

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova »Hrvatska riječ«,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Vesna Prčić (predsjednica)
Slaven Bačić, Dušica Dulić,
Ivan Gregurić, vlč. Josip Pekanović
Dražen Prčić, Zvonko Sarić,
Josip Stantić, Tomislav ŽigmanovV. D. DIREKTORICA
I ODGOVORNA UREDNICA:

Jasminka Dulić

POMOĆNIK I ZAMJENIK
ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

REDAKCIJA:

Ivan Andrašić (Podunavlje)
Davor Bašić Palković (kultura)
Dušica Dulić (politika)
Zvonimir Perušić
Dražen Prčić (sport i zabava)
Nada Sudarević (fotografije)
Željka Vukov (društvo)
Jelena Ademi (tehnički prijelom)

TEHNIČKI UREDNIK:

Thomas Šujić

ADMINISTRACIJA:

Zdenka Sudarević
Ljubica Vujković-Lamić

LEKTORICA: Katarina Vasiljčuk

KOREKTOR: Mirko Kopunović

TELEFON: ++381 24/55-33-55
++381 24/55-15-78

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: hrvatskarijec@tippnet.co.yu

WEB: www.hrvatskarijec.co.yu

TISAK: »Rotografika« doo Subotica
List je registriran kod Tajništva za
informiranje Skupštine AP Vojvodine
pod rednim brojem 73.CIP - Katalogizacija u publikaciji
Biblioteka Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

Naslijeđe

Odlukom Skupštine Vojvodine početkom ovoga tjedna osnovan je Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata. Osnovani su također i zavodi za kulturu vojvođanskih Mađara, Rumunja, Slovaka i Rusina, a sredstva za rad i programsku aktivnost zavoda osigurana su iz proračuna AP Vojvodine. Ovim je hrvatska zajednica dobila jednu značajnu instituciju, koja će se baviti zaštitom i razvojem nacionalne kulture, tradicije i jezika, a nije nevažno i kako je time ovoga puta hrvatska manjina izjednačena sa »starim« vojvođanskim manjinama. Dobra vijest, dakako, no, došla je u vrijeme kada su po tko zna koji put polupani prozori na Domu hrvatske udruge u Slankamenu, kada se u »multikulturalnoj« Vojvodini organizira bojkot robe »onih drugih« i u vrijeme pred još jedne izvanredne, još jedne »sudbonosne« izbore u Srbiji.

Kako se najavljuje, 11. svibnja, za kad su zakazani lokalni i pokrajinski izbori, održat će se i osmi parlamentarni izbori od uvođenja višestranačja u Srbiji. Saziv Skupštine u kojoj je zastupničko mjesto imao i predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini trajao je tako tek nešto više od godinu dana. Iz DSHV-a se najavljuje kako će i na budućim izborima mjesto u parlamentu pokušati osvojiti na listi Demokratske stranke, jer u njoj vide ne samo proeuropsku snagu u zemlji, već i jamca sigurnosti hrvatske manjine u Srbiji. U proteklim tjednima, doista je više bilo događaja koji ulijevaju nesigurnost i bojazan, nego li sigurnost i nadu da će Srbija nastaviti svoj europski put. Čeka nas još jedno predizborno razdoblje bez funkcioniranja zakonodavne i izvršne vlasti, ekonomisti upozoravaju na ozbiljan zastoј u priljevu stranog kapitala, sve dok se ne održe izbori i bude jasno – kojim putem ide Srbija.

Polarizacija biračkog tijela u Srbiji na dva skoro jednaka dijela jasno se vidjela na predsjedničkim izborima, sasvim je jasna postala i pozicija donedavnog premijera, jedino je još nejasno - hoće li Miloševićevo ili Đinđićevo naslijeđe prevladati u Srbiji? U kontekstu duboke političke krize u kojoj je Srbija još uvijek, nakon osam godina od pada Miloševića i pet godina od ubojstva premijera Zorana Đinđića, to je pitanje i dalje prisutno.

J. D.

Održana sjednica Skupštine AP Vojvodine

Formiran Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata 6

Radio Subotica od ponedjeljka na »lokalnih« 104,4 MHz

Nova frekvencija umanjila stečena prava 9

Moguće posljedice hrvatskog priznanja neovisnosti Kosova

Tiha zabrinutost za hrvatski kapital 24,25

Željko Franulović, hrvatska teniska legenda i visoki dužnosnik ATP-a

Finale Roland Garrosa kruna je moje karijere 42,43

UKRATKO

Vijeće sigurnosti UN-a
potvrdilo podijeljenost
oko Kosova

Vijeće sigurnosti UN-a održalo je u utorak konzultacije iza zatvorenih vrata o Kosovu, na zahtjev Rusije, na kojima je potvrđena podjela u odnosu na uspostavljenju neovisnost Kosova, bez usvajanja predsjedničke izjave, koju je predložila Rusija kao predsjedavajuća članica.

Na početku konzultacija Vijeću sigurnosti UN-a obratio se srbijanski ministar vanjskih poslova Vuk Jeremić, koji je ponovio nepristajanje Srbije na »nametnutu neovisnost Kosova«, te izrazio spremnost Beograda za traženje kompromisa kroz nastavak pregovora.

Rusija, koja u ožujku predsjedava Vijećem sigurnosti, podnijela je prijedlog predsjedničke izjave kojom bi se osudila neovisnost Kosova, no, nije bilo izgleda da se ona prihvati, jer su tri stalne članice Vijeća s pravom veta - SAD, Velika Britanija i Francuska - već priznale neovisno Kosovo.

Sanader Tadiću:
Hvala na savjetu,
no, odlučit ćemo sami

Nakon što je srbijanski predsjednik Boris Tadić javno zaprijetio Hrvatskoj da će osjetiti posljedice ako prizna Kosovo, odgovor je stigao i iz Banskih dvora. Sanader je Tadiću poručio da želi ostati dobar susjed, ali bez susjedovih savjeta. Sanader je istočnim susjedima tek poručio: »Hvala na savjetu, no, odlučit ćemo sami.«

Najavio je da će odluka o hrvatskom priznanju Kosova pasti već ovog mjeseca. A Hrvatska i Srbija, dodao je, imaju dovoljno otvorenih pitanja da bi ih još opterećivali i Kosovom. Do sada je neovisnost Kosova priznalo 28 država.

Prosječna neto plaća u
Hrvatskoj 4753 kune

Prosječna neto plaća u siječnju ove godine u Hrvatskoj je iznosila 4753 kune i nominalno je veća u odnosu na isti mjesec prošle godine, ali je realno manja, jer je indeks rasta potrošačkih cijena bio veći od indeksa rasta prosječnih plaća - objavila je Financijska agencija. Prosječna neto plaća po radniku u državnom sektoru u siječnju ove godine bila je 5460 kuna, a u privatnom 4302 kune.

Manjinski mediji ne mogu na tržište

Članovi odbora za informiranje Skupštine AP Vojvodine nisu, na sjednici održanoj 7. ožujka, u Novom Sadu, prihvatili amandmane, koje je predložio zastupnik Šijan na Prijedlog odluke o osiguranju dijela sredstava iz proračuna APV za izdavanje novina od pokrajinskog značaja na jezicima nacionalnih manjina. Sjednici je nazočio i Milorad Đurić, pokrajinski tajnik za

informiranje koji je istaknuo da se želi sačuvati multijezičnost Pokrajine i podsjetio da su mediji odvojeni od države a osnivačka prava na sredstvima za informiranje nacionalanih zajednica prenesena na nacionalna vijeća. Trenutno ne postoji ekonomski potencijal medija na jezicima nacionalnih manjina i oni ne mogu biti prepušteni tržištu.

H. R.

Osude prošlotjednog incidenta
u Novom Slankamenu

U povodu prošlotjednog incidenta u Novom Slankamenu, u kojem su nepoznati počinitelji crijepom razbili dva prozorska stakla na zgradi Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva »Stjepan Radić«, oglasili su se Demokratska zajednica Hrvata (DZH) i Centar za razvoj civilnog društva (CRCD) iz Zrenjanina.

Demokratska zajednica Hrvata najoštrije je osudila čin sknavljenja prostorija HKPD-a u Novom Slankamenu. »Ponovno se na sceni bude retrogradni i nazadni pojedinci i skupine koji bi nas ponovno željeli vratiti u prošla vremena, kao da im nije bilo dosta izolacije. Najnovija događanja glede provokacija koja

su upućena hrvatskoj zajednici predstavljaju ozbiljnu prijetnju za nastavak suživota građana na ovim prostorima, kako većinskog naroda tako i manjinskih i etničkih zajednica«, kaže se u priopćenju stranke. DZH je pozvala mjerodavna tijela državne uprave da što prije otkriju počinitelje, te apelirala na sve da najoštrije osude ovakvo ponašanje, »kako se ono više ne bi ponovilo u interesu zajedničke budućnosti.«

Centar za razvoj civilnog društva u svojem je priopćenju od 6. ožujka upozorio javnost Srbije na novi kriminalni akt u tom srijemskom naselju kojim se potiče nasilna etnička homogenizacija Srijema. »Preksinoćno ponovno razbijanje prozora na Hrvatskom domu u ovom mjestu predstavlja nastavak trenda čiji je rezultat da je udio etnički hrvatskog stanovništva u Novom Slankamenu opao sa 66 posto 1991. na 22 posto 2002. godine«, navodi se u priopćenju, te dodaje kako CRCD snažno ohrabruje tijela gonjenja da otkriju i procesuiraju počinitelje ovog nedjela.

H. R.

DZH - samostalno ili u koaliciji?

Za predstojeće pokrajinske i lokalne izbore Demokratska zajednica Hrvata nalazi se u završnoj fazi priprema kako bi početak izborne kampanje dočekala spremno. Dogovorene su aktivnosti i smjernice djelovanja po ograncima, napravljene su liste i izbor kandidata koji će se nalaziti na našoj listi kao i izborni program. Konačnu odluku o tome da li ćemo nastupiti samostalno ili u koaliciji još nismo donijeli, navodi se u priopćenju Demokratske zajednice Hrvata. »S obzirom da su na pragu i republički parlamentarni

izbori, pomenuta aktualna događanja na političkoj sceni glavni su razlog što Demokratska zajednica Hrvata još nije donijela odluku. Demokratska zajednica Hrvata uvjerena je da će se nakon održavanja predviđenih izbora situacija u zemlji u mnogome promijeniti, kako u hrvatskoj zajednici tako i u cijeloj društvenoj zajednici s obzirom da se pred nama nalaze sudbonosna pitanja glede izbora između sigurnije budućnosti ili pak puta u samoizolaciju i samouništenja. ■

► Od kada smo zadnji,
ne patimo od manije gonjenja.

► Povukao je pametan potez.
Više ne razmišlja!

Dujizmi

► Rekao im je svašta,
samo da bi zadržao svoje mišljenje.

► Žrtvovanje ljudi je ostatak
iz poganskih vremena.

Obilježavanje dana hrvatske zajednice

U povodu obilježavanja blagdana svetog Josipa – dana hrvatske zajednice, u srijedu, 19. ožujka, Hrvatsko nacionalno vijeće poziva na svetu misu u 17 sati u crkvu svetog Roka u Subotici.

Protiv bojkota pekarnica

SOMBOR – Inicijativa nevladinih organizacija »Gradanska Vojvodina« organizirala je u srijedu 5. ožujka, kao odgovor na akciju podjele besplatnog kruha, kontraakciju naziva »Na burek kod dva brata«. Podršku vlasnicima lanca pekarnica i njihovim radnicima pružili su direktor Centra za regionalizam iz Novog

Dinko Gruhonjić i vojvodanski političari – narodni zastupnik LSV-a *Aleksandar Marton* i gradonačelnik Indije *Goran Ješić*.

Većina izloga pekarnica čiji su vlasnici Albanci razbijena je ili izlijepljena naljepnicama »bojkot«, a zidovi ispisani neprimjerenim grafitima šovinističkog sadržaja. Proteklih

Sada *Aleksandar Popov*, šef ureda Helsinškog odbora za ljudska prava u Novom Sadu *Pavel Domonji*, predsjednik nevladine udruge »Otvoreni licej« dr. *Gojko Mišković*, predsjednik Nezavisnog društva novinara Vojvodine

dana pozornost somborske javnosti privukla je akcija podjele besplatnog kruha i peciva ispred ovih pekarnica. Skupina ljudi okupljala se ispred somborskih pekarnica »Stari grad«, »Dva brata« i još nekoliko radnji gdje su na improviziranim štandovima građanima besplatno dijelili kruh i kifle, pozivajući ih da bojkotiraju ove pekarnice. Akcija »Na burek kod dva brata« poziv je građanima da i dalje kupuju u pekarnicama sugrađana albanske nacionalnosti te ignoriraju one koji ih u tome ometaju. Ovoj akciji su se pridružili i gradonačelnik Sombora dr. *Jovan Slavković*, građanski branitelj Općine Sombor *Irina Burka-Parčetić* i lokalni stranački dužnosnici G17 Plus, Lige socijaldemokrata Vojvodine i Liberalno demokratske partije.

Z. G.

Za poboljšanje sigurnosti u prometu

Pokrajinski tajnik za gospodarstvo *Siniša Lazić* potpisao je ugovore s predsjednicima vojvodanskih općina, kojima se regulira dodjela bespovratnih sredstava za sufinanciranje opremanja industrijskih zona, prometne signalizacije i izgradnje i rekonstrukcije biciklističkih staza u AP Vojvodini. Ugovori su potpisani prošle srijede, 6. ožujka, a ukupna vrijednost dodijeljenih sredstava za sva tri natječaja je 100 milijuna dinara, od čega je za prvi natječaj dodijeljeno 40 milijuna, dok je za druga dva izdvojeno po 30 milijuna dinara.

»Po riječima tajnika Lazića cilj sufinanciranja izgradnje prometne signalizacije u naseljenim mjestima u Vojvodini je višestruk, jer se na prvom mjestu vezuje za smanjenje broja prometnih nezgoda, povećava se sigurnost sudionika u prometu, kao i atraktivnost za investiranje u lokalnim zajednicama«, kaže se, između ostalog, u priopćenju nakon potpisivanja ugovora.

Z. P.

UKRATKO

U Den Haagu počelo suđenje hrvatskim generalima

Ante Gotovini (52), Ivanu Čermaku (58) i Mladenu Markaču (52), optuženima za zločine počinjene tijekom Oluje, počelo je u utorak četverosatnim uvodnim riječima tužiteljstva koje je poručilo da su trojica generala odgovorna za etničko čišćenje srpskog stanovništva počinjeno 1995. progonom, ubojstvima i razaranjem njihove imovine na područjima koja su tada bila pod kontrolom srpskih snaga. Haški tužitelj prviog dana suđenja u svojim uvodnim riječima kazali su da je general Gotovina sudjelovao zajedno s drugim najvišim hrvatskim političkim i vojnim dužnosnicima predvođenima bivšim predsjednikom Franjom Tuđmanom u udruženom zločinačkom pothvatu čiji je cilj u Oluji bio etnički očistiti dijelove Hrvatske koji su tada bili pod kontrolom Srba.

Obrana generala Ante Gotovine počela je u srijedu ujutro. Branitelj generala Gotovine Luka Mišetić ocijenio je u izjavi za novinare u Haagu uvodnu riječ tužiteljstva očekivanom i kazao kako obrana ima odgovor za svaki argument tužiteljstva uključivši najtežu optužbu za granatiranje Knina.

Dobrodošli u Republiku Kosovo

Kosovski premijer Hashim Thaci potkrio je u nedjelju na graničnom prijelazu Merdare između Kosova i Srbije ploču s natpisom »Dobrodošli u Republiku Kosovo«, a na prijelazu je postavljena i nova zastava Kosova. Istaknuti simboli neovisnog Kosova, po riječima premijera Thacića, označavaju kraj jednog poglavlja i perspektivu europske integracije. Tekst na ploči napisan je na engleskom, albanskom i srpskom jeziku. Postavljanju ploče nazočni su bili suradnici kosovskog premijera i mnogi građani, ali i veliki broj pripadnika kosovske policijske službe. Skupu nije bio nazočan nitko od dužnosnika UNMIK-a.

Predstavnici kosovskih Srba zatražili su u ponedjeljak od civilnog upravitelja UN-a Joachima Rueckera da se sa graničnih prijelaza između Kosova i Srbije uklone ploče na kojima piše: Dobro došli u Republiku Kosovo.

Održana sjednica Skupštine AP Vojvodine

Usvojen proračun za 2008. godinu

Od ukupno 55,83 milijardi dinara, koliki je iznos proračuna, preko 41 posto sredstava namijenjeno je za kapitalne projekte

Skupština AP Vojvodine usvojila je u ponedjeljak proračun AP Vojvodine za 2008. godinu, koji je utvrđen u ukupnom iznosu od 55,83 milijardi dinara. Obrazlažući proračun, predsjednik Izvršnog vijeća mr. **Bojan Pajtić** je istaknuo kako je preko 41 posto sredstava namijenjeno za kapitalne projekte, za daljnji napredak i razvoj pokrajine. Od toga, 14,9 milijardi bit će plasirano preko Fonda za kapitalna ulaganja, a ostala sredstva preko tajništava i institucija Izvršnog vijeća Vojvodine. »Nastavljamo onu politiku za koju smo zaslužni, jer smo prije tri godine imali deset puta manje sredstava za kapitalna ulaganja u Vojvodini nego što raspolazemo u ovom trenutku. Osigurali smo sredstva za izgradnju: 760 kilometara putova, vodovodne i kanalizacijske mreže u 68 naseljenih mjesta, Urgentni centar Vojvodine, Srijemsku Kamenicu II, dva nova studentska doma u Novom Sadu i Somboru. Ovo su samo neki od preko 600 projekata koji se financiraju iz ovog fonda«, rekao je Pajtić.

Predsjednik PIV-a izrazio je uvjerenje kako će u 2008. godini stopa nezaposlenosti u odnosu na prošlu godinu biti smanjena za četvrtinu i da će proračun omogućiti nastavak intenzivne demografske politike koju je započela pokrajinska administracija. Pokrajinski tajnik za financije mr. **Jovica Đukić** je obrazložio kako obujam pokrajinskog proračuna u strukturi planiranih primanja najveći dio ima iz republičkog proračuna, ukupno 32,8 milijardi dinara, odnosno 58,8 posto. »Ta sredstva sastoje se iz transfernih prihoda za programe kulture i za zaposlene u obrazovanju – ukupno 23,5 milijardi. Zatim, za realizaciju projekata kapitalnih

ulaganja iz NIP-a na teritoriju Vojvodine 9,3 milijarde dinara, izvorni i ustupljeni prihodi su procijenjeni na 8,843 milijardi dinara, prihodi od privatizacije na 8 milijardi dinara. Sastavni dio su i neutrošena sredstva iz prethodne dvije godine od 4,5 milijarde dinara, kao i vlastiti prihodi proračunskih korisnika od 1,7 milijardi dinara«, rekao je Đukić. U strukturi rashoda,

550 milijuna za multietničnost

Prema Pajtićevim riječima, za financiranje nacionalnih vijeća, medija na jezicima nacionalnih zajednica, za različite projekte zavoda za kulturu i svih onih institucija koje su potrebne kako bi se multietničnost Vojvodine sačuvala, ali i za financiranje institucija u okruženju, gdje srpska nacionalna zajednica također održava svoj identitet – proračunom je namijenjeno 550 milijuna dinara.

rekao je Đukić, najveći dio – 42 posto – tiče se transfernog dijela od 23,5 milijardi dinara. Financiranje kapitalnih rashoda iznosi 41,7 posto ili 22,3 milijarde dinara, čiji najveći dio, oko 15 milijardi, ide preko Fonda za kapitalna ulaganja. Oko 10 milijardi, ili 16,3 posto koriste se putem drukčijih mehanizama – putem subvencija, dotacija i donacija u oblastima kao što su obrazovanje, informiranje, ekologija, znanost, poljoprivreda, arhitektura i u drugim oblastima od vitalnog značaja za razvoj APV.

D. B. P.

Formiran Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata

Zastupnici Skupštine AP Vojvodine donijeli su odluke o formiranju zavoda za kulturu pet nacionalnih manjina, među kojima i hrvatske. Za vršitelja dužnosti ravnatelja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata imenovala je publicista Tomislava Žigmanova. U izjavi za HR on kaže kako će prvi koraci biti usmjereni na okončanje institucionalne izgradnje Zavoda, odnosno imenovanje Upravnog i Nadzornog odbora. »Skupa s njima sačinjit će se temeljni dokumenti Zavoda, prije svega Statut, kako bi se Zavod mogao registrirati kao samostalna javna ustanova. Usporedo s aktivnostima na tome planu, poradit ćemo i na izradi konkretnoga programa rada za iduće razdoblje. Program rada treba na neki način sadržati i operacionalizirati glavnu svrhu postojanja Zavoda, a to je rad na, kako stoji u Odluci o osnivanju, očuvanju, unapređenju i razvoju kulture vojvođanskih Hrvata. Pri tomu će se voditi računa kako o konkretnim prilikama u prostoru naše kulture i njezinim potencijalima tako i financijskim resursima koje ćemo imati na raspolaganju. Početak korištenja proračunskih sredstava, koja će biti u visini od nekoliko milijuna dinara na godišnjoj razini, ovisit će o vremenu i dinamici institucionalizacije Zavoda«, kaže Žigmanov, dodajući kako će sjedište Zavoda za početak biti u Subotici, točnije u kući pokojnog profesora Bele Gabrića.

Tomislav Žigmanov

Kraj Vlade – raspuštena Skupština Srbije

Pred građanima ključni izbor

*Vlada zaključila kako »nema jedinstvenu politiku« * Koštunica izjavio kako želi integraciju u EU, ali samo s cjelovitom Srbijom, što znači s Kosovom * Tadić ističe da samo europske integracije mogu pomoći u borbi za očuvanje teritorijalnog integriteta i suvereniteta*

Priredio: Zvonko Sarić

Vlada Republike Srbije je održala kratku sjednicu 10. ožujka s koje je predsjedniku *Borisu Tadiću* uputila pismeni prijedlog da raspusti Narodnu skupštinu i raspiše izvanredne izbore za 11. svibnja. Vlada je zaključila kako »nema jedinstvenu politiku«, ne navodeći je li se raspala zbog politike prema

nje jedinstvene politike o najbitnijem pitanju – Kosovu i Metohiji u sastavu Srbije.

»Vlada koja nema jedinstvenu politiku više ne može funkcionirati – to je kraj Vlade«, rekao je prošle subote premijer i naglasio kako, »sve stranke u Srbiji imaju jedinstven stav o Europskoj Uniji. Sve hoće u EU, ali su razlike – s

mogućnost da DS na predstojećim izborima nastupi na zajedničkoj listi s Liberalno-demokratskom partijom, Demokratskom strankom Srbije ili Novom Srbijom.

Nakon početka raspleta glede Vlade i dramatičnog zapleta vezanih uz predstojeće izbore, stalni komentator »Politike« *Ljubomir Stojadinović* piše kako su najave nekih referenduma samo pokušaj da se interesi oligarhija definiraju kao potreba građana.

»To će reći da se lideri države i najvećih partija ozbiljno brinu za opstanak svojih interesnih grupa, za dobra mjesta u upravnim odborima i djelotvoran utjecaj na medije. Narod, u dobroj mjeri raspamećen općom političkom konfuzijom, nema pouzdanu informaciju o događajima koji slijede. A oni se ne tiču patetičnih poruka i epskih zakletvi, nego običnog, surovog života. Dakle, hoće li biti posla, plaća i novca da se prehrani ovoliko sirotinje? Ljudi koji su veza-

SASTANAK SAVJETA MINI-STARA EU-a: Istoga dana, kada je Vlada Republike Srbije održala kratku sjednicu, visoki je predstavnik EU-a za vanjsku politiku i sigurnost *Javier Solana* rekao u Bruxellesu da je važno što će doći do parlamentarnih izbora i da će to biti prilika za narod u Srbiji da izabere put. Predsjedavajući sastanku ministara vanjskih poslova EU-a, *Dimitrij Rupel* je izjavio kako je Europska Unija svjesna da bi zbog mogućih promjena režima u Srbiji moglo doći do većih komplikacija.

»Srbija će napraviti ključni izbor između prosperitetne europske perspektive i rizika samoizolacije koja nikuda ne vodi«, rekao je *Olli Rehn*, europski komesar za proširenje EU-a, poslije sastanka Savjeta ministara. Članovi Savjeta ministara jednoglasno su izrazili nadu da će na izvanrednim izborima u Srbiji doći do pobjede proeuropskih snaga.

Kosovu ili zbog politike prema Europskoj Uniji.

Kako bi izbori bili održani 11. svibnja, moraju biti raspisani najkasnije 27. ožujka. Po Zakonu o izboru narodnih zastupnika, od dana raspisivanja do održavanja izbora, ne može proteći manje od 45 dana. Vlada Republike Srbije konstituirana je 15. svibnja 2007. godine, a *Koštunica* je izabran za premijera. Istu je funkciju imao i u Vladi formiranoj 2004. godine.

OBIČAN, SUROV ŽIVOT: Završni čin svađe koalicijskih partnera započeo je izjavom Vojislava Koštunice, premijera Srbije, na konferenciji za novinare prošle subote, 8. ožujka, da će za ponedjeljak, 10. ožujka, zakazati sjednicu Vlade na kojoj će biti razmotrena odluka o raspuštanju Skupštine Srbije i raspisivanju izvanrednih parlamentarnih izbora za 11. svibnja zbog različitih stavova u provođenju politike među vladajućom koalicijom. Premijer Koštunica je istaknuo nepostoja-

Kosovom ili bez njega«. Koštunica je izjavio kako želi integraciju u EU-u, ali samo s cjelovitom Srbijom, što znači s Kosovom, a prema njegovim riječima, EU je omogućila svojim članicama da individualno priznaju neovisnost Kosova, čime je dala zeleno svjetlo da se pogazi Povelja UN-a, osnivački akt EU-a i rezolucija 1244 UN-a.

Predsjednik Srbije Boris Tadić priopćio je prošle subote navečer kako uvažava stav premijera da više nije u mogućnosti voditi Vladu i najavio da će, kada dobi je odluku Vlade, raspisati izbore u skladu s ustavnim ovlastima. Tadić je u emisiji »Utasak nedjelje«, na televiziji B92, rekao prošle nedjelje kako je jedan od razloga pada Vlade i rezolucija koju je predložila SRS, a koju je podržala koalicija DSS-NS-a, a naglasio je kako se zalaže za očuvanje Kosova i Metohije, kao i za ulazak Srbije u EU. Glede buduće izborne koalicije, Tadić je odbacio

Kroz ekonomsku prizmu

Analitičari očekuju da će u fokusu predstojeće izborne kampanje biti pitanje Kosova i europskih integracija, ali kroz prizmu ekonomskog položaja građana. Profesor Fakulteta političkih nauka *Zoran Stojiljković* izjavio je za Radio B92 da će tema Kosova i ponovno aktualizirana podjela građana na patriote i izdajnike, tijekom kampanje otići u drugi plan.

»Mislim da će ta tema, nakon početnog prodora frustracijske energije, u prvih petnaestak dana od proglašenja neovisnosti Kosova, polako početi odlaziti u drugi plan. U prvi plan će ponovno doći pitanje kapaciteta za demokratske, europske integracije, za socijalni i ekonomski razvoj, obračun s raširenom korupcijom. Dakle, neka pitanja kvalitete života koja su građanima bila i ostala dominantna«, rekao je *Stojiljković*.

Ili svoje kreditne rate za euro ili švicarski franak strepe što će biti s njihovom sposobnošću vraćanja dugova. Hoće li morati napustiti svoje stanove i automobile koje teško otplaćuje?«, komentirao je *Stojadinović*.

Dimitrij Rupel je po završetku sastanka izjavio da bi uz ispunjavanje nužnih uvjeta mogao biti zaključen Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju između Srbije i EU.

Odbijen ugovor o dvojnomo državljanstvu s Republikom Hrvatskom

Raste zabrinutost Hrvata u BiH-u

Hrvati u BiH-u, koji uglavnom imaju dvojno državljanstvo, zabrinuti su činjenicom što ugovor nije potpisan te će morati birati između državljanstava BiH-a i RH-a

Piše: Arijana Beus

SARAJEVO – Predsjedništvo BiH-a odbilo je ratificirati ugovor o dvojnomo državljanstvu s Republikom Hrvatskom. Protivljenje ovom ugovoru izrazio je *Haris Silajdžić*, bošnjački član Predsjedništva, koji je zatražio da se prihvaćanje tog dokumenta veže uz izmjene postojećeg Zakona o državljanstvu BiH-a. On onemogućava građanima BiH-a dvojno držav-

Haris Silajdžić

ljanstvo u državama s kojima ne postoji sličan ugovor.

Hrvati u BiH-u, koji uglavnom imaju dvojno državljanstvo, zabrinuti su činjenicom što ovaj ugovor nije potpisan te će morati birati između državljanstava BiH-a ili RH-a.

HRVATSKI ZASTUPNICI OGORČENI: Naime, Silajdžić i njegova Stranka za BiH, mješecima pokušavaju izmijeniti odredbe Zakona o državljanstvu, odnosno ishoditi ukidanje članka 17., s obrazloženjem da će na taj način veliki broj izbjeglih ostati bez državljanstva BiH-a, iako to ne žele. S druge strane, predsjedatelj Predsjedništva BiH-a *Željko Komšić* tvrdi kako tematiku dvojnog državljanstva s Hrvatskom ne treba promatrati u kontekstu postojećeg zakona.

»Moje je mišljenje da ugovor s Hrvatskom ne treba vezati uz taj problem. Članak 17. može se mijenjati u redovitoj parlamentarnoj proceduri«, kazao je Komšić, koji je podržao ugovor o dvojnomo državljanstvu, kao i srpski član Predsjedništva BiH-a *Nebojša Radmanović*. Hrvatski zastupnici u Parlamentu BiH-a kažu da ih ne

Željko Komšić

Washingtonskog sporazuma, kada su bile predviđene konfederacijske veze između Federacije i Hrvatske, predviđa da se tek od 1. siječnja 2013.

Komšićevo pismo Lajčaku

Predsjedatelj Predsjedništva BiH-a Željko Komšić kaže da je uputio pismo Visokom predstavniku Miroslavu Lajčaku u kojem je zatražio da iskoristi svoje ovlasti i ukine član 17. Zakona o državljanstvu BiH-a. »Osim svoga diskriminirajućeg sadržaja prema građanima BiH-a, koji žive izvan njenih granica, najviše me iritira kada se ovaj član (član 17.) skoro svakodnevno upotrebljava u dnevno-političke svrhe čime se nepotrebno podižu tenzije. Ne želim ulaziti u strukturu naše dijaspo-re, ali moram reći da 95 posto njih nije napustilo BiH svojom voljom, već nevoljom«, kazao je Komšić.

iznenaduje što Silajdžić po ustaljenom pravilu ponašanja glatko osporava sve što bi moglo biti u interesu Hrvata u BiH-a. Zastupnici HDZ-a u državnom su Parlamentu izrazili žaljenje što ugovor nije ratificiran. Napominju kako bi usvajanje tog sporazuma otvorilo mogućnost rješavanja drugih pitanja poput imovinsko-pravnih i graničnih.

DVOJNO DRŽAVLJANSTVO: Unatoč nepotpisivanju ugovora, državljani Hrvatske u BiH-u, nemaju razloga za brigu, barem ne do 2013. godine. Dogovor koji se seže još u vrijeme

treba potpisati ugovor o dvojnomo državljanstvu, doznali smo u HDZ-u BiH-a. Dakle, do tog datuma neće se mijenjati status svih onih koji imaju hrvatsko državljanstvo bez obzira što bošnjačka strana smatra taj ugovor prijepornim.

Treba napomenuti da među hrvatskim državljanima u BiH-u postoje deseci tisuća Bošnjaka, stoga mnogi smatraju da se iza poteza bošnjačkog člana Predsjedništva Harisa Silajdžića, u kojem nije dao suglasnost za ratifikaciju, krije izgovor za zaoštavanje odnosa s Hrvatskom.

Pitanje dijaspo-re

Članom 17. istog zakona predviđeno je da državljanstvo BiH-a pre-staje onim osobama koje dragovoljno prihvate državljanstvo neke druge zemlje, ukoliko to nije regulirano bilateralnim ugovorom o dvojnomo državljanstvu. To se odnosi, prije svega, na one državljane koji žive u zemljama poput SAD-a koje ne prakticiraju sklapanje ugovora o dvojnomo državljanstvu.

Radio Subotica od ponedjeljka na »lokalnih« 104,4 MHz

Nova frekvencija umanjila stečena prava

Predsjednik HNV-a Branko Horvat upozorava kako su smanjenom čujnošću radijskog programa na hrvatskom jeziku umanjena stečena prava hrvatske nacionalne manjine u Srbiji

Radio Subotica, koja uz program na srpskom svakodnevno emitira i trosatni program na hrvatskom jeziku, od ponedjeljka, 10. ožujka, sluša se na novoj frekvenciji 104,4 MHz, koja joj je nedavno dodijeljena kao jedna od četiriju lokalnih frekvencija. Posljedica je to gubitka prijašnje frekvencije 91,5 MHz, koja je kao regionalna, odlukom Republičke radiodifuzne agencije, dodijeljena Pannon radiju, koji će emitirati cjelodnevni program na mađarskom jeziku.

SMANJENA ČUJNOST: Novonastalom situacijom dio pripadnika hrvatske zajednice u okolicama Subotice, pa i u široj regiji

sjeverne Bačke, više neće moći pratiti svakodnevni radijski program na svojem materinskom jeziku, koji se emitira u posljednjih gotovo deset godina. U izjavi za naš list, predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća *Branko Horvat* je ocijenio kako su smanjenom čujnošću radijskog programa na hrvatskom jeziku umanjena stečena prava hrvatske nacionalne manjine u Srbiji. »Riječ je o tragediji jer se ovakva odluka kosi s međunarodnim poveljama o zaštiti prava manjina. Nećemo ostati na ovome, mi ćemo ovo pitanje otvoriti na određenim instancijama«, rekao je Horvat, dodavši da će se morati izvršiti politički pritisci

kako bi država osigurala zaštitu ovih prava.

»**TRI U JEDAN**«: Također, Radio Subotica je prošloga tjedna dobila obavijest od Radiodifuzne ustanove Vojvodine da joj se vrati frekvencija 89,6 MHz, koja je inače u njezinom vlasništvu, a na kojoj svoj cjelodnevni program emitira uredništvo na mađarskom jeziku. Kako se navodi na internetskim stranicama uredništva na hrvatskom jeziku Radio Subotice, ovo će u dogledno vrijeme podrazumijevati da Radio Subotica integrira svoj trojezični program na jednoj frekvenciji. »Ono što je neminovno, prema sadašnjim zakonskim mogućnostima, jest da će Radio Subotica prije ili kasnije morati integrirati svoj program na svim svojim programskim jezici-

ma u okviru jedne frekvencije, te pokušavamo naći rješenje za to. Međutim, u ovom trenutku Upravni odbor nije mogao donijeti odluke jer uvjeti za to još nisu sazreli«, izjavio je predsjednik UO Radio Subotice *László Józsa*. Datum prelaska sva tri programa na jednu frekvenciju znat će se nakon razgovora ravnatelja Radio Subotice *Antala Biacsija* s predstavnicima Radiodifuzne ustanove Vojvodine. Biacsi će, naime, od RTV zatražiti da frekvenciju 89,6 MHz još neko vrijeme ostavi na korištenje našoj radijskoj postaji. Do tada će se cjelodnevni program na srpskom i trosatni program na hrvatskom jeziku emitirati na frekvenciji 104,4, a cjelodnevni program na mađarskom na 89,6 MHz.

D. B. P.

Privatizacija ili zadržavanje statusa?

Uizjavi za program na hrvatskom jeziku Radio Subotice, ravnatelj Antal Biacsi je ocijenio kako je zbog trenutnog političkog stanja u zemlji gotovo nemoguće predvidjeti hoće li biti nastavljen proces privatizacije ove postaje ili će ona zadržati status lokalnog javnog servisa. Podsjetimo, proces privatizacije radijskih postaja koje emitiraju programe na jezicima nacionalnih manjina, zaustavljen je nedavno odlukom Vlade Srbije. Ta odluka važi do lipnja do kada se treba naći zakonsko rješenje za opstanak takvih programa.

Članovi udruge »Naša djeca« održali sastanak s roditeljima u Đurđinu

Poticanje upisa djece u hrvatske odjele

Udruga »Naša djeca« je i ove godine krenula u akciju organiziranja sastanaka namijenjenih roditeljima koji svoju djecu žele upisati u hrvatske odjele, ali i onima koji su glede ovog pitanja u nedoumici. Prvi takav sastanak održan je u utorak u Đurđinu, u prostorijama župe sv. Josipa Radnika. Sastanku je nazočilo dvadesetak roditelja. Aktivisti udruge na čelu s profesoricom *Nevenkom Tumbas* predstavili su okupljenima prednosti zbog kojih smatraju da zainteresirani djecu trebaju upisati u hrvatske odjele. Kao pozitivni aspekti, navedeni su mogućnost slušanja nastave na materinskom jeziku, prednost rada s manjim brojem djece, ali i besplatni udžbenici koje osigurava Republika Hrvatska.

Nakon uskrasnih blagdana, udruga planira održati sastanke s roditeljima i u drugim dijelovima Subotice, u kojima se nalaze škole s organiziranom nastavom na hrvatskom.

Podsjetimo, udruga »Naša djeca« je apolitična, neprofitna i nestranačka udruga osnovana radi promoviranja, unapređenja i zaštite prava na školovanje na hrvatskom jeziku djece i učenika koji pohađaju nastavu na

hrvatskom jeziku u vrtićima i osnovnom, srednjem i visokom školstvu, kao i učenika koji izučavaju predmet hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture.

D. B. P.

Petar Kuntić, predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini

Vrijeme velikih izazova

Sada, u trenutku pada Vlade, se zaista teško može prognozirati kada će se nastaviti procesi integracije u Europsku Uniju. Zbog toga će morati biti vrlo složni svi oni koji su na proeuropskoj crti u Srbiji kako bi mogli dobiti većinu u Skupštini Republike Srbije i mogli formirati novu proeuropsku Vladu.

Razgovor vodila: Jasminka Dulić

Početkom ovoga mjeseca održana je redovita izborna Skupština Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini na kojoj su usvojene značajne izmjene Statuta i izabrano novo čelništvo stranke. Po drugi je put za predsjednika izabran Petar Kuntić, a izabrani su i članovi Predsjedništva te Vijeće stranke. Pred ovom su strankom, dosada jedinom hrvatskom strankom koja imala svoga zastupnika u Narodnoj skupštini Republike Srbije, veliki izazovi, ocjenjuje Kuntić, jer predstoje izbori na svim razinama u još uvijek nepovoljnim uvjetima za nacionalno-manjinske stranke. O promjenama u stranci i predstojećim izborima razgovarali smo s predsjednikom DSHV-a i jedinim zastupnikom iz redova hrvatske stranke čiji je mandat ovoga tjedna završio raspuštanjem republičke Skupštine.

HR: Nešto više od godinu dana ste bili zastupnik u Skupštini Srbije u zastupničkom klubu Demokratske stranke na čijoj ste listi i osvojili mjesto. Koliko je ta činjenica ometala Vaše slobodno istupanje za skupštinskom govornicom?

Stara je želja manjinskih zajednica da imaju izravne zastupnike u parlamentima pokrajine i republike, međutim, kada je trebalo doći na razini pokrajine do takvog rješenja, a na prijedlog Demokratske stranke i Saveza vojvodanskih Mađara, druge demokratske stranke poput G17 plus i Lige socijaldemokrata Vojvodine bile su protiv donošenja toga zakona. Stoga treba biti obazriv i prije svega raščistiti tko u ovoj državi zajamčena mjesta za manjine podržava stvarno, a tko samo deklarativno. Osim DS-a i SVM-a, za sada nitko ne podržava zajamčeno zastupanje manjina u parlamentu. Mi to možemo tumačiti na ovaj ili onaj način, ali to je tako. Ostaje nam odabir hoćemo li ići samostalno, i krenuti u akciju prikupljanja nekoliko tisuća potpisa s vrlo neizvjesnom završnicom, ili na listi neke političke stranke demokratske opcije ili uopće nećemo ići. Ukoliko odaberemo ovu posljednju opciju, čekati ćemo još desetak godina da se promijeni izborni zakon kako bismo mogli u okviru hrvatske zajednice birati svoga predstavnika. Mi smo se tada opredijelili za DS i nadam se da će Vijeće naše stranke i sada, za izbore 11. svibnja, donijeti sličnu odluku i ići s najvećom demokratski orijentiranom političkom strankom jer su tu i najrealnije mogućnosti ostvarivanja ciljeva. Cilj je da DSHV ima svojeg političkog predstavnika u Skupštini Srbije, a ostalo je stvar dogovora i ugovora koji se naprave. U okviru zastupničkog kluba DS-a bio sam članom dvaju skupštinskih odbora, Odbora za međunarodne odnose i Odbora za poljoprivredu, a uz to sam bio članom nekoliko pododбора – za izradu zakona o lokalnoj samoupravi, zakona o izborima i zakona o političkim strankama. Tako sam na skupštinskom pododboru, prilikom donošenja novog zakona o lokalnoj samoupravi, bio u prigodi podržati odluku da stranke manjinskih zajednica na lokalnim izborima ne moraju

sakupiti isti broj potpisa kao velike političke stranke. Zahtijevali smo da omjer bude desetina od ukupnog broja vijećnika puta 20 potpisa ovjerenih na sudu, što bi na primjeru Subotice značilo da je potrebno svega 140 potpisa pa bi sve manjinske političke stranke mogle nastupati na izborima. To je zastupao DS i DSHV, ali kada je došlo na usklađivanje u okviru vladajuće koalicije i potom na skupštinu odbačeno je. Stoga se opet vraćam na pitanje tko je zapravo za pozitivnu diskriminaciju, a tko je samo deklarativno za to.

HR: Ipak, kritiziraju Vas da se niste javljali za riječ u Skupštini.

Kada si član jedne zastupničke grupe, bez obzira jesi li išao samostalno ili na nečijoj listi, moraš poštovati pravila te zastupničke grupe. Gotovo u cijelom proteklom periodu bili smo u stisci s vremenom, a cilj je bio prvo formirati Vladu, a potom usvojiti potrebne zakone za izbore. Oporba je stalno opstruirala rad i tako smo Vladu formirali pet minuta prije isteka roka, a zakone jedan dan prije isteka roka. Najlakše je u Skupštini biti u oporbi, imati svoju vlastitu grupu i izlaziti bez ikakvih obveza, napadati i skupljati bodove, međutim time se ne postiže mnogo. Puno se više može postići unutar vladajuće koalicije. S druge strane nije točno da se nisam javljao za riječ, govorio sam u ime čitave zastupničke grupe o organizaciji CEFTE i smatram da je to najvažniji zakon koji smo donijeli u Skupštini. Za dvije će godine zakon zaživjeti, a za četiri otvoriti novu stranicu povijesti Balkana koja će, nadam se, biti uvod za EU. Također sam reagirao i povodom tragičnoga događaja u Sontu.

HR: Znači li to da je DSHV zadovoljan suradnjom s DS-om i opet ulazi u koaliciju s tom strankom?

Upravo smo ovih dana imali sjednicu Vijeća na kojoj smo donijeli odluku da ćemo na pokrajinske izbore ići opet s DS-om, ali smo zahtijevali da umjesto jednoga na razmjernu listu stave dva kandidata. To će biti vrlo teško jer se procjenjuje kako će na proporcionalnoj listi proći otprilike 16 – 17 zastupnika na listi DS-a. Imamo obećanje pokrajinskog odbora da jedan sigurno prolazi, a drugi eventualno, što je pomak u odnosu na prije četiri godine. Naše Vijeće na izvanrednoj sjednici glasovanjem odlučilo da naši predstavnici budu kao prvi *Dužo Runje*, a drugi *Dragan Jurakić*.

HR: Postoje kritike da politika koju vodi DSHV vodi utapanju u DS?

Kada je predsjednik Tadić, i kao šef države i šef DS-a, preuzeo na sebe politički rizik na domaćoj političkoj sceni ispričavši se za patnje koje su nanijete hrvatskom narodu za vrijeme Miloševićeva režima smatrali smo to garancijom da koalicija DS-a i DSHV-a na izborima na lokalnoj razini, u pokrajini i republici neće dovesti do utapanja DSHV-a u DS niti do gubljenja našeg specifičnog političkog i nacionalnog identiteta. Štoviše, smatrali smo kako bi ova bi predizborna koalicija u značajnoj mjeri doprinijela razvitku međudržavnih odnosa i da u takvom političkom kontekstu DSHV ne bi bio samo politički subjekt koji se bori za nacionalno manjinske interese Hrvata u Vojvodini, već bi jednim dijelom postao nezaoobilazni čimbenik u vođenju i provedbi vanjske politike Republike Srbije i Republike Hrvatske. Toga smo mišljenja i dalje, bez obzira na trenutačnu situaciju i političku krizu u Srbiji izazvanu unilateralnim priznanjem Kosova, a što se odražava i na bilateralne odnose Srbije i Hrvatske.

HR: Predsjednik se Tadić u posljednje vrijeme nekoliko puta javno obraćao hrvatskoj Vladi neugodnom retorikom glede najave priznanja Kosova?

Razmjena poruka na relaciji Boris Tadić – Ivo Sanader je u funkciji političke krize koja je u Srbiji nastala povodom unilateralnog priznanja Kosova. Međutim i Sanader i Tadić su izrazito proeuropski orijentirani političari i samim tim mislim da ne postoje dublji nesporazumi na toj relaciji.

HR: Kako ocjenjuje te učinke Međudržavnog sporazuma između Republike Hrvatske i Republike Srbije o zaštiti srpske, odnosno hrvatske manjine?

Taj model rješavanja još uvijek ne funkcionira i bar pola godine neće funkcionirati, ali nisu problem nacionalna vijeća, niti hrvatska u Srbiji niti srpska u Hrvatskoj, već se ponovno postavlja pitanje tko je sa strane Srbije legitimni predstavnik. Upravo je zadaća hrvatske politike inzistirati na Sporazumu jer ima stabilnu političku situaciju u svojoj državi i zna se točno tko je zadužen za implementaciju sporazuma, a ovdje kod nas još neko vrijeme se nitko time neće baviti i malo je vjerojatno da će biti iniciran susret jer smo opet pred izborima. U svakom slučaju, za nas je

taj Sporazum krucijalan i moramo inzistirati, na svim razinama, da se on ostvari, ali prvo se moraju Hrvatska i Srbija dogovoriti da taj sporazum stvarno zaživi

HR: Postoje ocjene da Hrvatska ne vodi dovoljno računa o hrvatskoj manjini u Srbiji?

Zbog rata koji je vođen devedesetih godina u Hrvatskoj postoji problem zaspostavljanja hrvatskih interesa i u samoj državi Hrvatskoj, posebice u njenim istočnim dijelovima. Kada se slože kocke i Hrvatska uđe u EU, onda ćemo i mi, nadam se, biti promatrani u nekom drugom kontekstu jer za sada, i kada vidi problem, država Hrvatska ga ne potencira u dovoljnoj mjeri kako ne bi narušila odnose sa Srbijom jer joj je glavni cilj ulazak u EU. Prema tome, mi jesmo zapostavljeni, premalo se izdvaja sredstava, postoji i problem institucija koje nisu izgrađene, a zasigurno je dio problema u nedostatku novca. Nadam se da će Hrvatska država vremenom pokazivati sve veći interes. Postoje i neki drugi segmenti gdje bi se moglo poraditi. Ne može me netko uvjeriti da trebamo čekati godinu dana da bi se neka pozitivna vijest

o životu vojvođanskih Hrvata pojavila u središnjem dnevniku ili radiju HRT-a.

HR: Pred nama su i lokalni izbori. U kojim mjestima, samostalno ili u koaliciji, će DSHV ići na izbore?

Na sljedećim će lokalnim izborima DSHV samostalno ili u koalicijama sudjelovati u Subotici, Somboru, Apatinu, Baču i vjerojatno Vrbasu. Za sada ne namjeravamo izići na izbore u Novome Sadu. Što se tiče Subotice, konačnu će odluku donijeti subotička Podružnica i u krajnjem slučaju Vijeće. Za predizbornu je koaliciju naš uvjet da na listi treba biti ime naše stranke i ime našeg nositelja liste. Ako se ovaj uvjet prihvati, najvjerojatnije ćemo ići u takvu koaliciju gdje se neće izgubiti naše ime, a doći će do malog rasipanja glasova. U drugim općinama ćemo najvjerojatnije ući u razgovore da se ide na listu DS-a, a ako ne nađemo neke zajedničke interese onda ćemo sakupiti dovoljan broj potpisa i ići sami.

Treba istaknuti da smo kao nacionalna-manjinska stranka u specifičnoj situaciji jer, bez obzira jesmo li nekome simpatični ili ne, nama glasove daju samo pripadnici hrvatske zajednice.

HR: Koji su najvažniji politički ciljevi DSHV-a u sljedećem periodu?

Afirmacija nacionalnog identiteta, ali ne u zatvorenosti samih sa sobom, već u otvorenosti prema domicilnoj državi i svijetu, zauzimanje pozicije parlamentarne stranke. Da bi odgovorili na sve zahtjeve modernog vremena, mi se sami moramo mijenjati, i to je jedna od zadaća, ali ćemo ostati na crti djelovanja u narodu i s narodom jer je narod bio u najtežim vremenima uz DSHV. Veliki je problem osipanje hrvatskog korpusa na području Vojvodine. To je bilo i za vrijeme Kraljevine SHS-a, pa i Jugoslavije, a posebice za vrijeme Miloševićeva režima. Na svakom se popisu pučanstva broj Hrvata smanjuje i sad smo već u grupi malih manjina, a to je ozbiljan problem jer veliki dio naših ljudi još živi u vremenu kad nas je bilo 150 000 u Vojvodini ili kad smo bili konstitutivni narod. Nekad smo bili »veliki«, a sad nas, iz dobro poznatih razloga, ima 56 000 u Vojvodini, a toliko ima Slovaka i Rumunja. Veće manjine kao Mađari, Bošnjaci, Albanci preševske doline, Romi i drugi koji broje nekoliko stotina tisuća su oni s kojima, za sada, država Srbija razgovara i oblikuje zakone kako njima odgovara. Što se tiče djelovanja na lokalnoj razini, ne odustajemo od aktivnog sudjelovanja hrvatske zajednice u institucijama i javnim službama, upravi i obrazovanju. Važno je i pratiti koliko na interese hrvatske zajednice odlazi novca iz proračuna. Moramo reagirati ako vidimo da ne postoji ravnomjerna proračunska potrošnja. Posebna pažnja će se posvetiti ekonomskom jačanju hrvatske manjine, a što se tiče same stranke i dalje ćemo poticati mlade i žene na aktivnije uključivanje u stranku. Krajnji cilj jest osnivanje mjesnih organizacija, tamo gdje postoji nekoliko stotina Hrvata, a tu mislimo i na Srijem. Smatramo da je i njihov interes da ih zastupa jedna demokratska proeuropska i hrvatska stranka. Pred nama je puno posla i može se puno toga učiniti. Od naše pameti, sloge i nesloge zavisi kako ćemo dalje.

HR: Često se govori kako smo malobrojna manjina, ali opterećena podjelama i sukobima. Činjenica je da postoje tri stranke s hrvatskim predznakom...

Zbog ovakvog zakona o političkim

strankama neće biti čudno ako se uskoro osnuje četvrta pa i peta stranka jer sada svatko tko želi osnovati stranku može to lako učiniti. Kako bi se stranka registrirala, dovoljno je 100 potpisa, ali je pitanje što će ta stranka značiti u lokalnim, pokrajinskim i republičkim okvirima. U svakom slučaju to slabi hrvatsku zajednicu, ali na to se moramo naviknuti i svojom kvalitetom i djelima privući ljude. Novi zakon o političkim strankama, koji je u pripremi, mnogo će toga riješiti na političkoj sceni jer je predviđeno da će velike političke stranke morati prikupiti 10 000 ovjerenih potpisa za preregistraciju, a za stranke manjinskih zajednica se predviđa 3 000 ovjerenih potpisa, no kad se to jednom učini

više se neće morati prikupljati potpisi za svake izbore.

HR: Koje su ključne izmjene Statuta sa stajališta budućeg funkcioniranja stranke?

Ključna izmjena je da predsjednik, prema novom Statutu, predlaže svoje suradnike s kojima će raditi, a to je Predsjedništvo. Takva je izmjena unesena jer se nadamo da u budućnosti nećemo imati samo jednog kandidata i jedan program na izborima za predsjednika stranke, već više kandidata i više programa. Osim toga izmjene su unesene jer je nelogično da predsjednik treba provoditi odluke Skupštine i Vijeća, a ne može birati tim

ljudi s kojima će raditi. To je sad promijenjeno i zahvaljujući tome imamo veoma kvalitetno radno Predsjedništvo koje treba provoditi odluke Skupštine i Vijeća kao i sve zahtjeve koje se nađu pred njima i našom zajednicom.

U cjelini je rukovodstvo pomlađeno, a veliki iskorak je što su od petnaest članova Predsjedništva pet žene. Dopredsjednici su: *Martin Bačić, Josip Gabrić, Dujo Runje, Mata Matarić* i dopredsjednica *Antonija Čota*.

Novost je i to da se broj članova u Vijeću povećao jer je i članstvo stranke brojnije, a od toga je 20 onih koji su prvi put birani na tu dužnost. Također je značajna novost da će u periodu između dvije izborne skupštine novofor-

je hrvatska zajednica potpuno neprepoznatljiva. Za sada je u hrvatskoj zajednici taj segment slabio prisutan, a osnovna je zadaća DSHV-a, kao vodeće političke stranke, da se kad primijeti da nešto ne funkcionira, uključi u taj proces. Stranka će ulagati u dalju edukaciju svojih članova i slati ih na seminare u Srbiji, Hrvatsku i druge zemlje, a od njih se očekuje da prenesu stečeno znanje i informacije.

HR: Sada se čini da su ti procesi zaustavljeni, odnosno značajno usporeni. Kako i kada će se taj proces nastaviti?

Sada, u trenutku pada vlade, zaista je teško prognozirati kada će se nastaviti procesi integracije u Europsku Uniju. Zbog toga će morati biti vrlo složni svi oni koji su na proeuropskoj crti u Srbiji kako bi mogli dobiti većinu u parlamentu i mogli formirati novu proeuropsku Vladu. Bit će vrlo teško, ali se nadam da će se put, koji je iskrčio predsjednik Tadić svojom pobjedom na predsjedničkim izborima, nastaviti i da će građani prepoznati tu proeuropsku politiku.

HR: Najavljeno je pri znanje Kosova od strane Hrvatske te postoji bojazan od ponavljanja incidenata usmjerenih protiv pripadnika hrvatskog naroda ili njihovih institucija?

Do tog će priznanja jednog dana doći. Zasigurno to neće biti običan dan, niti za pripadnike većinskog stanovništva, a posebice ne za pripadnike hrvatske manjinske zajednice. Na žalost postoje ljudi koji se ne mogu uklopiti u suživot i koji stalno izazivaju incidente. Dobro je što je broj tih ljudi svakim danom sve manji. Naša suradnja s vodećom demokratski orijentiranom strankom mora donijeti rezultate u smislu da se ne bismo trebali bojati za vlastitu sigurnost i sigurnost imovine. Smatram kako u državi Srbiji ima dovoljno moći i snage oduprijeti se svakoj vrsti ekstremizma.

Osim toga trebalo bi imati na umu da su procesi reintegracije povratnika u Hrvatsku svakim danom sve bolji i jasniji te da se ti procesi ne smiju prekidati i zaustaviti eskalacijom incidenata u Vojvodini. Država Hrvatska je u to uložila mnogo, promijenila je izborne zakone, usvojila zakone kojima se regulira položaj manjina što je doprinijelo boljem položaju manjina. ■

mirane mjesne organizacije, kojih će zasigurno biti, moći birati predstavnike koji će izravno ulaziti u Vijeće.

HR: Što su prvi koraci novog rukovodstva?

Novo Predsjedništvo čine stručnjaci koji mogu odgovoriti zahtjevima novog vremena, koji razumiju funkcioniranje europskih programa i predpristupnih fondova i tome će biti posvećena posebna pozornost. Jedna od zadaća novog rukovodstva je da rade na novim programima, na političkoj edukaciji, zatim na educiranju glede mogućnosti korištenja predpristupnih fondova, uključivanja u euroregije gdje

Čekaju nas još jedni referendumski izbori

Nemamo prava djeci uskratiti sreću

Vrijedi skupiti još ono malo snage i građanske odgovornosti, izaći na izbore i pogurati kilavi, kompromitirani proeuropski vlak. Ako pak i tada skrenemo u krivom smjeru, nikome nećemo nauditi do samima sebi. Pa ćemo opet moći zapjevati onu Balaševićevu: »Putuj, Europo, nemoj više čekati na nas«

Piše: Dinko Gruhonjić

Eto nama još jednih izvanrednih parlamentarnih izbora. Što je valjda i logično u zemlji u kojoj je sve izvanredno. Nakon proglašenja neovisnosti Kosova Vlada je konačno »pukla«. Pa je tako ipak dokazano kako klijentelizam, mjesta u ministarskim foteljama i upravnim odborima, ipak nisu dovoljno jak argument da bi se nadvladale tolike ideološke razlike.

Na kraju je Koštunica zapravo raspisao izbore, dok se Tadić nećkao. Kontinuitet odnosa između ove dvojice političara tako je nastavljen. Iz nepoznatih razloga Tadić se očigledno plaši Koštunice. Jer, kako bismo inače drugačije mogli objasniti sve one trule kompromise koje je s DSS-om načinio? Sjetite se, uostalom, sramne referendumske kampanje za usvajanje novog, a u stvari – još starijeg Ustava Srbije. Nije li i DS, s DSS-om, G17 Plus, a bogami i radikalima iz svih patriotskih plotuna zapucala da se Ustav usvoji/pokrade. Šta god treba, samo da se uspostavi »sabornost« oko takvog jednog »važnog državnog pitanja«.

Sjetite se svih onih bedastih rezolucija, deklaracija, sjednica skupštine gdje je Tadićev DS milovao Koštunicu. Pa čak i onda kada ih je ovaj toliko ponizio da im je na nekoliko dana na mjesto predsjednika Skupštine Srbije dovuкао osobno radikala Tomislava Nikolića. Ni poslije toga nije bilo dosta. Dapače, poslije toga je Tadić pustio Koštunicu da po drugi put zasjedne u premijersku fotelju.

KOŠTUNICA HITA NA IZBORE: Sada se postavlja pitanje – je li i Tadiću konačno prekipjelo? Jer Koštunica je zlonamjieran političar, to je jasno svakome. I to što je sada raspisao izbore nije nikakva gesta dobre volje ili potvrda toga kako je on ipak, na kraju krajeva, »prodemokratski političar«. Ništa od toga. Činjenica da

se odlučio na izbore govori samo jedno: radikali su ga pustili niz vodu i nisu mu oprostili onaj gaf kada je pet dana držao Nikolića na mjestu predsjednika Skupštine, a potom ga se odrekao. Drugim riječima, Nikolić je sada Koštunici rekao »njet« kada ga je ovaj pitao – bi li, možda, ušao u vladu ili bi, pak, podržao manjinsku vladu ono malo narodnjačkih ministara.

I zato Koštunica sada hita na izbore ne bi li učario nešto od nacionalističkog ludila koje je upravo u tijeku. Ne bi li, na valu zapaljenog američkog veleposlanstva, pokradenih patika i majica po beogradskim prodavaonicama i besplatnog kruha dijeljenog u Somboru ispred pekarnica čiji su vlasnici Albanci, još jednom doveo sebe u poziciju, nakon izbora, biti »jezičkom na vagi«. Na žalost, ne treba sumnjati da Koštunica u tom cilju, cilju da opet bude premijer, neće birati sredstva i da će igrati biti prljava. Hoće li biti i krvava, ostaje za vidjeti.

ISTORIJA I FARSA: Krvoproliće ozbiljnijih razmjera je izbjegnuto. Izgubljen je jedan ljudski život 21. veljače, porazbijano je nekoliko desetina glava, paljeni su granični prijelazi... Sve su prilike da je onaj »veliki mirni narodni skup« pod nazivom »Kosovo je Srbija« u nečijim glavama bio zamišljen kao pokušaj državnog udara. Računalo se, prilično je to izvjesno, kako će mnogo veća masa spremno juriti, paliti i žariti po Beogradu. Nakon toga bi se moglo mirne duše uvesti izvanredno stanje. Koje bi bilo iskorišteno za obračun s političkim neistomišljenicima, nevladinim organizacijama i nacionalnim manjinama. Na našu sreću, a na žalost bolesnih umova, to se nije dogodilo. Po Beogradu su palile i pljačkale uglavnom horde navijača, neonacista, klerofašista i sličnih, ipak malobrojnih, bitangi. Što ne znači da neće biti još sličnih pokušaja. Tješiti se jedino možemo

onom starom Marksovom maksimumom da se povijest uvijek ponavlja kao farsa. Mali je problem u tome što se, bila to i farsa, ona odigrava izravno na našoj koži.

U pravu su oni koji kažu kako nas čekaju još jedni referendumski izbori. Ako bude pameti, sada ćemo konačno moći glasovati »za«, a ne »protiv« kao dosad. Za Europsku Uniju ili protiv nje, to je jedino pitanje zbog kojeg vrijedi organizirati izbore. Ipak je najveća odgovornost na Demokratskoj stranci i Borisu Tadiću. O njihovoj izbornoj strategiji, o tome koliko će biti spremni konačno se, jasno i glasno, distancirati od Koštunice, ovisit će umnogome i ishod izbora i formiranje nove proeuropske vlade. U kojoj nema mjesta za – Koštunicu, Velju Ilića, Samardžića, Lončara... Ne treba imati iluzija: pobjeda »proeuropskih« snaga neće biti uvjerljiva. Rezultat će biti tjesan, vjerojatno tjesniji nego na proteklim predsjedničkim izborima. A hoće li sve proeuropske snage pod barjak Demokratske stranke ili će ići u dvije, tri, ili četiri kolone, to je sada manje bitno.

JOŠ JEDNA PRILIKA: Srbija će tako 11. svibnja, nakon pet godina teškog tavorenja od ubojstva premijera Zorana Đinđića,

dobiti još jednu priliku na povijesnom raskrižju konačno skrenuti u pravom smjeru. Pa vrijedi skupiti još ono malo snage i građanske odgovornosti, izaći na izbore i pogurati kilavi, kompromitirani proeuropski vlak. Ako pak i tada skrenemo u krivom smjeru, nikome nećemo nauditi do samima sebi. Pa ćemo opet moći zapjevati onu Balaševićevu: »Putuj, Europo, nemoj više čekati na nas«. A onda ćemo još jednom prisustvovati sveopćoj »bježaniji«, odljevu mozgova i teškoj, nepovratnoj depresiji. Ili, kako je to divno definirala Borka Pavičević, gledajući scenu zapaljenog Beograda 21. veljače: »Osjećam se kao da me po drugi put vode u koncentracijski logor«.

A moj devetogodišnji sin od tog dana više ne ide u Mc Donald's. Boji se da ga netko ne pogodi kamenom ili mu ne lupi pljusk. Naš David se rodio 15 dana prije početka bombardiranja Srbije. On je odrastao kupajući se u Dunavu, na Štrandu, s pogledom na srušeni Most slobode. On je plakao od sreće kada je Most slobode obnovljen i kada smo ga prvi put autom zajedno prešli. To su stvari koje su ga sigurno obilježile za čitav život. Mi više nemamo prava djeci uskraćivati radost djetinjstva. ■

Marko Tucakov je diplomirao biologiju u Novom Sadu 2004. godine. Trideset mu je godina. Novi Sad je odavno postao grad u kome mu je veoma ugodno živjeti i u kome se lijepo osjeća, prije svega zahvaljujući toplini s kojom je tamo primljen još od početka studija. Kasnije, i kroz povezanost s brojnim kolegama, kroz rad u Društvu za zaštitu i proučavanje ptica Vojvodine i drugim nevladinim organizacijama i kroz mnoge projekte u kojima je sudjelovao. Bavi se istraživanjem ptica, odnosno znanošću koja se u okviru biologije zove ornitologija. Tajnik je Društva za zaštitu i proučavanje ptica Vojvodine, čije projekte vodi. S njegove strane, to je veliki izazov, jer je očividno kako zaštita ptica ne može biti vođena samo od strane državnih tijela. Oni rade svoj posao, ali, kako smatra naš sugovornik, to je nedovoljno s obzirom na veliki broj problema koji se susreće u zaštiti ptica.

Zaštitom i istraživanjem ptica bavite se već petnaestak godina. Zašto Vas ta oblast toliko privlači i koje Vas grane unutar ornitologije osobito zanimaju?

Prije svega, ptice su sastavni dio svakog ekosustava u prirodi i nezamjenjiv dio naših života. One nas okružuju: gdje god pogledamo vidimo ptice i možemo u njima neprestano uživati. To su radili ljudi stoljećima prije nas i tako će i ostati. Danas, u uvjetima koje smo im mi stvorili za život, odnosno u staništima koja smo im sasvim promijenili, ptice se jako teško snalaze i to nam daje obvezu dodatno ih štiti. Tako se u posljednje vrijeme ornitologija, iz svojevrsne akademske zatvorenosti, sve više pomjera prema naporima u aktivnoj borbi za zaštitu ptica i prirode. Kod nas i u svijetu ptice spadaju u skupinu najugroženijih životinja, a nekima od njih izravno prijeti opasnost izumiranja. S druge strane, ono što me je posebno privuklo, jest život u kraju i u

zemlji s iznimno bogatom prirodnim baštinom, koja, nažalost, još uvijek nije dobro proučena, i zato je, između ostalog, veoma privlačna! Za mladog radoznalog čovjeka – istraživača to donosi puno izazova s kojima sam se, s kolegama, pokušao uhvatiti u koštac.

Prirodna staništa koja me osobito zanimaju, zbog divljih ptica, su ugrožena poplavna područja, šume i livade. Proučavam ptice u njima već desetak godina. Rodio sam se i živio u Bačkom Bregu koji se nalazi na rubu rezervata prirode »Gornje Podunavlje«. To mi je dalo mogućnost vrlo lako upoznati očuvanu prirodu i promatrati ptice u njoj. Stjecajem okolnosti, počevši od 2004. godine, trudio sam se proširiti svoje znanje na još jednom našem biseru, koji još uvijek nije zaštićen. Riječ je o poplavnoj dolini Tamiša u Banatu. To su dva područja koja su mi najdraža.

Za što nam može koristiti znanje o pticama?

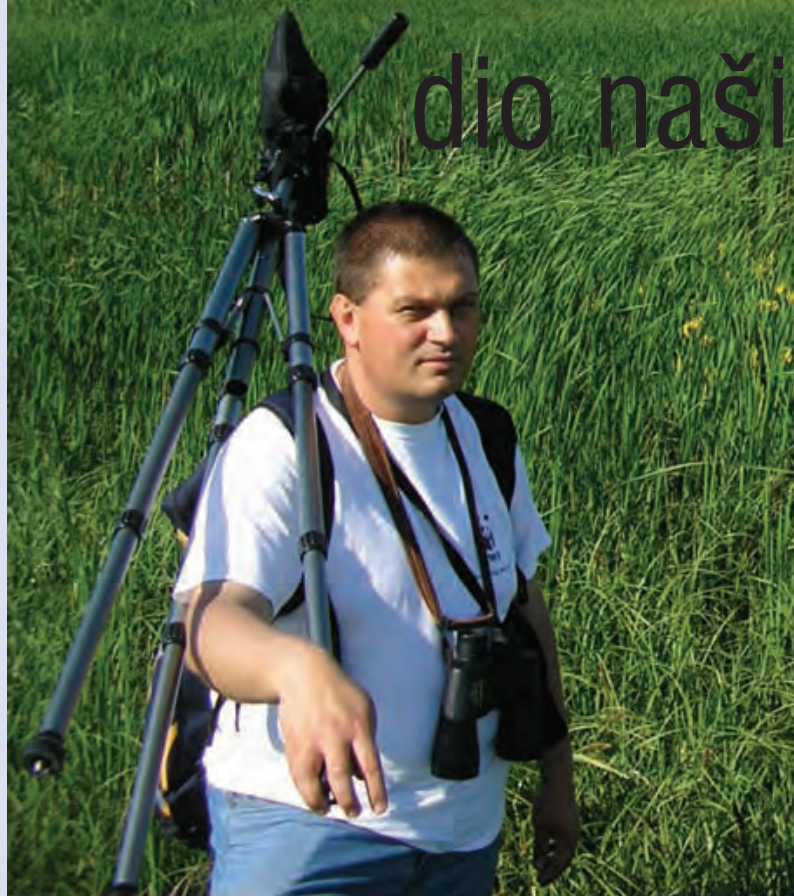
Promatrajte ptice, one su vrlo zanimljive! Njihovo prisustvo u našoj okolini pokazuje kako je ona i za nas zdrava.

Na kojim ste projektima radili kao tajnik Društva za zaštitu i proučavanje ptica Vojvodine?

Orijentirani smo na »projektni rad«. Dobrim idejama zainteresiramo sponzore i onda ih realiziramo. Prošle je godine bio aktualan projekt postavljanja platformi za gniježđenje stepskog sokola na stupovima visokopanskih dalekovoda. Stepski sokol je jedna od najugroženijih vrsta ptica u Vojvodini, Srbiji i Europi. Međunarodno smo značajni za ovu vrstu i to na nas stavlja posebnu odgovornost – adekvatno je zaštititi. Puno smo radili na zaštiti bijele rode, jedne od naših najpoznatijih ptica. I ona je na nesretan način došla u kontakt sa strujom jer se najčešće gnijezdi u selima na stupovima niskog napona, gdje gnijezdo postavlja izravno na žice. Platformama koje gnijezdo podižu na sigurnu udaljenost od žica pokušali smo riješiti i taj

Marko Tucakov, biolog, ornitolog, tajnik Društva

Ptice – ne dio naš

problem. Želja mi je bila proširiti svoje znanje i iskustva u zaštiti prirode, i tako su me preporuke i informacije odvele u Nacionalni park »Donauauen«. To je zaštićeno prirodno dobro u Austriji, pokraj Dunava, na sredini puta između Beča i Bratislave. Tamo sam volontirao 2003. godine istražujući kako jedan nacionalni park funkcionira u vrlo urbanom okruženju, te kako kolege iz Austrije populariziraju prirodu na tome području i čine je bližom lokalnom stanovništvu. Godinu dana po povratku iz Austrije uspostavio sam partnerstvo sa Svjetskim fondom za zaštitu prirode (WWF). Pozornost ove međunarodne fon-

dacije tada nije bila fokusirana na našu zemlju, što nam je dalo mogućnosti za razvoj projekata koji su to htjeli promijeniti. Prvi je bio razvoj eko-turizma na ovome području, a u okviru njega najaktivniji smo bili u Bačkom Monoštoru. Taj projekt je završen, njegovi efekti se još uvijek osjećaju i mi se nadamo i daljoj suradnji s WWF-om.

Temeljem posla kojim se bavite, gdje ste sve putovali?

Moja putovanja nisu vezana za neka egzotična imena, popularne destinacije i interesantne razglednice, ali mogu se pohvaliti kako sam vidio neka od najvećih zaštićenih prirodnih dobara u Europi. U jesen 2006. boravio sam na delti Dunava u Rumunjskoj, prirodnom dobru površine oko 100.000 hektara. S druge strane, kada su u pitanju zanimljive vrste kojima sam se bavio, to je prije svega žličarka, izuzetno rijetka vrsta na ovim područjima, koja je bila gotovo potpuno nepoznata ornitolozima. S kolegama iz Europe pokrenuli smo projekt kolor-prste-

Apatinski i Monoštorski rit – svjetski značajne močvare

Od 2008. godine područje Apatinskog i Monoštorskog rita, koje se nalazi u okviru Specijalnog rezervata prirode »Gornje Podunavlje«, stavljeno je na listu međunarodno značajnih močvara, naročito kao staništa ptica. »Svatko od nas ima dužnost, ne samo ponositi se, nego i štiti rezervat 'Gornje Podunavlje'. Pogotovo su za to odgovorni stanovnici lokalnih naselja na njegovom obodu – od Bačkog Brega do Bogojeva, a iznad svega upravitelj zaštićenog dobra – JP 'Vojvodinašume', smatra Tucakov.

za zaštitu i proučavanje ptica Vojvodine

ezamjenjiv h života

*Ptice u našoj okolini pokazuju da je ona i za nas zdrava *Danas, u uvjetima koje smo prilagodili sebi za život, odnosno u prirodi koju smo im promijenili, ptice se jako teško snalaze i to nam daje obvezu dodatno ih štiti*

novanja ove vrste, gnjezdariče nepristupačnih močvara, a na taj način smo ih uspjeli pratiti. Sličan projekt smo počeli raditi i s crnom rodom koja je naša vrlo rijetka gnjezdarica.

Stručne radove ste objavljivali u više časopisa...

Rezultate svojih istraživanja objavljivao sam u popularnim i znanstvenim časopisima. Do sada sam objavio oko 90 znanstvenih članaka, radova, ili kratkih priopćenja. Publicirao sam radove u trima stranim časopisima – švedskom »Ornis Svecica«, poljskom »The Ring« i hrvatskom »Natura Croatica«. Sudjelovao sam i u prikupljanju podataka za »Atlas ptica grabljivica Srbije« autora Slobodana Puzovića, a trenutačno s istim autorom radim na izdavanju monografije »Međunarodno značajna područja za ptice u Srbiji«. Urednik sam ornitološkog časopisa »Ciconia« i trenutačno pripremam 16. broj. Član sam uredništva slovenskog ornitološkog časopisa »Acrocephalus«. Brojne članke objavljivao sam i u pojedinim

lokalnim novinama, ali isto tako i u prirodnjačkim publikacijama kod nas i u inozemstvu.

Recite nam nešto o svojoj angažiranosti na katoličkom radiju Radio Marija...

Od prošle godine volontiram na Radio Mariji. Volonterskim radom ne popunjavam svoje slobodno vrijeme, nego jednostavno ispunjavam sebe, jer Radio Marija želi, hoće i pokušava približiti Boga čovjeku. Na poziv pater Tadeja Vojnovića, ravnatelja Radio Marije Srbije, lako sam se odlučio na ovaj volonterski rad. Nakon toga sam počeo s uređivanjem emisije »Čitam knjigu«, koja slušateljima pokušava približiti popularnu, uglavnom formativnu, kršćansku literaturu. Prošle godine smo čitali knjigu Andreasa Englisha »Ivan Pavao II. – tajna Karola Woytile«, a ove godine, koja je proglašena za godinu sv. Pavla, čitamo knjigu Josepha Holznera »Pavao, njegov život i poslanice«. Pomažem kolegici Tanji Pavlić u uređivanju Vijesti Radio Marije, u kojima

Suradnja s kolegama iz Hrvatske

»Od samog početka mog interesa za prirodu logičan put sakupljanja informacija i učenja bila je i komunikacija s kolegama ornitolozima u Hrvatskoj. Najbolja je s Tiborom Mikuskom iz Javne ustanove Park prirode – Kopački rit, zbog veoma sličnih polja interesiranja, kao i zbog blizine. Od velike pomoći mi je i dr. Gordan Lukač iz Nacionalnog parka Paklenica, koji volonterski recenzira rukopise koji prispiju za objavljivanje u našem časopisu. Ne mogu preskočiti niti akademika dr. Zvonimira Devidea iz Razreda prirodnih znanosti HAZU, kao ni ostale kolege iz zagrebačkog Zavoda za ornitologiju i Hrvatskog društva za zaštitu ptica i prirode. Ptice ne poznaju granice! One ne smiju postojati ni za nas koji se bavimo njihovim proučavanjem«, kaže Tucakov.

donosimo novosti iz života Crkve na ovim prostorima, počevši od aktivnosti župnih zajednica pa sve do međunarodnih susreta. Prošle godine smo započeli i promotivne aktivnosti po župama, koje ćemo također nastaviti. One se uvijek sastoje od prijenosa župnih nedjeljnih misa i naše kratke promocije, tijekom kojih dijelimo časopis koji izdaje Radio Marija Srbije. Svim srcem želim nastaviti volontiranje na ovom radiju, radeći s odličnim timom na čelu s paterom Tadejom.

Planovi za budućnost?

Želio bih istraživati, objavljivati rezultate svojih istraživanja, te dati rezultati budu korisni za zaštitu prirode. Postoji mogućnost da ću potražiti stalan posao u nekoj državnoj ustanovi i taj rad kombinirati s radom u nevladinoj organizaciji. Nadam se da će naša zemlja nastaviti put prema Europi, čime se otvaraju perspektivni europski fondovi, koji su u velikoj mjeri namijenjeni i zaštiti prirode.

Marijana Tucakov

Obitelj Ivana Cvijina s Gabrića pokraj Subotice među rijetkim odgajivačima ovaca u svom kraju

Puno rada za osrednju zaradu

*Stado od 100 ovaca prehranjuje obitelj, a kada bi ih bilo 200, moglo bi se govoriti o biznisu **

Prepreka tome je usko grlo prodaje – nema stalnog otkupa, tek od blagdana do blagdana

Piše: Zvonimir Perušić

Ovčarstvo je, kao grana stočarstva, oduvijek bilo zastupljeno na pašnjacima brdsko-planinskih predjela, ali ga nije manjkalo niti u ravnici. Ovca je izraziti biljojed, koji iskorištava slabovrijednu i bezvrijednu kabaštu hranu i razne tvorničke otpatke, te ih praktički pretvara u vrlo vrijedne namirnice: mlijeko, meso, vrhnje i sir, te sirovine za tekstilnu industriju – kožu, krzno, vunu, a iznimno je uporabljivo i kvalitetno ovčje stajsko gnojivo.

Ovako bi, otprilike, izgledao najsazetiji školski odgovor na pitanje – što je ovčarstvo. I tako bi uistinu i bilo, da škola nije jedno, a život nešto sasvim drugo. Primjer obitelji Cvijin sa salaša na Gabriću, pokraj Bikova, 20-ak kilometara od Subotice, na krajnjem istoku bunjevine, rječitno potvrđuje raskorak između lijepe teorije i malo drugačije prakse.

POSAO IZ NUŽDE: »Ovčarstvom se profesionalno bavimo od 1996. godine«, priča glava obitelji Ivan Cvijin, dok dva pulina trčeka-

Na istoku bunjevine

Salaš Verice i Ivana Cvijina jedan je od najistočnijih i najsjevernijih bunjevačkih salaša u Bačkoj. Iza njihovog, istočno se nalazi još samo jedan bunjevački salaš, Stipana Jaramazovića, a na sjever niti jedan. Tamo, od »tri ante« pa nadalje, i na istok i na sjever sve su mađarski salaši. A nije tako bilo oduvijek...

raju oko njega i čekaju zapovijed. »Do tada sam radio u Agrokombinatu tu na Gabriću i moram priznati, nisam baš volio ovce. Dogodilo se tada da smo kupili šilježe za Uskrs, ali se ispostavilo da je ovca bila skotna, pa je nismo zaklali i dobili smo janje. Onda sam ih pokušao prodati, ali ih nitko nije htio kupiti. Iduće godine se ovca opet ojanjila. Tada se desilo da je suprug otac poginuo u prometnoj nesreći, a imao je 5-6 ovaca, pa smo ih mi preuzeli. Onda je Agrokombinat zahvatila kriza, posao je postao ugrožen, plaće nikakve, pa smo odlučili kupiti još nekoliko ovaca i započeti nešto. Uz to, naši su prijatelji Ivica Gurinović i

Ratko Bojić također dovezli svoje ovce ovdje kod nas na salaš, kako bismo ih skupa othranjivali. Tako je počelo. Sada imamo oko 100 grla i to otprilike pola-pola, odnosno onoliko janjaca koliko i ovaca, a smatra se da je upravo taj omjer najbolji.«

Iako je naporan rad oko ovaca svakidašnji, prodaja je uglavnom sezonska – najčešće za vjerske blagdane, a rjeđe za rođendane, slave i druga pojedinačna slavlja.

»Bilo bi nam puno lakše, kada bi postojao neki organizirani otkup, pa da znamo kako ćemo prodati sve što proizvedemo, tada bismo se možda i ohrabрили i proizvodili više, a ne ovako – da čekamo kad će se

netko roditi ili umrijeti«, kaže Ivanova supruga Verica. Ivan dodaje, kako bi oni bili veoma zadovoljni i »dobro živjeli« kada bi imali 200 grla, dvostruko više nego sad. Ali, problem je, kaže, prodaja.

»Subotički narod, nažalost, nema tradiciju trošenja ovčjeg mesa«, kaže Ivan Cvijin. »Ali da vi znate kako je ovčje meso dobro, kad se skuha gulaš u kotlu – ma od toga nema boljeg. Sad dolazi Uskrs i očekujem da ćemo prodati oko 25 janjaca. Ako znamo da je 25 janjaca četvrtina našeg stada, a jedno janje staje oko 50 eura, onda je lako izračunati godišnju zaradu. Nije to biznis, ali danas ništa u poljoprivredi nije biznis.«

KORIST OD MESA I MLIJEKA, VUNA I KOŽA ZA BACANJE: U ovčarstvu se posljednjih godina isplativost svela samo na prodaju mesa, odnosno janjaca, te nešto malo na mlijeko i mliječne proizvode. Veliki dio nekadašnjeg biznisa u ovoj grani stočarstva – proizvodnja vune i kože – gotovo je izumro. Globalni prelazak na sintetičku proizvodnju odjeće, a osobito veliki val uvoza jeftine odjeće iz Kine, proizvodnju je vune i kože doveo na nultu točku.

»Sjećam se kako je moj pokojni stric u svoje vrijeme kupovao ovce samo radi kože, a eto, ja više nemam gdje bacati vunu i kožu«, kaže Ivan Cvijin. »Ima tu, u Trešnjevku, otkupna postaja za vunu, ali plaćaju 20 dinara po kilogramu. Pa vi vidite – nekad si mogao, kad ošišaš 100 ovaca, za prodanu vunu kupiti 30

Obitelj

Verica i Ivan Cvijin imaju četvero odrasle djece. Josipa je udana u Srbobranu, Mirjana ima frizerski obrt u Subotici, Josip je četiri godine studirao medicinu pa se vratio na salaš, a Vinko je na bogosloviji u Đakovu.

Gabrić, selo koje umire

Gabrić je skupina salaša 3 kilometra istočno od Bikova, koja je u drugoj polovici 20. stoljeća prerasla u selo naseľeno obiteljima radnika tamošnjeg Agrokombinata. Lijepo uređen park, zelena šumica, veliki radnički restoran, škola, prodavaonica, kavana, život, idila... Sve je to prošlost. Ni Agrokombinata, ni parka, ni šumice, ni restorana, ni škole, ni kavane, ni idile. Ničeg više nema. Čak ni prodavaonice. I da stvar bude gora, mještani mjesecima nisu imali vodu, jer je voda do tada vodovodom u kuće stizala iz Agrokombinata. Kombinat privatiziran, novi gazda zavrnuo slavinu, pa su se mještani morali snalaziti kako su znali i umjeli. Uglavnom svojim sredstvima kopajući bunare. Pomoć političara – manje nego simbolična.

ovaca, a sad jedva možeš jednu. Takva su vremena, što ćemo.»

Naravno, sintetička se odjeća, osobito kineska, ne može usporediti s prirodnom, kožnom i vunom, jer »kad izađeš u polje, na ovu hladnoću i vjetar, ništa ti nije ako imaš vuneni džemper i gunj«. Ipak, vuna i koža svejedno nemaju prođu.

DRŽAVA NE POMAŽE: Cvijinovi sve rade sami, bez čobana koji bi čuvao ovce, jer u ovim našim ravničarskim predjelima, kažu, problem je naći čobanina.

»Malo ih ima pa ih drugi pootimaju, a budući da su to beskućnici, oni su praktički članovi obitelji, u potpunosti ih treba materijalno izdržavati, od prehrane do smje-

štaja, i treba to i istrpjeti«, iskreno će Ivan Cvijin. »Da ne govorim o tome kako su u posljednje vrijeme već tri stada u ovim našim krajevima nestala skupa s čobanima.«

Cvijinovi su jedini od većih odgajivača ovaca u bikovačkom kraju. Njihove su ovce, kao i u drugih, uglavnom miješane rase, pri čemu je najzastupljenija rasa ile de france, koja je, kažu, najbolja i za meso i za mlijeko. Janjad ove rase daju i do 60 posto mesa i nisu zahtjevna kao ovce nekih drugih rasa.

A pomaže li država?

»Ma kakvi«, kategorična je Verica Cvijin. »Pomagali bi oni uzgoj autohtonih rasa, kao što je, recimo, čokanska cigaja, ali teško je do toga doći.

»Najveći mi je problem, čini mi se, kako vratiti volju za radom«, kaže Ivan Cvijin. »Kad vidite kako oko vas ništa ne ide, onda je normalno da nemate volju za poslom, onda sam posao ide od danas do sutra. Teška nas je nesreća zadesila s ovim našim vlastima, svi gledaju samo sebe, nitko ne gleda običnog čovjeka. Kada bismo se mi, odgajivači ovaca, udružili, sigurno bismo bili uspješniji. Na Zapadu postoji

zanimanje za ovdašnje odgajivače ovaca, ali što raditi kad nismo u stanju niti udružiti se. Bilo je nekoliko pokušaja, ali badava, ne ide. Pouzdano znam kako bi nam veliki otkupljivači iz Europe mogli i željeli pomoći, i to u priplodnom materijalu, opremi, prijenosu novih tehnologija i, što je najvažnije, otkupu, ali, eto, nismo se uspjeli udružiti, a zasebno smo premali.«

Na svim kontinentima

Ovce se gaje na svim kontinentima, kako u ravnicama, tako i u planinskim predjelima, izuzev na polovima i u izrazitim pustinjama. Prema statističkim podacima (1994.), u svijetu ima 1.086.661.000 ovaca i 608.483.000 koza, što znači da se ukupno odgaja 1.695.144.000 grla malih preživara. Od ukupnog broja ovaca, najviše ih je u Aziji (31 posto), Africi (19 posto); Oceaniji (17 posto); Europi (12 posto); bivšem Sovjetskom Savezu (11 posto) i Americi (10 posto).

Od europskih zemalja, najveća koncentracija ovaca je u Velikoj Britaniji – 29,5 milijuna grla. U Španjolskoj je 24,1, Rumunjskoj 13,9, Francuskoj 10,6, Italiji 10,4, Grčkoj 9,1, Bugarskoj 6,7 milijuna, a u ostalim zemljama manji broj grla. Broj ovaca u bivšoj SFRJ održavao se na razini oko 10-11 milijuna grla. Šezdesetih godina XX. stoljeća po broju ovaca tadašnja Jugoslavija zauzimala je četvrto mjesto u Europi, iza Velike Britanije, Španjolske i Rumunjske.

U okviru SFRJ najviše ovaca imala je Srbija, s 4,2-4,8 milijuna grla, zatim Makedonija i BiH, sa po 2-2,2 milijuna, Hrvatska, s 1-1,3 milijuna, Crna Gora, s oko 600 tisuća i Slovenija, sa svega 66 tisuća ovaca.

Beatris Š. Vukmanov, samostalna stručna suradnica u Savezu samostalnih sindikata Općine Subotica

Nedovoljna zaštita prava radnika

Probleme, na koje nailazimo, uvijek prvo pokušavamo rješavati mirnim putem

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Diplomirana pravnica Beatris Š. Vukmanov već dvanaest godina radi u Savezu samostalnih sindikata Općine Subotica na poslovima radno-pravne zaštite zaposlenih i umirovljenika – članova sindikata. Uvijek aktualna tema sindikalnog

ma i umirovljenicima – članovima, radi ostvarivanja prava i interesa iz rada i na osnovi rada u skladu s Ustavom, zakonom i kolektivnim ugovorima. Pravna pomoć sastoji se u:

– davanju usmenih i pismenih pravnih savjeta;

ti odvjetnika, obraćali su nam se mnogi koji nisu naši članovi, a kojima smo davali usmeno pravnu pomoć i mišljenje.

Osim zastupanja i davanja pravne pomoći pojedincima, pravnu pomoć pružate, također, i sindikalnim organizacijama.

Pravnu pomoć pružamo našim članovima – organizacijama, koje su osnovane u poduzećima (privatnim, državnim, javnim), i ustanovama (školama, domovima...). Pravna pomoć se ogleda u sljedećim aktivnostima:

– osnivanju i registraciji sindikalnih organizacija kod mjerodavnih tijela;

– rješavanju tekućih problema u radu sindikalnih organizacija;

– u pregovorima, izradi, zaključivanju kolektivnih ugovora u poduzećima i ustanovama, njihovim izmjenama, dopunama i usklađivanju sa Zakonom o radu;

– uspostavljanju i unapređivanju ravnopravnog i efikasnog socijalnog dijaloga na svim razinama sindikalnog organiziranja;

– zaštiti predsjednika i drugih sindikalnih aktivista u sindikalnim organizacijama poduzeća i ustanova;

– poticanju mirnog rješavanja nastalih kolektivnih sporova;

– izradi socijalnih programa za zaposlene neposredno prije privatizacije;

– organiziranju i vođenju štrajkova zaposlenih u skladu sa zakonom,

– pružanju pomoći u ostvarivanju prava zaposlenih prilikom odlaska poduzeća u stečaj;

– pružanju pomoći u ostvarivanju prava zaposlenih kod republičkog fonda solidarnosti nakon odlaska poduzeća u stečaj i neisplaćivanja pripadajućih zarada i drugih naknada;

– pokretanju inicijative kod ovlaštenih republičkih agencija za raskid kupoprodajnih ugovora u privatiziranim poduzećima zbog nepoštovanja preuzetih obveza (nastavak kontinuiteta proizvod-

nje, izostanak investicija, odsustvo garancija) uz grubo kršenje prava zaposlenih;

– organiziranju i registraciji manjinskih dioničara u privatiziranim poduzećima i ostvarivanju njihovih prava.

Što još ulazi u djelokrug vašeg rada i na koji način nastojite provoditi edukaciju svojih članova?

Kontinuirano pratimo propise – službene glasnike i stručnu literaturu iz oblasti radnog prava i svih drugih grana prava koje su s tim povezane, a po potrebi dajemo njihova tumačenja za naše članove. U želji veće edukacije našeg članstva organiziramo stručne seminare, tribine iz oblasti novousvojenih zakona vezanih za Zakon o radu, sigurnosti i zdravlju zaposlenih na radu, mirovinskog i invalidskog osiguranja, kolektivnog pregovaranja i unapređivanju socijalnog dijaloga, mirnom rješavanju radnih sporova, Zakona o dobrovoljnim mirovinskim fondovima, mobingu (psihičko maltretiranje zaposlenog na radnom mjestu), pojmu i značaju akcionarstva, dionica, akcija....

U sindikalnim novinama »Subotički sindikalac«, koje su za naše članove besplatne, pišemo stručne članke iz aktualne problematike vezane za ostvarivanje prava i zaštite naših članova. Također, formirane su sekcije žena, mladih sindikalnih aktivista, poduzimaju se mjere u zaštiti i upošljavanju invalida rada.

Koji su najčešći problemi s kojima se susrećete u svakidašnjem profesionalnom angažmanu?

Zbilja je mnogo raznovrsnih slučajeva, ali, evo nekoliko problema koji se često pojavljuju:

– u privatiziranim tvrtkama poslodavci ne poštuju zaključene kupoprodajne ugovore, socijalne programe i preuzete obveze po njima;

– poslodavci ne poštuju zaključene kolektivne ugovore, ugovore o radu;

organiziranja radnika i problema koji su tijekom tranzicije svaki-danjsna pojava, bila je povod ovoga razgovora.

Koju vrstu konkretne pravne pomoći pruža služba u kojoj radite i u čemu se ona sastoji?

Pravna služba u kojoj radim pruža besplatnu radno-pravnu zaštitu i stručnu pravnu pomoć zaposleni-

– posredovanju u mirnom rješavanju nastalih individualnih sporova;

– zastupanju članova pred svim državnim i drugim tijelima (sudovi, inspekcije rada, tijela uprave, fondovi, službe...).

Kako na gradskoj razini do sada nije bila organizirana služba koja se bavi zaštitom prava pojedinaca, koji nisu u mogućnosti plati-

- u poduzećima starim kolektivnim ugovorima je istekla važnost, a novi nisu zaključeni ili postojeći kolektivni ugovori i ugovori o radu nisu usklađeni sa Zakonom o radu;
- nepostojanje socijalnog dijaloga između poslodavca i reprezentativnog sindikata na razini poduzeća;
- mnogi ne isplaćuju zaposlenima minimalne zarade, uskraćuju zaposlenima pravo na godišnji odmor ili im umanjuju broj dana ispod zakonskog minimuma;
- ne poštuje se zakon i zaključeni kolektivni ugovori u pogledu isplate otpremnina kod proglašenju tehnoloških viškova i kod ostvarivanja prava na mirovinu;
- poslodavci ne uplaćuju kontinuirano doprinose za mirovinsko i invalidsko osiguranje zaposlenima;

Radna biografija

Beatrix Š. Vukmanov rođena je u Subotici, gdje je završila osnovnu i srednju školu. Pravni fakultet je završila 1992. godine u Zagrebu, a tijekom poslovne karijere bila je i odvjetnička vježbenica, te radila u privatnoj računalskoj tvrtki. Položila je pravosudni ispit 1995. godine, a upisala je i poslijediplomski studij na odsjeku za privredno pravo.

- slučajevi prestanka radnog odnosa koji su u suprotnosti sa Zakonom o radu;
- veliki broj zaposlenih u privatiziranim firmama nije sindikalno organiziran;

U svom radu nailazimo na mnoge teškoće i prepreke (opstrukcija pojedina, grupa, institucija) koje pokušavamo svladati. Probleme na koje nailazimo pokušavamo rješavati uvijek prvo mirnim putem – dogovorom, sporazumom s poslodavcem uz posredovanje predsjednika organizacije sindikata u poduzeću ili predsjednika odbora sindikata u zavisnosti od toga kojoj grani djelatnosti pripada sindikalna organizacija, a ukoliko to nije moguće, pokrećemo postupak pred mjerodavnim tijelom (sudom, inspekcijom rada) u zaštiti prava i interesa naših članova.

U kojoj mjeri postojeći Zakon o radu štiti prva zaposlenih?

Postojeći Zakon o radu još uvijek u nedovoljnoj mjeri štiti prava zaposlenih. Veliki je problem što nisu donijeli Opći kolektivni ugovor i posebni kolektivni ugovori za sve grane djelatnosti, nego samo za pojedine. Masa zaposlenih pretežito u srednjim i velikim privatnim tvrtkama i predstavništvima stranih poduzeća, kao

i u uslužnim sektorima, nije sindikalno organizirana, jer se to sprečava na razne načine. Preko njih se provodi prvobitna akumulacija kapitala i još uvijek postoji mnogo zaposlenih koji se angažiraju »na crno«, a oni su nemilosrdno i brutalno eksploatirani i predstavljaju najugroženiju grupu zaposlenih. Smatram kako zaposleni još uvijek nisu dovoljno informirani o mogućnostima i načinima zaštite svojih prava i interesa iz rada i na osnovi rada, jer, nažalost, imamo puno slučajeva da nam se zaposleni obrate za pravnu pomoć kada se, zbog isteka roka ili neke njihove radnje koju su učinili zbog neznanja, neinformiranosti ili su dovedeni u zabludu, više ne može ništa poduzeti.

Kako je na našim prostorima regulirano pravo na sindikalno organiziranje?

Pravo na sindikalno organiziranje kod nas je regulirano Ustavom, Zakonom o radu i ratificiranim konvencijama Međunarodne organizacije rada. Zaposlenima se garantira sloboda sindikalnog organiziranja i djelovanja bez odobrenja uz upis u registar. Zaposleni pristupa u sindikat potpisivanjem pristupnice. Sindikat ima pravo da bude obaviješten od strane poslodavca o ekonomskim i radno-socijalnim pitanjima od značaja za položaj zaposlenih – članova sindikata. Zaposleni je vlasnik radne snage i samo udružen s drugim zaposlenima može ostvariti, zaštititi i unaprijediti svoja ekonomsko-socijalna prava i interese, uz stručnu pomoć službi sindikata. S obzirom da je u Srbiji trenutno oko 800.000 nezaposlenih, da oko 200.000 zaposlenih radi a ne prima zaradu, a isto toliko je zbog privatizacije u prethodnih nekoliko godina ostalo bez posla, da trećina umirovljenika prima mirovinu manju od prosječne, oko 200.000 manju od minimalne, da oko 300.000 zaposlenih ima zaradu na razini ili ispod »minimalca« – naš sindikat organizira prvosvibanjski generalni protest u Beogradu ispred Skupštine, gdje namjerava okupiti sve one koji su žrtve tranzicije (zaposlene, umirovljenike, nezaposlene) i tražiti da se zaustavi privredni sunovrat i započne istinski socijalno-ekonomski dijalog, uz ukazivanje na brojne poremećaje u privatizaciji (prodaje poduzeća tajkunima koji ih kupuju zbog lokacije i nekretnina koje zatim krčme, ili ih preprodaju po znatno višim cijenama, a kapital poduzeća bezočno isisavaju nepoštujući prava zaposlenih, eksploatiraju ih i otpuštaju šaljući ih na državne šaltere). Ispostavilo se da su zaposleni najveće žrtve tranzicije, odnosno kolateralna šteta u mnogim postupcima privatizacije. Svim napred opisanim postupcima naš sindikat se energično protivi, jer želimo da građani Srbije žive kao sav normalan svijet, a ne u stalnom strahu za svoju blisku i daljnju budućnost i budućnost svojih obitelji. ■

Prekogranična suradnja Subotice i Kiskunhallása

Predstavnici Srednje medicinske škole iz Subotice i županijske stručne škole »Garbai« iz Kiskunhallása potpisali su sporazum o prekograničnoj suradnji u ponedjeljak, 10. ožujka, u Gradskoj kući. »Namjeravamo s njima ostvariti suradnju na polju posjeta, praćenja načina realizacije njihovih programa kao i na polju sudjelovanja na natjecanjima koji su također prekograničnog karaktera«, rekla je ravnateljica Srednje medicinske škole Edit Sos. Rekla je i kako očekuju puno od potpisivanja sporazuma, jer »učenjem na iskustvima drugih, koji su korak ispred nas, svakako doprinosi razvoju našeg školstva«, dodala je ravnateljica subotičke škole.

»Konkretno, imamo namjeru uputiti jedan trilateralni projekt Belgiji koji uključuje školu iz Kiskunhallása, subotičku školu te jednu obrazovnu instituciju iz Belgije. Cilj ovog projekta je izrada programa koji će na polju stručnog usavršavanja kozmetičara dati veliki doprinos razvoju tog obrazovnog profila«, istaknuo je Nándor Molnár ravnatelj škole »Garbai« iz Kiskunhallása te dodao kako bi već do kraja ove nedjelje trebalo doći do realizacije predaje tog projekta.

Klub »Mjesečina 6«

Skupština općine Subotica, resor za sport i omladinu, Udruga za pozitivnu komunikaciju »Klub 21« i Osnovna škola »Szécsényi István« otvorili su, prema najavi Andrije Romića, šesti klub »Mjesečina« u četvrtak, 13. ožujka u OŠ »Szécsényi István« u Subotici.

»Klub 'Mjesečina' se bavi djecom koja su materijalno ugrožena te nemaju mogućnosti izlazaka i trošenja novaca na različite zabave pa ih mi u klubovima okupljamo kako bi se bavila određenim sportom. Odaziv djece je vrlo veliki i stoga se sada otvara već šesti klub na teritoriji općine Subotica«, rekao je Andrija Romić član Općinskog vijeća zadužen za sport i omladinu.

Proljetna akcija čišćenja

Općina Subotica putem direkcije za izgradnju općine Subotica, dva puta godišnje organizira veliku akciju čišćenja i uređenja općine Subotica. U programu proljetne akcije čišćenja su sakupljanje i odnošenje čvrstog komunalnog otpada iz domaćinstava, prečišćavanje blokovskih zelenila i površina, saniranje divljih deponija, odnošenje čvrstog kabastog otpada...

Akcija čišćenja započinje u ponedjeljak, 17. ožujka s uređenjem Mjesne zajednice »Dudova šuma«.

Uređuje J. K.

Kršćanska tribina u Subotici

Đavao je razarač svega što je Božje

*Destruktor čovjeka razarač braka, obitelji, društva i Crkve * Postoje tri vrste đavolske robe: užitak, materijalna dobra i položaj u društvu. Po Ivanovoj poslanici to su: »Požuda tijela, požuda očiju i oholost života«*

Piše: Marijana Tucakov

»Ovo je nastavak velike teme 'Gospodar svijeta' koju sam započeo na prošloj tribini, a ni sada ju neću uspjeti dovršiti. Gospodar svijeta je đavao. Kada ga je pozvao i stvorio, Bog je čovjeku rekao da će biti gospodar nad svime što postoji. Međutim, čovjek je pravo na gospodarenje izgubio okrenuvši se od Boga i tako đavao postaje gospodarom svijeta»,

tomu kraljevstvu, Isus utemeljuje kraljevstvo Božje, novi Božji svijet. To je borba između dobra i zla, drama dvaju kraljevstava. Đavao dolazi lukavo pred ljude nudeći: užitak, materijalna dobra i položaj u društvu. To su stvari koje je *Ivan* u svojoj poslanici opisao kao požudu tijela, požudu očiju i oholost života. Đavao djeluje na čovjeka, on je razarač čiji je cilj uništiti čovjeka.

ovim je riječima pater *Tadej Vojnović* započeo predavanje koje je održano u četvrtak 6. ožujka u dvorani HKC-a »Bunjevačko kolo« u Subotici.

KAKO PREPOZNATI ĐAVLA?: O načinima prepoznavanju đavla pater Vojnović je rekao: »Kriterij je vrlo jednostavan. Dok je Bog graditelj i konstruktor, đavao je razaritelj i destruktor. Zato, gdje god se ruši i razara nešto što je izvorno od Boga, nešto što je Božji projekt, svuda je posrijedi đavao. Svijet možemo zamisliti kao koncentracijski logor čiji je đavao čuvar. To je kraljevstvo ropstva. Nasuprot

Različita su djelovanja đavolska. Osim navedenoga, to su opsjednutost, zatim dobrovoljno pripadanje đavlu, pripadnost iz interesa i konačna opsjednutost iznutra. Čovjek tada đavla nosi u svome srcu i namjerno čini zlo.«

ĐAVAO JE DESTRUKTOR: Pater je Tadej u nastavku izlaganja govorio o područjima u kojima đavao najradije djeluje: »Đavao je destruktor čovjeka. On je razarač svega što je Božje. Razarač je braka, obitelji, društva i Crkve. Kako đavao napada brak i obitelj? Brak je Stvoriteljeva zamisao i zato đavao želi rastaviti ono što je Bog sastavio. Potrebno je

zapitati se, kakvo je predbračno oblikovanje budućih supružnika? Predbračno oblikovanje sastoji se od loših bračnih uzora. Poznato je da mladi grade brak po uzoru na bračni život svojih roditelja. Trebamo se zapitati, kojom ocjenom bismo ocijenili brak svojih roditelja? Tu je i loš odgoj mladeži. Ako đavao uspije razoriti mladež, on je već uspio razoriti brak. Treće, mladi nisu odgajani za poštivost. Izgubila su se tri elementarna vida odgoja: smisao za rad, smisao za odgovornost i smisao za poštivost. Zbog toga roditelji danas žive uz djecu i služe im. Ono što mlade danas zanima su užitak i novac. Takvi mladi ljudi bit će loši supružnici.«

O BRAKU: »U predbračno oblikovanje budućih supružnika spada i odgoj u mentalitetu bračne nevjere. Danas je to normalno jer se takavstav promovira kroz medije. Drugo đavolsko djelovanje u razaranju obitelji i braka je obezvrjeđivanje braka i obitelji. Brak se kroz medije promovira kao nešto staromodno, što se odražava na natalitetu, a mi postajemo nacija u kojoj vlada kultura smrti. Đavao uništava brak, potomstvo i čovječanstvo, svakoga nas je dana sve manje, a to i jest njegov cilj. Loši brakovi generiraju odustajanje mladih od braka ili kasno stupanje u brak. Sociolozi su zabrinuti jer mladi sve rjeđe ulaze u brak. U njega se često ne ulazi iz ljubavi, nego iz zaljubljenosti ili erotike. Postoji još jedno područje djelovanja, a to je obezvrjeđivanje spolnosti. Ona je promatrana isključivo kao izvor užitka. Zato se danas naglašava princip kako je u spolnosti sve dopušteno. Ona je svedena na nagon. Pune su kanalizacije ubijene djece zbog neodgovorne spolnosti. To su đavolske stvarnosti. Bog je upravo zbog toga spolnost smjestio u brak, ljubav i zajedništvo. Danas je spolnost istrgnuta iz ambijenta braka«, istaknuo je pater Tadej i nastavio, »đavao razara društvo preko ideja koje u ljudima nalaze svoje izvršitelje. Međutim, Crkva je njegova najdraža meta jer je ona zajednica spašenih. Zato je đavolski cilj razoriti Crkvu koja je utemeljena na čovjeku, na Petru. Sagrađena je na stijeni i zato Kristova crkva ima garanciju da je vrata paklena neće nadvladati. Međutim, tu garanciju nema svaka pojedinačna crkva, niti svaka biskupija. Đavao to zna. Djeluje tako da odvoji čovjeka, pojedinca od Crkve. Djeluje tako što ljude posvađa i razdvaja. Takva taktika traje cijelu povijest, sve do danas«, zaključio je pater Tadej Vojnović i najavio kako će se tribina na ovu temu nastaviti. ■

U Sonti predstavljen zbornik drame »Teška vrimena«

Rič šokačka i rič bunjevačka

*Rič šokačka i rič bunjevačka, napisane u knjizi i izrečene na sceni Doma kulture u Sonti pokazale svu svoju različitost, ali i sličnost * Predsjednik »Šokadije« Zvonko Tadijan najavio obilježavanje proslave 320-te obljetnice doseljavanja Šokaca u bačko Podunavlje*

U petak, 7. ožujka, u velikoj dvorani Doma kulture u Sonti pljeskalo se lijepoj riječi. Oko 120 štovatelja pisane i izgovorene riječi pljeskom i otvorenim srcem pozdravili su nastup »Šokadije«, glazbu i glumu subotičkih tamburaša i gimnazijalki, a prije svega pozdravili su knjigu.

Te večeri, u organizaciji Kulturno-prosvjetne zajednice Hrvata »Šokadija« i subotičke »Hrvatske čitaonice«, promoviran je zbornik drame podunavskih Hrvata »Teška vrimena«. Po riječima Katarine Čeliković »Teška vrimena« su iznjedrili »VI. dani Balinta Vujkova«, manifestacija hrvatske riječi i knjige, prepo-

doprinos suvremenih autora očuvanju jezičnoga i kulturološkoga bogatstva naše zajednice u Podunavlju«, kazala je za Hrvatsku riječ Katarina Čeliković.

Na samom otvorenju večeri predsjednik »Šokadije« Zvonko Tadijan je, uz pozdrav nazočnima, najavio aktivnosti podunavskih hrvatskih institucija u ovoj godini, koja je i godina obilježavanja 320-te obljetnice doseljavanja Hrvata-Šokaca u bačko Podunavlje. Napomenuo je kako će pokraj novih, pod logom ove obljetnice biti održane i one manifestacije podunavskih udruga koje su već tradicionalne.

USPJEŠNI NASTUPI: Nakon najave pjevački zbor »Šokadije«

napuniti gledalište. Središnji je dio večeri bio posvećen predstavljanju Zbornika. Katarina Čeliković je govorila o razlozima uređivanja i tiskanja ovoga Zbornika, a zatim je publici predstavila dvojicu od četvero živih autora – Marjana Kiša iz Subotice i Sončanina Ivana Andrašića. U posljednjem dijelu programa nastupila je dramska

skupina odjela na hrvatskom jeziku subotičke Gimnazije »Svetožar Marković« uz pratnju tamburaša. Vidjeli smo predstavu »Skupština na čoš« Šime Ivića, a u adaptaciji i režiji Marjana Kiša. Djevojke i tamburaši osvojili su publiku, o čemu su svjedočile prave ovacije na koncu predstave.

I. A.

Marjan Kiš, Katarina Čeliković i Ivan Andrašić

znatljivoga stvaralaštva izdanaka hrvatske nacionalne zajednice s ovih prostora.

VRIJEDNI TEKSTOVI: »Dugogodišnja mi je želja ponuditi dramskim sekcijama naših udruga ovakve tekstove i tako ih podržati u njegovanju kazališnog izričaja. Samo na taj način popularizirat ćemo u narodu fenomen igrane riječi i najviše doprinijeti formiranju hrvatske scene u Vojvodini, a napose hrvatske drame u Subotici. Raduju me ovi biseri podunavskih Hrvata, raduje me ovako veliki

je za gromoglasan pljesak izveo pjesmu »Šokadija«, koju je na vlastiti tekst skladala vokalna solistica Božana Vidaković, a članovi dramske sekcije – Ljiljana Tadijan, Viktor Feher i Robert Lukić izveli su dio predstave »Ljubav iz baba-Mandine kujne« autora i redatelja Ivana Andrašića. Često prekidajući replike pljeskom, publika je pokazala koliko je željna ovakvih predstava, tako da bi buduća premijera nove predstave »I knez je pofalijo« istoga autora, koja je zakazana za 29. ožujka, mogla

Detalj iz predstave »Skupština na čoš«

Iz predstave »Ljubav iz baba-Mandine kujne«

Novi Sad – srce Vojvodine

*Naselje je poniklo na Petrovaradinskom šancu, na lijevoj obali Dunava i vrlo brzo razvilo se u trgovačku varoš, koja ukazom Marije Terezije od 1. veljače 1748. biva proglašena slobodnim kraljevskim gradom s brojnim privilegijama **
»Ne mogu Hrvati u Novom Sadu i Vojvodini živjeti dobro ako Srbima u Vojvodini nije dobro«, rezolutan je Nenad Čanak

Novi Sad, baš kao i svaki grad na svijetu, ima svoju dugu i lijepu prošlost, po koji put protkanu žalosnim i tužnim događajima, piše *Triva Militar*, autor monografije pod nazivom Novi Sad, koja mi je došla pod ruku za nedavnog posjeta Novom Sadu i Gradskoj knjižnici, čiji se ravnatelj *Dragan Kojić*, potpisuje kao izdavač »Sabrane poezije« *Stanislava Prepreka*, divne knjižice, koja na 335 stranica donosi 336 pjesama ovog poznatog srijemskog i hrvatskog pjesnika, pisca, skladatelja, glazbenika, orguljaša i prevoditelja, malo poznatog hrvatskoj javnosti. Knjigu »Pred tminama« priredio je *Ivica Balenović*, predgovor potpisuje *Draško Redep*, pogovor *Đuro Rajković*, a tiskao ju je Alfagraf iz Petrovaradina.

No, vraćamo se Novom Sadu, lijepom i pitkom štivu gospodina Trive, koji polazi od povijesnih činjenica ali ne inzistira na povijesnom karakteru, dapače, namjenjuje ga širem čitateljstvu, poglavito mladeži, kako bi spoznali ponešto o ovom lijepom gradu, kojemu i samo ime govori da ne datira od davnina. Naselje je poniklo na Petrovaradinskom šancu, na lijevoj obali Dunava i vrlo brzo razvilo se u trgovačku varoš, koja ukazom *Marije Terezije* od 1. veljače 1748. biva proglašena slobodnim kraljevskim gradom s brojnim privilegijama. Ubrzano raste i razvija se u gospodarsko, kulturno i političko središte regije, koje će, gle opet 48. ali ovaj puta 1848. igrati vodeću ulogu u narodnom pokretu i vrlo teško stradati, ali će poput Feniksa izniknuti iz pepela i veoma brzo izrastati i postati središte i srce Vojvodine.

EUROPSKI GRAD: Iz perspektive provincijskog novinara, Novi Sad mi se činio najljepšim gradom na svijetu. Možda zbog svojega položaja i ljepote, možda zbog svoje multijezičnosti i multikulturalnosti, možda zbog svojih secesijskih pročelja i lijepih parkova ili širokog ljudskog srca, a možda i zbog svega toga zajedno, i na upit, gdje bih proveo ostatak života, odgovor je uvijek bio, u Novom Sadu.

Neoplanta, Ujvidék, Neusatz ili po domaćem, Novi Sad, oduvijek je bio europski grad, a danas imam dojam kako je to i ostao, mada mu pomalo kidaju ponešto od prepoznatljive duše, no moram vam reći, snimajući vedute po Dunavskom parku, s krova Banovine pozdravljala me razvi-

jena europska zastava s prepoznatljivim zvjezdicama na plavom polju, lepršajući na povjetarcu koji obilježava posljednje zimske dane. Proljeće je na pragu.

Dogovarajući seriju reportaža iz Srijema, započeo sam s Petrovaradinom, no morao sam prijeći Dunav i posjetiti Novi Sad, jer za oko mi je zapeo podatak da u tom lijepom gradu živi gotovo deset tisuća Hrvata, a prema posljednjem popisu iz 2002. godine u Vojvodini ih ima 56.546, pa me je zanimalo kako ovdje žive Hrvati.

POLITIKA: »Ne mogu Hrvati u Novom Sadu i Vojvodini živjeti dobro ako Srbima u Vojvodini nije dobro, rezolutan je *Nenad Čanak*, čelnik Lige socijaldemokrata Vojvodine. Ako Srbi kao većinski narod nisu u Vojvodini svoji na svome, zamislite kako će tek biti Hrvatima i ostalim manjinskim zajednicama«. Dok smo vodili razgovor još se nije znalo je li pala Vlada, no Čanak tu mogućnost nije isključio. »Nas u svibnju čekaju pokrajinski i lokalni izbori, ali nemojmo se zavaravati, to je čista kozmetika. Bez referenduma o pridruženju EU i bez ustavnih promjena, nama u Vojvodini vezane su ruke. Ta našem je narodu dosta laži i licemjerja i podvaljivanja kako je za nas dobro da nas vrte u neostaljinističku Rusiju *Vladimira Putina*. Ne, nisam oštar, već jednostavno ne znam kako ocijeniti nekoga tko na parlamentarnim izborima dobije dvotrećinsku većinu. Tu vrstu izbornih rezultata demokratski svijet ne poznaje. Ali, naša vojvodanska svijest, a to je demokratska i proeuropska svijest, mora doći na svoje i našem je narodu dosta *Košuničine* politike koja istinu skriva oblacima tamjana, a razlikuje se od Miloševićeve samo po tomu jer je istinu skrivao oblacima suzavca«. Nagovijestio je i promjene na vrhu, ali ne kao do sada, u rukavicama, da ne bude pobjednika ni pobijeđenih. »To je jednostavno nemoguće i Srbija se s tim mora suočiti. A i međunarodna zajednica. Jer u Bosni se išlo tim principom, pa smo dobili podjelu Bosne,

Župna crkva
Imena Marijinog

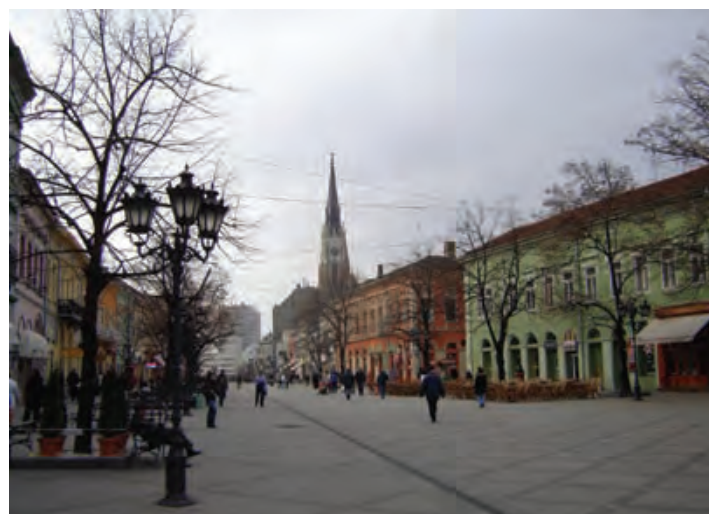
jer što je drugo Bosna s dva entiteta. Srbija mora imati pobjednika, Srbija mora imati pobjeđene, a takav rasplet slijedi. Ne možete dezavuirati međunarodnu zajednicu i postavljati uvjete – u EU da, ali s Kosovom. Pa hoće li Europa u Srbiju ili Srbija u Europu?»

Glede hrvatskoga priznanja Kosova, Čanak je i tu realan. »To je samo pitanje dana, a Srbija će reagirati kako reagira. Svakako će predsjednik *Tadić* uputiti Hrvatskoj oštru notu, ali neće tražiti da odu diplomati, jer ni Košunica nije smio tražiti da odu diplomati Amerike i Slovenije. Ali je smio nešto drugo, organizirati paljenje i demoliranje, jer kako drukčije nazvati činjenicu da policije nema dva sata pred objektima koje je dužna štiti».

TRAGOM HRVATA: Tragajući za Hrvatima u Novom Sadu, bilo je logično otići u novosadsku katedralu, kako puk i vjernici vole zvati župnu crkvu Imena Marijinog u samom središtu Novog Sada. Preč. *Janoš Striković* puno je godina u Novom Sadu, a i u spomenutoj župi, pa smo započeli razgovor. »Narod ovu crkvu voli zvati katedralom, ali moramo pojasniti, naziv katedra, katedrala, označava crkvu u kojoj stoluje biskup, a to ovdje nije slučaj, i vjerojatno je uvjetovano položajem i veličinom. U ovoj župi sam punih 17 godina, a u Novom Sadu ukupno 33 godine, s tim što

sam 16 godina bio u župi na Telepu. Vi govorite o desetak tisuća Hrvata, a je ne znam ima li ih 6 ili nešto više, a ovoj župi gravitira oko 3 tisuće Hrvata. Ni Mađara više nema kao nekad, a Nijemaca već odavno nema. Pitali ste ma za brojke, kroz sakramente, što da Vam kažem. Kada sam došao, 1991. imao sam 87 krštenja i 180 ukopa, a prošle godine, dakle 17 godina poslije, 25 krštenja, više od dvije trećine manje, i 166 ukopa, što je gotovo ostalo na onoj razini. Sakrament ženidbe, odnosno vjenčanja, možda i nije pouzdan indikator, jer mladi danas ulaze u tzv. građanski brak, a puno ih živi i u neregistriranoj zajednici pod izlikom, ako možemo skupa – možemo, lako ćemo se vjenčati. Unatoč tome imamo 15 vjenčanja godišnje».

INFORMIRANJE: Koliko je Hrvata u društvenom, političkom i gospodarskom životu Novoga Sada za mene je ostala nepoznanica, jer dok jedni tvrde kako ih ne zanima tko je koje nacionalnosti, drugi pak kažu kako tu i nije toliko problem poštovati principe pozitivne diskriminacije, jer ponuda stoji, ali Hrvati nemaju dostatno kvalitetnoga kadra. Negdje sam čak ostao uskraćen za odgovor, jer otkuda baš ja trebam o tomu govoriti. Od demokratskih promjena u Srbiji i formiranja nacionalnih vijeća, prošlo je gotovo 5 godina i Hrvati polako grade tu svoju krovnu instituciju, koja skrbi o obrazovanju, kulturi, informiranju i uporabi hrvatskoga jezika.

Iskustva još nisu tako bogata, ali su dragocjena, kaže *Dragan Jurakić*, čovjek zadužen za informiranje na hrvatskom jeziku na RTV Vojvodine. »Ne možemo reći da u informiranju na hrvatskom jeziku nije bilo pomaka, dapače, no moglo bi i više, posebice kada je riječ o programima radija i televizije. Primjerice, mađarska manjina ima mjesečno 3 tisuće minuta TV-programa a Hrvati 60 minuta, što je 50 puta više, pa čak i Slovaci, kojih je u Vojvodini isto koliko i Hrvata, imaju 30 puta više programa od nas, pa čak i Ukrajinci i Makedonci, koji su brojem puno manji od nas. To ne znači da mi kanimo osporiti dostignuta prava drugih manjinskih zajednica, Bože oslobodi, već samo zagovaramo da i nama bude dostupan isti ili približno isti stupanj tih prava». Sve su to činjenice, o svemu je nedavno raspravljalo i Hrvatsko nacionalno vijeće, i za očekivati je da se minutaža na TV poboljša, a niti radijski program ne zadovoljava, jer osim programa na hrvatskom jeziku na Radio Subotici i u posljednje vrijeme na Radio Baču, hrvatskoga jezika nema na radiju u Vojvodini.

KULTURA: Otimaju se novosadski Hrvati za svaki segment, pa je nedavno osnovano i Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo »Stanislav Preprek«, a kako funkcioniraju pitam *Marijana Sabljaka*, člana Upravnog odbora, koji je i vjeroučitelj i druži se s mladeži u srednjim školama. »Postojimo, evo, već drugu godinu, no srećemo se s poteškoćama na svakom koraku, od sredstava, koja nisu dostatna, do prostora, kojega nemamo, pa do straha u naših ljudi koji se ne žele javno deklarirati. Ali idemo dalje, pomažu nam pokrajinske institucije, pomaže nam i HNV, no najmanje je pomoći od Grada. Okupili smo 80 – 100 članova, djelujemo u nekoliko sekcija, dramskoj, tamburaškoj i recitatorskoj, a najuspješniji nam je Književni krug. Nemamo prostor, nemamo faks, kompjutor, čak niti telefon, a kako funkcionirati bez toga».

Puno je Srijemaca u Novom Sadu, a meni je pošlo za rukom pronaći moju Gibarčanku *Zlaticu Nikačević*, nadimkom *Zlatu Lekičevu*, zauzetu posljednjih dana peticijom, kojom je animirala novosadske i srijemske Hrvate, i ne samo njih, već i sve ljude dobre volje koji znaju Gibarac i Gibarčane, a glede promjena naziva srijemskih mjesta Gibarac i Kukujevac, koju je poslala na adrese Izvršnog vijeća Vojvodine i Vlade Republike Srbije. »Pokrenula sam akciju u četiri pravca, u Novom Sadu, Gibarcu, Šidu i Srijemskoj Mitrovici i prikupila 406 potpisa, protiv promjene imena bili su ne samo Gibarčani već i mnogi ljudi iz Šida i Mitrovice i mnogi Srijemci u Novom Sadu, a peticiju sam argumentirala povijesnim činjenicama«. Dobila je obećanje da do promjena neće doći, a pohvalila se i obiteljskim albumom, gdje su fotke starije kćeri, koja je svatove u Novom Sadu organizirala na tradicijski gibarački način, s ubrusima. »Moja mama Amalija bila je presretna, a i otac Imra bio bi također, što je to mogao doživjeti«, kaže Zlatica.

Obje su kćeri rođene Novosađanke, ali sebe doživljavaju 50 posto Gibarčankama, uživaju u toj gibaračkoj baštini, a još kao djeca slikale su se u »vezenkama«. I dok mama voli otići na skup Gibarčana u povodu blagdana Svetoga Vinka u Osijeku, one radije odlaze na Exit, slušaju rok i ne silaze s interneta, a to je samo još jedna potvrda proeuropske orijentacije Novoga Sada i Vojvodine općenito.

Slavko Žebić

Moguće posljedice hrvatskog priznanja neovisnosti Kosova

Tiha zabrinutost za hrvatski kapital

Pritisnuta s dviju strana, političke i gospodarske, Hrvatska je do sada oklijevala s priznanjem Kosova. No, i oklijevanje ima svoje granice. Teško je donijeti odluku koja će biti u interesu države i naroda, a koja istovremeno neće ugroziti niti uloženi novac, niti odnose sa susjedom. U kojoj će mjeri Hrvatska u tome uspjeti, javnost će saznati uskoro.

Piše: Zvonimir Perušić

Nagađanja da bi Hrvatska mogla priznati neovisnost Kosova oko sredine ili do kraja ožujka potvrđena su prošlog tjedna s najvišeg mjesta – premijer Ivo Sanader izjavio je kako će Hrvatska »odlučiti o priznanju Kosova kada za to dođe vrijeme«. Bit će to, dodao je Sanader, »u ovom mjesecu«, ali datum nije naveo. Sanader nije precizirao niti hoće li to hrvatsko »odlučivanje« biti u korist ili protiv kosovske neovisnosti, ali to više nitko i ne dovodi u pitanje. Već je ranije u puno navrata državni vrh bio nedvojbjen – Hrvatska će u vezi s pitanjem Kosova slijediti većinu zemalja Europske Unije. A većina zemalja EU već je priznala Republiku Kosovo ili je u postupku njenog priznanja.

Odluka Hrvatske, međutim, nije laka i, nasuprot potrebi za usuglašenom politikom s EU, uvjetovana je i pritiscima: Srbije, koja prijeti gospodarskim kontra-mjerama; srpske zajednice u Hrvatskoj, koja prijeti raskidom koalicijskog ugovora; hrvatskih gospodarstvenika zabrinutih za kapital koji su uložili u Srbiju. Predstavnici srpske zajednice i Srpske pravoslavne crkve u Hrvatskoj koče priznavanje Kosova javno, dok se vlasnici hrvatskog kapitala u Srbiji lome između namjera svoje Vlade i svog

poslovnog interesa. Pozivaju na oprez i vrlo pažljivo biraju izjave, ako su uopće spremni davati ih. Za izjave upućuju na Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Beogradu, a tamo su, opet, za medije za sada suzdržani.

HRVATSKI KAPITAL U SRBIJI: Srbija je nakon sloma Miloševićeva režima vrlo brzo, za nekoliko godina, postala najveći vanjskopolitički partner Hrvatske. Prema podacima Hrvatske narodne banke hrvatska su poduzeća u Srbiju do sada uložila oko 400 milijuna dolara, što predstavlja skoro petinu hrvatskih ulaganja u inozemstvo. Hrvatski se kapital u Srbiji najviše oplođuje u poljoprivredi, lovu i uslugama s tim u svezi (46,5 posto), zatim u proizvodnji nemetalnih mineralnih proizvoda (19,4 posto), te u proizvodnji hrane i pića (18,3 posto).

Osim što je Srbija najveće tržište hrvatskoga kapitala, ona je i najkvalitetniji hrvatski partner, budući da je to jedna od rijetkih država s kojima Hrvatska ima suficit u međusobnoj robnoj razmjeni. Hrvatska, naime, u Srbiju izvozi dvostruko više nego što iz nje uvozi (660 milijuna dolara u odnosu na 330 milijuna).

Najveći ulagači u Srbiju iz Hrvatske su, prije svih, Agrokor, koji je prvi ušao na tržište svog

istočnog susjeda kupujući 2003. godine najveću tvornicu smrznute hrane Fricom, te uljaru Dijamant, kikindski Mlin i otvarajući lanac hipermarketa Idea. Slijedi Nexa grupa iz Našica, koja je uložila u novobečejski Polet, Fabriku opeka Stražilovo u Srijemskim Karlovcima i kamenolom Jelen Do, Lura, koja je kupila Somboled, te Pan papir, koji je kupio Fabriku papira Beograd.

Od nedavnih akvizicija tu je agencija Adriatica.net koja je kupila srpsku turističku agenciju Jolly travel, a najavljeno je i osnivanje investicijskog fonda FIMA-e u Srbiji. Osim ovih najvećih ukupno oko 200 hrvatskih tvrtki posluje na srbijanskom tržištu.

Uz sve ovo hrvatske su kompanije aktivne i na Kosovu, gdje je već sada oko 30 poduzeća iz Hrvatske otvorilo svoja predstavništva.

SUDBINA BUDUĆIH POSLOVA: U tako živoj aktivnosti hrvatskog kapitala u Srbiji, logično se javlja zabrinutost za sudbinu budućih poslova. Ta je zabrinu-

tost pojačana i prošlotjednim upozorenjem Hrvatskoj, HTV je to nazvao i prijetnjom, srbijanskog predsjednika Borisa Tadića, koji je izjavio sljedeće: »Ne bih sugerirao Hrvatskoj i hrvatskim političarima da to učine. Ne bih sugerirao ni na koji način, s obzirom da ni Hrvatska nije riješila sve svoje probleme vezane za integraciju u Europsku Uniju, s obzirom da ni Hrvatska ne poštuje sve principe i standarde, koji su pretpostavka da jedna zemlja postane članica Europske Unije. Svaka politička odluka ovog tipa i eventualno priznavanje Kosova ima svoje duboke posljedice – političke i ekonomske«, zaključio je Tadić. Hrvatske se, u sličnom tonu, Tadić dotaknuo i u nedjeljnoj emisiji »Utišak nedjelje«, u kojoj je bio jedini gost.

Sve ovo vrijedi promatrati u kontekstu nedavnog napada na Veleposlanstvo Republike Hrvatske i razbijanje izloga stranih kompanija na ulicama u Beogradu, te prosvjeda sa šovinističkim porukama pred Generalnim konzulatom Republike Hrvatske u Subotici,

Milijardu dolara razmjene

U 2007. godini robna je razmjena između Hrvatske i Srbije iznosila oko 1 milijarde dolara, za 40 posto više nego 2006. godine. Suficit je na strani Hrvatske, 660 milijuna izvoza prema 330 milijuna uvoza.

Hrvatske tvrtke u Srbiju najviše izvoze naftna ulja i ulja bitumenskih minerala, boce, staklenke, lonce, proizvode za prijevoz i pakiranje robe od plastičnih materijala, cigare, cigarilose i cigarete. Iz Srbije se na hrvatsko tržište izvoze željezo i čelik, obojeni metali, voće, povrće i odjeća.

kako bi se shvatilo u kojoj je mjeri zabrinutost hrvatskih ulagača ovdje opravdana.

Zagrebački tjednik *Globus* u prošlom je broju pokušao prenijeti izjave predstavnika vodećih hrvatskih tvrtki koje posluju u Srbiji, ne bi li se vidjelo što oni, iz kuta ulagača zainteresiranih za svoj novac, misle o skorom priznavanju Kosova i mogućim posljedicama te političke odluke. Očekivano, skoro se nitko nije želio javno izjašnjavati. Između stava svoje Vlade i vlastitog interesa, oni će, po principu »Jesus is Jesus, but business is business«, sasvim sigurno izabrati ovo drugo. No, u tome će biti tihi i neće puno javno govoriti.

»Hrvatska udruga poslodavaca nije hrvatskoj Vladi dala preporuku kako se odrediti prema proglašenju neovisnosti Kosova, ali očekujemo da vodi računa o hrvatskim gospodarskim interesima u Srbiji«, rekao je za *Globus* *Duro Popijač*, direktor Hrvatske udruge poslodavaca. »Vlada je dosad, po našoj ocjeni, postupala racionalno i ocjenjujemo da je dobro da nije među prvima istrčala s priznanjem neovisnosti Kosova. Uostalom, neovisnost Kosova ne ovisi o tome hoće li ga Hrvatska priznati prva ili zadnja. Vlada treba biti svjesna prilika u regiji kojoj geopolitički pripadamo, te da je Hrvatska, kad je posrijedi priznanje Kosova, u drukčijoj situaciji nego Njemačka ili SAD. Hrvatske investicije idu na istok prema manje razvijenim zemljama.«

Predsjednik Uprave Magme, kojoj je srbijansko tržište najveće, odmah poslije hrvatskog, *Goranko Fižulić* u istom listu kaže kako od hrvatske Vlade očekuje poteze kojima bi interesi hrvatskih tvrtki u Srbiji bili što bolje zaštićeni. *Fižulić* je odgovorio da je začuđen minoriziranjem problema, kojem hrvatska Vlada pribjegava kad ima neki problem u vanjskopolitičkim odnosima, bez obzira na to je li riječ o Srbiji, Sloveniji ili EU. Svaka nestabilnost i nesigurnost u konačnici će se, tvrdi *Fižulić*, loše odraziti na gospodarske pokazatelje. U Srbiju su, podsjeća *Fižulić*, hrvatske tvrtke puno investirale, s tom zemljom Hrvatska ima uravnoteženu robnu razmjenu i svaki poremećaj u Srbiji može se odraziti na gospodarsko stanje u Hrvatskoj.

»Smatram da Hrvatska mora imati vlastitu vanjsku politiku

prema pitanju neovisnosti Kosova i Srbiji, prvenstveno vođenu njezinim vlastitim gospodarskim interesima. Kad je posrijedi priznanje neovisnosti Kosova, hrvatska Vlada u svakom slučaju mora dobro promisliti. Hrvatska nema nikakvih obveza prema EU, jer Unija nema politiku prema Kosovu«, rekao je *Fižulić*.

POLITIKA PROTIV EKONOMIJE: S druge strane, za 3. travnja u Osijeku se priprema ranije planirani sastanak gospodarstvenika iz Srbije i Hrvatske, u organizaciji Hrvatske gospodarske komore, županijske komore Osijek. Suradnja tvrtki iz vojvođanske i slavonske regije do sada je tradicionalno bila iznimno plodna i ovaj bi sastanak trebao biti poticaj da se postojeći odnosi u novonastalim okolnostima ne dovode u pitanje.

»Što se nas tiče, upravo pripremamo dolazak predstavnika 20-ak tvrtki s područja Regionalne privredne komore Subotica«, kaže za Hrvatsku riječ *Zoran Kovačević*, predsjednik Hrvatske gospodarske komore, županijske komore Osijek. »Mi ćemo s naše strane osigurati odgovarajuće hrvatske tvrtke. Već stižu prijave, tako da ne samo što nismo zabrinuti, nego planiramo nastavak suradnje. Ja isključujem politiku iz poslovanja, iako politika jest ta koja stvara okvire za poslovanje. Držimo se gospodarske priče. Čuli smo najave nekih srpskih političara, čak i predsjednika Tadića. Neću reći da nas to ne zanima, ali jedno je politika, a drugo gospodarstvo. Ne želim tome dati veliku važnost. Razmjena na razini osječke i subotičke komore u 2007. godini bila je skoro 60 milijuna dolara i to izbalansirano, gotovo podjednak izvoz kao i uvoz. Smjer naše međusobne trgovinske razmjene iz godinu u godinu je pozitivan i, ako bi se ovako nastavilo, ako dakle, ove političke okolnosti ne bi negativno utjecale, do kraja 2008. godine ta bi razmjena mogla biti čak i do 100 milijuna dolara. Već je u 2007. porast iznosio 10 posto u odnosu na 2006. a u prva dva mjeseca 2008. također bilježimo porast razmjene u iznosu od 5 do 10 posto u odnosu na isto razdoblje lani. I moram naglasiti, ne radi se samo o običnoj razmjeni, dakle trgovini, nego i o višim oblicima ulaganja, kao što je recimo ulaganje Nexe grupe, koja je kupila tri poduzeća u Srbiji. Pokušavamo eliminirati

politiku i za sada nikakvih opstrukcija nema.«

Potvrdu, da se i s ove strane granice pripreme za sastanak u Osijeku privode kraju, Hrvatskoj riječi dao je i predsjednik Regionalne privredne komore Subotice *Slobodan Vojinović*.

»U principu se ne miješam u politiku, a politikom se bavim toliko koliko mi je potrebno da se zaštitim od nje«, kaže *Slobodan Vojinović*. »Ali, bojim se da se mogu očekivati negativne posljedice eventualnog hrvatskog priznanja Kosova. Mislim kako je potrebno da Hrvatska izmijeni priču, da ne žure s priznavanjem. Ljepše je surađivati s 8 milijuna ljudi nego s 2 milijuna. Hrvatska ima i velik kapital u Srbiji, 400 milijuna eura i 200 tvrtki, a na Kosovu 30. S tih 30 nije problem nastaviti suradnju, ali ne bi trebalo dovoditi u pitanje ovih 200. Moj osječki kolega *Zoran Kovačević* i ja sastajali smo se i onda kad se to nije smjelo, naravno da ćemo i sada, pa ćemo 3. travnja ići u Osijek. Mi već sada imamo prijavljenih predstavnika 15 tvrtki za odlazak u Osijek. Međusobne

smo odnose razvili na visoku razinu, imali smo dobru suradnju i s Generalnim konzulatom RH u Subotici, bez problema su vize nabavljali svi oni poslovni ljudi kojima su bile potrebne. Mislim da Hrvatska ne bi trebala žuriti. Ima vremena. Ako to bude išlo svojim tijekom, onda će ići, ali nema potrebe žuriti. Hrvatska bi trebala održati dobre odnose sa Srbijom. Mislim da ni hrvatski gospodarstvenici nisu za to brzo priznanje. Evo, sad ćemo imati problema sa Slovenijom. Oni su bili pritisnuti kao predsjedajući EU, ali ipak. Pogotovo bi tu bio problem s osječko-baranjskom regijom, koja sa subotičkom, odnosno vojvođanskom regijom, ima kompatibilno gospodarstvo.«

Pritisnuta s dviju strana, političke i gospodarske, Hrvatska je do sada oklijevala s priznanjem Kosova. No, i oklijevanje ima svoje granice. Teško je donijeti odluku, koja će biti u interesu države i naroda, a koja istovremeno neće ugroziti niti uloženi novac, niti odnose sa susjedom. U kojoj će mjeri Hrvatska u tome uspjeti, javnost će saznati uskoro. ■

DSHV organizirao odlazak na Poljoprivredni sajam u Osijeku

Demokratski savez Hrvata u Vojvodini za svoje članove i simpatizere proteklog je vikenda organizirao posjet Međunarodnom sajmu poljoprivrede i prehrane na Pampasu u Osijeku. Osječki proljetni sajam, koji se svake godine održava početkom ožujka, najznačajniji je poljoprivredni sajam slavonske regije.

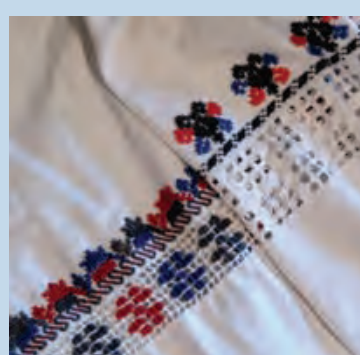
Osječki proljetni sajam, 15. po redu, trajao je od 6. do 9. ožujka. Na njemu je na 7000 četvornih metara otvorenog i zatvorenog prostora sudjelovalo oko 300 izlagača. Ovaj je sajam međunarodnog značaja i uz hrvatske izlagače izlagali su i izlagači iz – Češke, Makedonije, Slovenije i Srbije.

M. Tucakov

Bereg – nadomak Europske Unije

Tako blizu, a tako daleko

Neuobičajeno je toplo za ovo doba godine. No, meteorolozi su za poslije podne najavili kišu i zahlađenje. U oblacima odlazi veljača. Ipak, krećemo. Nadamo se da ćemo imati dovoljno svjetla kako nam fotografije ne bi bile sive i sumorne. Prolazimo kroz dobro znana nam mjesta: Mala Bosna, Bajmok, Lemeš... Razgledamo okoliš. Raspuzala se ravnica. Odmrznute oranice se nude, traže, daju. Žito zelenilom najavljuje skori dolazak proljeća. U ugodnoj priči vrijeme brzo prolazi. Prolazimo kroz Sombor i Kolut. Nadomak smo našeg cilja – Bačkog Brega, sela na početku ili kraju Vojvodine, nadomak Europske Unije, tik uz mađarsku granicu.

Ne mogu si objasniti kako se to u ravnici događa, ali odjednom u daljini ugledamo crkvu sv. Mihovila. Izdigla se, nadvisila nad poljima, niskim ušorenim kućama, nad ljudima. Kao da su joj u okrilju, kao da ih štiti, čuva. A selo crkvu ima još od 1740. Izgrađena je, ta prva, od pletera i oblijepljena blatom. Stanovnika je sada oko 1400 od kojih su više od polovice Šokci, potomci Hrvata doseljenika iz Klisa pokraj Splita. Prijetile su stanovništvu mnoge pohare, kolera 1708., kuga 1737. ali opstali su; ostali su, pričaju nam naši domaćini Irena i Marin Tucakov.

Otkrijepili smo se izvrsnim domaćim kulenom. Nude nas i vinom. Tražimo vodu, rano je za vino. Voda im nije dobra za piti, kažu. Potom, u obilasku sela naša domaćica govori da nećemo stići i u Monoštor kako smo planirali. Ovdje ima toliko toga za vidjeti. Ne vjerujem joj.

Selo se sastoji od nekoliko dijelova: Čepin, Zemun, Čokot, Salaši i Tolin sokak. Na uglu Tolinog sokaka je rodna kuća Ante Jakšića znamenitog hrvatskog književnika, pjesnika, pripovjedača i romanopisca koji je živio u dvadesetom stoljeću. Jakšić je jedan od najvećih krćanskih pjesnika u Hrvata. Prazna je kuća. Trošna je. Trebalo bi je obnoviti, zaštititi, sačuvati. Prijatelj evao je Jakšić i s Mikom Ivoševim Kuzmom poznatim bereškim violinistom, kome mještani u čast organiziraju festival tambure »Mikini dani«. Podigli su Berežani Miki na ljetnoj pozornici kip ali ga je netko srušio. Podignut će novi, sigurni su. Ima selo osnovnu školu u kojoj je oko 120 đaka, ali zasad nema odjela na hrvatskom, Vatrogasno društvo utemeljeno je 1912., nogometni klub se natječe u Međuopćinskoj ligi, a s ponosom nosi ime »Dinamo«. U selu djeluje i šahovski klub, koji vodi poznati FIDE majstor Josip Dekić. Lovci i ribolovci se okupljaju u Lovačkoj kući, kod Gareta. Šokci se okupljaju i rade u nekoliko odjela HKPD »Silvije Strahimir Kranjčević«, osnovanom 1927.

U selu nema tvornice. Stanovništvo se bavi poljoprivredom, od koje u posljednjih dvadesetak godina teško živjelo. Odlaze raditi u druga mjesta. Nekad su bili poznati po uzgoju sirka, a gajili su ga toliko da tvrde kako je metla Breg održala.

Na kraju sela, na brijegu, na pijesku nalazi se groblje i kapela sv. Ane. Diče se seljani marom koji pokazuju za svoje pokojne. I doista s pravom, jer groblje je uređeno a na grobovima ima puno cvijeća. U kutu groblja primjećujem procvali jacint, a kukurek narastao, nabubrio. Sad će i on. A i proljeće će.

Na rubu sela iz Mađarske atarom na istoku protječe rijeka Plazović koju ovdje zovu Kidoš, a na zapadu je oaza mira, tišine i ljepote – Bajski kanal.

Vrijeme odmiče. Žurimo. Domaćini nas odvrćaju od polaska. Odlazimo put Monoštora. Vlč. Vilov nam pokazuje crkvu sv. Petra i Pavla. Naoblačilo se. Tmurno je. Nedovoljno je svjetla. Ni raskoš uključenih svjetiljaka ne pomaže. Nestaje struje. Tutnji. Je li moguće da...? Da, moguće je. Grmi. Pljusak. Oluja bijesom lomi grane drveća. Ampa je. Skrili smo se u hodniku pokraj sakristije. U šutnji čekamo. Stat će. Bili su Tucakovi u pravu – nije trebalo žuriti.

M. K.

Predstavljen »Praktični priručnik za omladinski rad u zajednici«

Profesionalan pristup u radu s mladima

Priručnik je namijenjen ponajviše mladima koji će se aktivirati kao lideri mladeži, kao i onima koji rade s mladima, te vode volonterske projekte. Želimo ponuditi praktične preporuke i iskustva stjecana posljednjih šest godina radeći po modelu preuzetom i prilagođenom iz Velike Britanije, kaže njegova autorica Ksenija Vojnić Tunić

Piše: Olga Perušić

Nakon višegodišnjeg rada s mladima aktivistica Omladinskog centra u Subotici Ksenija Vojnić Tunić objavila je publikaciju »Praktični priručnik za omladinski rad u zajednici«, koja, osim što sadrži temeljna iskustva o radu s mladima, ima za cilj skrenuti pozornost na potrebe stručnog kadra u ovoj domeni. Omladinski centar je nevladina organizacija mladeži koja se bavi socijalnim obrazovanjem s ciljem razvoja lokalne zajednice, ima svoj klupski prostor i potporu subotičke lokalne samouprave od 2003. godine.

»Praktični priručnik za omladinski rad u zajednici« namijenjen je svima koji prakticiraju organiziran rad s mladima i predstavlja pristup koji treba biti vrednovan, vidljiv i prepoznat u društvu kao model u praksi, jer vodi općem dobru. Priručnikom su obuhvaćeni rad i iskustva sedam godina postojanja i rada Omladinskog centra, koji se ranije nazivao Forum Syd, tj. Proni.

PUBLIKACIJA: Ako se promatra dosadašnji rad s mladima i to u okviru organizacija koje rade s mladima, primjetno je kako postoji veoma mali broj zapisanih univerzalnih preporuka. Praksa se razlikuje u svakoj organizaciji, a ona je uvjetovana društveno-političkom situacijom, pa je tako prije deset godina organiziran rad s mladima bio usmjeren na programe pomicanja, tolerancije i nenasilne komunikacije, a podržan od strane internacionalnih nevladinih organizacija, čulo se na predstavljanju »Priručnika«. Naravno, postoje i domaće organizacije koje već dugu niz godina kontinuirano rade na vještinama mladih, na izvannastavnim aktivnostima i različitim kulturno-umjetničkim i sportskim odjelima. Sam rad s mladima teče po planu i programu rada, ima svoj sustav vrijednosti, modele i metodologiju rada. Rad s mladima – bez obzira organizira li se radionica, ulična manifestacija ili sportska aktivnost – uvijek se planira, pa se zato opća načela rada mogu definirati priručnikom.

»Tijekom tromjesečnoga istraživanja pokušali smo sakupiti i sistematizirati osnove u pristupu rada s mladima, koji se realiziraju na području Vojvodine, pri čemu većina prezentirane prakse predstavlja iskustvo rada Omladinskog centra. Veliki doprinos ovoj publikaciji dali su mladi s kojima radimo, roditelji i predstavnici stručnih službi s kojima surađujemo. Izdavanju ovog priručnika prethodilo je istraživanje o osobnom razvoju, tj. samopouzdanju, o razvijanju

socijalnih vještina mladih i njihovom značaju na razini zajednice. Priručnik je namijenjen ponajviše mladima koji će se aktivirati kao lideri mladeži, kao i onima koji rade s mladima, te vode volonterske projekte. Želimo ponuditi praktične preporuke i iskustva stjecana posljednjih šest godina radeći po modelu preuzetom i prilagođenom iz Velike Britanije, koji ima svoje manjkavosti i svoje prednosti. U njemu je istaknuta metodologija individualnog i skupnog pristupa i praćenje razvitka – kako individue tako i skupine, kroz neformalni edukacijski program«, rekla je autorica publikacije Ksenija Vojnić Tunić.

Autorica priručnika: Ksenija Vojnić Tunić

SADRŽAJ: Priručnik sadrži detaljne preporuke kako osmisliti, planirati i realizirati aktivnost, obuhvaćajući i rječnik termina koji se rabe u radu s mladima. Priručnik se bavi temama socijalnog obrazovanja, rada s mladima kao etičke profesije, načinima rada prema lokalitetu i modelima efektivne prakse. Kroz primjere pojašnjene su specifične tehnike u okviru radionica, praćenje grupne dinamike u okviru radionice, tj. sociogram, zatim primjeri pisanja prijava održavanja javnih skupova mjerodavnim tijelima, sve do pisanja preporuka za mlade. U planu je prevođenje priručnika na jezike nacionalnih manjina.

Donedavno pitanja mladih nisu bila određena državnim institucijama, a procesom tranzicije zbog promjena društvenih tijekova uviđa se potreba za multisektorskim pristupom. Rad mladih igra veoma važnu ulogu u razvoju društva kroz pružanje podrške razvitku mladih, ali s druge strane je pod »velom« nepravde, jer formalno nije priznat u odnosu na druge profesije.

ZANIMANJE: U europskim zemljama vode se kampanje o osposobljavanju stručnih kadrova, koji će se profesionalno baviti mladima u sklopu nevladinih organizacija. U Vojvodini, točnije u organizaciji Omladinskog centra, prema programu sveučilišta u Jönköpingu educirano je više od 120-ero mladih za rad, a u Subotici je taj tečaj u trajanju od dvije godine završilo 65-ero mladih, što znači da ova regija ima obučen kadar. U suradnji s privatnim fakultetom Braća Karić, poznatijim kao BK, diplomci bivšeg Proni univerziteta, koji se održavao u Omladinskom centru, mogu upisati dodiplomski studij za djelatnika s mladima, te nastaviti svoje usavršavanje. Također, Nacionalna strategija za mlade, čiji je nacrt nedavno prezentiran širom Srbije, sadrži mjeru koja definira standardizaciju rada s mladima.

»Zagovornici smo standardiziranja profesije djelatnika s mladima, jer smatramo kako postoji potreba za takvim zanimanjem. S druge strane, velik je interes mladih za takav rad, a i država bi imala organiziran sustav izvanobrazovnih aktivnosti«, naglašava glavna koordinatorica Omladinskog centra Sladana Stantić. Omladinski centar, koji posjeduje i klupske prostorije u Subotici preko puta crkve sv. Roka, ima organizirane svakidašnje programe rada s mladima, surađuje s osnovnim i srednjim školama, a upravo počinje suradnju s mladima iz Mjesne zajednice »Mali Bajmok«, pokraj već utemeljenog rada s mladima bez roditeljske skrbi i mladima s psihološkim poremećajima, a radi raznolike programe i s manjinskim i marginaliziranim skupinama.

Uspjeh recitatora Hrvatske čitaonice na zonskoj smotri

Na zonskoj smotri recitatora, održanoj 7. ožujka u Gradskoj knjižnici u Subotici, dvoje predstavnika Hrvatske čitaonice iz Subotice – *Karla Rudić* i *Ivan Kovač* – koji su se natjecali u kategoriji učenika viših razreda osnovne škole, ostvarili su plasman na viši stupanj natjecanja. Na smotri su nastupila 84 recitatora iz općina: Subotica, Apatin, Sombor, Bačka Topola, Ada, Senta, Bečej i Mali Idoš. Najbolji recitatori nagrađeni su diplomom i ponovno će se natjecati u kazivanju poezije na Pokrajinskoj smotri u Sečnju, 18., 19. i 20. travnja.

»Zrenjaninski kulturni vikend« u Križevcima

Križevački klub kulture bit će 15. i 16. ožujka domaćin središnjeg programa ovogodišnjeg Culture Shock Festivala »Zrenjaninski kulturni vikend«, tijekom kojeg će se predstaviti likovni, filmski i glazbeni umjetnici iz Zrenjanina u Vojvodini.

Za subotu je najavljeno otvorenje izložbe »Pozdrav iz Zrenjanina« akademske slikarice *Gabrijele Parigos*, te koncert grupa *Impurita* i *Memlah*. Osim *Impurite* i *Memlah*, nastupit će i dvojac iz *Guerilla Radio Show* programa, *Johnny Cage* i *elf2.0*.

Za 16. ožujka najavljen je program »Filmski frtalj«, odnosno projekcija dokumentarnoga filma »Huddersfield – Making of« *Dušana Udičkog*. Nakon projekcije održat će se tribina.

Donatori tog kulturnog programa, kao i cjelokupnog festivala su Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva, Ministarstvo kulture, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, te Koprivničko-križevačka županija i Grad Križevci.

Organizatori Culture Shock Festivala su udruge K.V.A.R.K. i P.O.I.N.T.

Kulturni vodič »Flash« ponovno dostupan

Nakon dvogodišnje stanke, subotički je kulturni vodič »Flash« počeo ponovno izlaziti. Izlazit će jedanput tjedno u tiraži od 3 000 primjeka, a moći će se nabaviti u obrazovnim i kulturnim ustanovama u gradu. Prvi broj obnovljenog vodiča »Flash« donosi najave kulturnih događanja u gradu i preporuke (knjige, filmovi, kazalište, glazbeni albumi i drugo). Nezaobilazni će biti najkvalitetniji i najpopularniji autori iz prethodnih 100 brojeva: strip *What's New In Da Zoo* (koji crta Leonid Pilipović) i kolumne *Larise Inić* i *Agote Páp*.

Dani hrvatskog filma u Zagrebu

U zagrebačkom Studentskom centru, od 25. do 30. ožujka, održat će se natjecateljski program 17. dana hrvatskog filma, u kojem će sudjelovati 123 filma, piše HRT. Između 246 prijavljenih radova, izabrano je devet igranih filmova, 18 dokumentaraca, 11 animiranih filmova, devet eksperimentalnih filmova, 56 namjenskih filmova i 20 glazbenih spotova.

Filmovi s prošlogodišnjeg festivala u Puli, najbolji filmovi 90-ih po izboru filmaša, hommage *Zoranu Tadiću* i *Anti Peterliću*, bit će prikazani u popratnom programu. Također će se održati i izložba

fotografija *Tomislava Pintera*, dobitnika ovogodišnjeg »Oktavijana« za životno djelo te izložba filmskih karikatura *Stiva Cinika*.

Dovršen projekt obilježavanja obljetnice

Na radnom sastanku u Plavni, održanom 6. ožujka, dovršen je projekt obilježavanja 320. obljetnice doseljavanja Hrvata-Šokaca iz tuzlanske regije u bačko Podunavlje. Ovim projektom podunavski

Hrvati će se zajednički natjecati za potrebna sredstva. Predstavnici hrvatskih udruga kulture iz Podunavlja sa zadovoljstvom su primili informaciju da su projekt podržali Hrvatsko nacionalno vijeće i Institut društvenih znanosti »Ivo Pilar« – područni centar Vukovar, naznačivši

kako je projekt od izuzetnog značaja za hrvatsku zajednicu u Vojvodini. HNV je u organizacijski odbor manifestacije delegirao članicu IO-a zaduženu za kulturu *Antoniju Čota* i dopredsjednika HNV-a preč. *Josipa Pekanovića*. Na sastanku je promoviran i logo projekta.

I. A.

Osnovana nova likovna skupina u Subotici

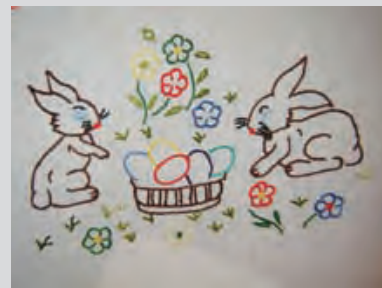
Na inicijativu umjetnika *Istvána Tereka*, u Subotici je osnovana nova likovna skupina pod nazivom »Art-Time«. Skupina je osnovana od istaknutijih članova likovne sekcije »ABC&T«. Članovi su: *Josip Cvijin*, *Anđelka Dulić*, *Divna Lulić*, *Natalija Mijatov*, *Eva Pavešić*, *Sonja Skenderović*, *Jadranka Vučetić*, *Ivanka Bašić Palković*, *Ana Čanji*, *Dijana Drobina*, *Snežana Kiš*, *Biljna Mustafić* i *Kata Seleši*. Predsjednik skupine je *Josip Cvijin*. Njihova prva aktivnost odvijala se 1. ožujka u prostorijama osnovne škole na Šupljaku u punom sazivu, uz prisustvo gostiju *Eržebet Kojić Čakanj*, direktorice OŠ »Miroslav Antić« iz Palića i *Josipa Horvata*, predsjednika Likovnog odjela HKC »Bunjevačko kolo«. Na kraju radnog dana utvrdili su ciljeve buduće skupine, a to su: njegovanje kolektivnog duha i međusobne tolerancije, zajednički rad i organiziranje izložaba uz stalni rad na području obrazovanja u likovnoj umjetnosti.

»Šokadija« na etno izložbi

Etnološka sekcija KPZH »Šokadija« iz Sonte sudjelovala je na izložbi ručnih radova u prostorijama »Mađarske građanske kasine«, upriličene 8. i 9. ožujka, a u povodu Međunarodnog dana žena. Izložbu su organizirale članice Sekcije ručnih radova »Somborske ruže« na čelu s predsjednicom *Eržebet Halai* i dopredsjednicom *Katicom Sekereš*, a tema su bili uskršnji i cvjetni motivi. Pokraj domaćina i Sončanki, na izložbi su sudjelovale i članice sekcije »Crvene ruže« iz Bezdana, »Crvene bulke« iz Svilojeva, te vrstan stručnjak u izradi ukrasa od slame *Stipan Budinčević* i njegova suradnica *Anica Vitman*.

»Kako je izložbu vidjelo puno posjetitelja, zadovoljna sam ovim nastupom. Moramo sudjelovati na što više izložbi. Samo na taj način uspjemo promovirati našu bogatu etno-tradiciju i približiti je drugima«, kazala je za HR voditeljica »Šokadijine« etno-sekcije *Ljiljana Zlatar*.

I. A.

Performans Gabrijela Savića Ra u Galeriji »Dr. Vinko Perčić«

Redefiniranje odnosa spram smrtnosti

Performans »Digressions Of Mortality Into Robotic Metaphysics« kojega je beogradski multimedijalni umjetnik *Gabrijel Savić Ra* izveo prošloga petka u subotičkoj Galeriji »Dr. Vinko Perčić«, predstavlja »sintetičko redefiniranje odnosa spram ljudske smrtnosti koja se transformira u robotičku metafiziku«. To, kako autor navodi u pratećem tekstu, ukazuje na prebacivanje svijesti iz jednog sustava u drugi, »u kojem se ta svijest promatra kao čista svijest, bez prisustva ljudske

određene vremenske korporalnosti«, a samim time »indiferencija zamjenjuje sve ljudske osjećaje, svodeći ih samo na racionalnost.«

Digresija u Savićevom radu jest ona koja postaje osnovni postulat kad je u pitanju egzistencija. »To se događa onog trenutka kada se smrtnost zapostavi kao bitan segment života koji mu daje smisao, nepromatrano nihilistički, već naprotiv, zbog ljudskog kratkog vijeka upravo se životu treba okrenuti. Međutim, s druge strane, digresija koja nas odvodi

do robotičke metafizike ukazuje na suvremeno shvaćanje svijesti čija osnova je beskrajni binarni kod. Postoji li izlaz iz ovog slijeda ili je potrebno naći pravu komandu na kompjutoru? Ili restartirati stroj, ali koji? Našu svijest ili robotičku?«, objašnjava Gabrijel Savić.

Performans započinje kretanjem umjetnika u krug, ukazujući na proces u kojem ljudsko biće nastoji pronaći izlaz, pravu »komandu« za ponovni početak (restart). Okrećući se temi smrtnosti, kao elementarnoj odrednici u koncepciji rada, Savić uzima vrećicu sa živim crvima koje posipa po podu i vlastitu tijelu. Zastajući i sjedajući na pod, fokusira se na živo meso u središtu scene, koje potom kida na komade te baca na pod, implicira-

jući »oslobađajuće« razrješenje u izlasku iz vlastite tjelesnosti.

Performans prate i dva video-urataka smještena postrani, od kojih jedan repetitivno šalje poruku »Memento mori« (sjeti se smrti). Robotičku antitezu čovjeku, postavljenu u radu, upotpunjuje minimalistička zvučna podloga sastavljena od oštih, u potpunosti dehumaniziranih elektroničkih zvukova.

Inače, performans »Digressions Of Mortality Into Robotic Metaphysics« izveden je u podrumu Galerije »Dr. Vinko Perčić«, novoosposobljenom prostoru u okviru ove ustanove kulture, koji je publici ovom prigodom premijerno predstavljen.

D. B. P.

Filozof i umjetnik

Gabrijel Savić Ra je rođen 1978. godine. Završio je studij filozofije na Filozofskom fakultetu u Beogradu. Kao umjetnik izlagao je i nastupao u Belgiji, Španjolskoj, SAD-u, Kanadi, Hrvatskoj, Sloveniji, Grčkoj, Velikoj Britaniji, Norveškoj, Cipru, Rumunjskoj, Makedoniji i Srbiji. Kustos je V.I.P. Art Galerije, Galerije Cirkus i Art@Art Galerije Studentskog kulturnog centra (SKC) u Beogradu.

Projekt »Ne/Vidljivi Grad« stiže u Suboticu

Manjinske zajednice učiniti vidljivim

Nakon Niša, Leskovca, Vranja i Bujanovca, projekt »Ne/Vidljivi Grad« u organizaciji Dah Teatra iz Beograda, stiže i u Suboticu, gdje će bit predstavljen od utorka do četvrtka (18., 19. i 20. ožujka). Riječ je o projektu koji promovira toleranciju i poštovanje manjinskih prava u Srbiji, a sastoji se od akcija koje koriste kazalište i druge umjetnosti s ciljem da različite manjinske zajednice u Srbiji učine vidljivijim. »Ne/Vidljivi Grad« se osvrće na pozitivne aspekte kulturne i nacionalne različitosti, kao i povijest gradova u kojima se projekt održava, koju su stvarali mnogi narodi i u koju su utkali svoju kulturu, običaje i stvaralaštvo. Jedan dio projekta čine scensko – glazbene predstave u javnom prijevozu – autobusu, koje će Subotičani tijekom sva tri spomenuta dana moći vidjeti na liniji 6 (Mali Bajmok-Palić), s polaskom u 12 sati i 20 minuta. Središnjeg dana, u srijedu 19. ožujka, u amfiteatru Otvorenog sveučilišta, s početkom u 18 sati, bit će organiziran okrugli stol na teme manjinskih prava. U razgovoru će sudjelovati predstavnici organizacija koje se bave pitanjima etničkih zajednica, stručnjaci iz različitih oblasti i umjetnici. U nastavku razgovora uslijedit će kulturna razmjena između članova Dah Teatra i lokalnih umjetnika iz različitih etničkih skupina, koja podrazumijeva dijelove predstave, glazbu i ples.

Projekat »Ne/Vidljivi Grad« financira Europska Unija, uz pomoć Veleposlantstva Kraljevine Nizozemske i fonda »Pro Helvetia«.

D. B. P.

Predstava u autobusu: umjetnička akcija Dah Teatra u Vranju

Leksikon i film »Tkanje i vezovi« u Sarajevu

Predstavljeno stvaralaštvo Hrvata – Bunjevaca i Šokaca

U Sarajevu postoji veliko zanimanje za Hrvate iz Vojvodine: u samo dva tjedna oni su predstavljeni na dva načina – prvo je održana tribina o položaju Hrvata u Vojvodini, a potom i večer kulturnog stvaralaštva

Tko se jednom napije vode s Baščaršije, suđen mu je povratak u Sarajevo, a naši Subotičani su i bočice za put napunili sarajevskom vodom.

U Sarajevu postoji veliko zanimanje za Hrvate iz Vojvodine; u samo dva tjedna oni su predstavljeni na dva načina: prvo je održana tribina o položaju Hrvata u Vojvodini, a potom i večer kulturnog stvaralaštva.

Hrvatsko kulturno društvo »Napredak« i festival »Sarajevska zima« u subotu 8. ožujka ugostili su *Tomislava Žigmanova* i *Slavena Bačića*, urednike »Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca«, te *Rajka Ljubiča* s filmom »Tkanje i vezovi«.

Večer su »začinile« članice pjevačke skupine HKC »Bunjevačko kolo« iz Subotice, koje su svojom glazbom stvorile divan ugođaj među publikom.

BITI I NEŠTO DRUGO: »Ovim pokazujemo kako Bunjevci nisu samo sinonim za folklor. Osim folkloru i tradicijske kulture jasno pokazujemo kako možemo biti i nešto drugo. Ovom autoprezentacijom pokazali smo i prikazali kako smo u svojim redovima imali, i imamo, ugledne ljude, znanstvenike, književnike i umjetnike«, rekao je Tomislav Žigmanov.

Među gostima bili su i veleposlanik Republike Hrvatske u Sarajevu dr. *Josip Vrbošić*, generalni vikar Vrhbosanske nadbiskupije mons. dr. *Mato Zovkić*, predsjednik Napretka *Franjo Topić*, direktor »Sarajevske zime« *Ibrahim Spahić*, voditelj Interreligijskog multikulturalnog centra

S predstavljanja u prostorijama kinoteke:
Ibrahim Spahić, Rajko Ljubić, Slaven Bačić i Tomislav Žigmanov

Marko Oršolić, nekadašnji direktor RTV BiH-a *Zoran Udovičić* i brojni drugi.

HKD Napredak postoji od 1902. godine, u Sarajevu je smješten u Titovoj ulici iznad kina Imperijal i istoimene slastičarnice sa sjajnim sladoledom. Nastali su, kako sami kažu, da bi pomagali mlade snage, studente, što im je još uvijek najvažnija misija. Njihova je djelatnost

danas puno šira, imaju svoju radijsku postaju, izdavaštvo, brojne sekcije, nogometni klub, podružnice širom BiH, a nekada su postojali i u Vojvodini.

Drugi organizator, festival »Sarajevska zima«, postoji već dvadeset i tri godine. Održavao se bez prestanka i tijekom ratnih godina, i do sada je ugostio preko 25 000 sudionika iz cijelog svijeta.

OBILAZAK SARAJEVA: Sutradan, nedjeljno prijedodne gosti iz Subotice iskoristili su za obilazak Sarajeva. Jutro je bilo maglovito i prohladno, a grupa od nas petnaest šetala se baščaršijskom kaldrmom, radnje su se tek otvarale.

Sjeli smo u *Morića Han*, stari bosanski kafić, ispred kojeg se nalazi nepregledna gomila perzijskih ćilima. Nakon kave slijedio je i tradicionalni doručak, burek pečen ispod sača. A burek je ovdje samo s mesom, sve ostalo su pite – zeljanice, sirnice, krompiruše, tikvenice, maslenice... Rano je bilo za čevape, ali nije se zaobišao ni najpoznatiji »Željo«, u kojem su porcije »desetke« zapakirane za put.

A voda s baščaršijske česme sigurno se pila usput, što znači da će bunjevački Hrvati još dolaziti i predstavljati svoje radove i dostignuća u glavnom gradu Bosne i Hercegovine.

Tatjana Ljubić

Brojne poznate ličnosti nazočne na večeri

Boris Perić, »D'Annunzиеv kod«, Naklada Ljevak, Zagreb, 2007.

Vampirizam na psihološkom planu

Pored povijesnih zbivanja i psiholoških proživljavanja, ovaj roman dobrim je dijelom i promišljanje o putovima umjetničkog djelovanja. Jer, veliki poticaj za svoja putovanja glavni lik, baš kao i sam autor, pronaći će u književnim djelima talijanskog pjesnika kojeg ne treba promatrati samo kao čudaka što balansira između fašizma i anarhizma, već i kao značajnog književnika

Piše: Đurđica Stuhleirer

Boris Perić

Boris Perić svojim je najnovijim romanom ponovno privukao pozornosti poznavatelja književnosti. Riječ je o autoru rođenom u Varaždinu 1966., koji je diplomirao germanistiku i filozofiju na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Bavio se književnošću, prevodenjem i novinarstvom, a prozna djela objavljivao u hrvatskom i inozemnom tisku. U njegovoj biografiji još stoji da je zaposlen kao savjetnik za medije u Kontaktnom uredu grada Beča u Zagrebu, ali je za pretpostaviti kako je svaka sličnost s uredima iz njegova najnovijeg literarnog uratka slučajna.

U 2006. godini podosta se govorilo o njegovu romanu »Vampir«, promišljalo i preporučivalo kao obvezno štivo, a samo godinu dana kasnije Perić nam nudi nove poticaje za čitanje. Na tragu prošlogodišnjeg djela, uspješnice koju su jednako dobro prihvatili i književni sladokusci i usputni čitači, i u novom romanu Perić ostaje vjerran sebi i poetici koju je naznačio u »Vampiru«. Roman »D'Annunzиеv kod« tako je svojevrsni nastavak »Vampira« koji će jednako intrigirati one koji su ih pročitali, kao i one što su za »Vampire« saznali tek iz medija.

PISAC I PUSTOLOV: Ovog puta glavni je predmet Perićeva interesa *Gabriele D'Annunzio*, veliki talijanski pisac i pustolov koji je »1919. zgrnuo svijet okupiravši s legijom militantnih dobrovoljaca Rijeku i za kojeg biografi dan-danas nisu sasvim sigurni bi li ga svrstali u fašiste ili anarhiste, Spartan-

ce ili dendije, usamljene estete ili umišljene egomane.« Takva ličnost koja je vjerovala u čudesnu snagu brojeva, posebice broja jedanaest, ušetat će u život Perićeva junaka i pretvoriti ga u magični svijet neobičnih znakova.

»Tako je jedanaesti ružna, drag njegovu praznovjerju, odabrao kao datum sudbonosne odluke da se već sutradan upusti u svoje, za nekog trijumfalno, za nekog zločinačko osvajanje grada na Rječini, na čije će me obale plima života izbaciti tek mnogo desetljeća kasnije.« Tim riječima Perićev junak objašnjava svoj dolazak u Rijeku, grad u kojem egzistiraju paralelni svjetovi, prepuni intrigantnih priča i detalja. Iz dobro poznate čahure

vlastita života, Perićeva će antijunaka neka neobjašnjiva sila povesti na put bremenit znakovima i postaviti pred njega zadatak povezivanja i otkrivanja koda kojeg pisac naziva D'Annunzиеvim.

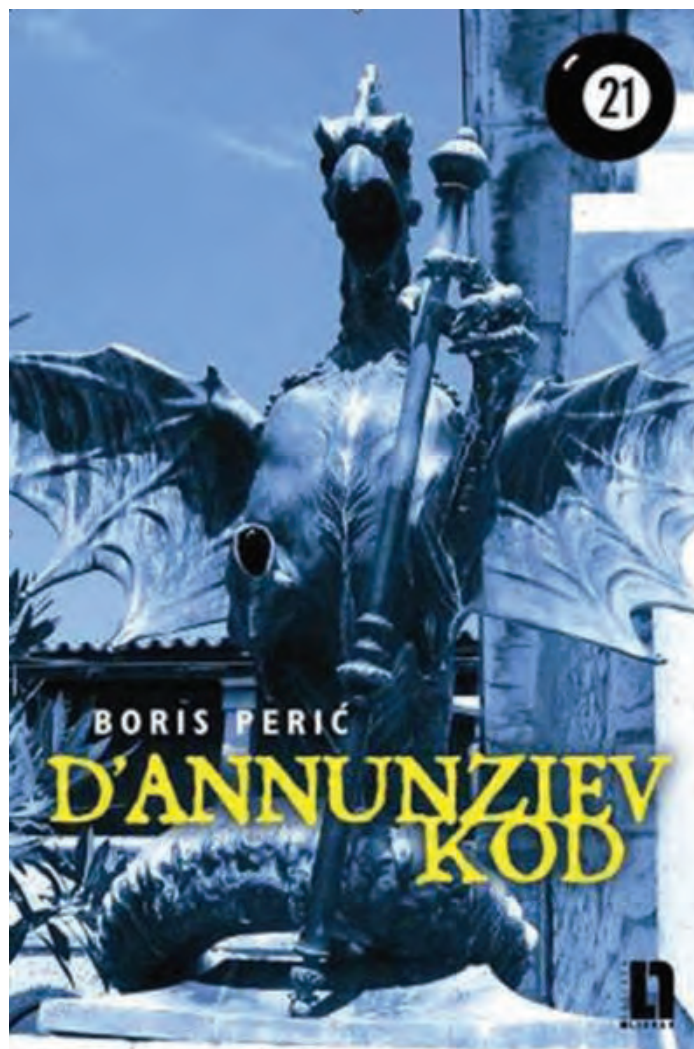
DVA VREMENA: U romanu se tako isprepliću dva vremena, prošlost i sadašnjost. Perić u njemu oživljava grad u godinama nakon Prvog svjetskog rata, u vrijeme okupacije Rijeke i drugih dijelova Kvarnera, i suvremene trenutke u kojima si put do spoznaje krči jedinka izgubljena u šumi znakova i nemuštih zahtjeva svakodnevice. Da je ovaj roman nastavak »Vampira« slažu se mnogi, prepoznajući vampirizam u »D'Annunzиеvu kodu« kao najbitniji pokretač u

složenoj strukturi djela. Uranjanje u zgusnuto tkivo teksta obećava mogućnost susreta sa zamršenim pričama, realnim preslikama suvremenog svijeta i detaljima koji pripadaju nekoj drugoj stvarnosti. Ukratko, čitati »D'Annunzиеv« kod znači upoznati vampirizam na psihološkom planu i susresti se s atributima koje je kritika označila kao »vampirizam, sadizam i dekadenciju.«

U ovom nam se romanu pruža mogućnost i da Gabriela D'Annunzia upoznamo u drugom svjetlu. Pored povijesnih zbivanja i psiholoških proživljavanja, ovaj roman dobrim je dijelom i promišljanje o putovima umjetničkog djelovanja. Jer, veliki poticaj za svoja putovanja glavni lik, baš kao i sam autor, pronaći će u književnim djelima talijanskog pjesnika kojeg ne treba promatrati samo kao čudaka što balansira između fašizma i anarhizma, već i kao značajnog književnika.

PUT VAMPIRA: Jedan od likova u romanu, »znanac iz Zagreba«, često će se zateći na putu suvremenih vampira Rijeke i Beča upravo po tom poslu, istražujući D'Annunzиеv književni rad kako bi o njemu napisao roman. Veza između suvremenosti i trajnog vampirizma postaje upravo u tom segmentu neupitna. Kao sigurna potvrda za to navode se stihovi jednog drugog hrvatskog pjesnika: »Polzata od trpke laži: Europa! Tisuću godina sneni obilazimo tvoju ponoć, omamljeni pijeskom dalekih snohvatica, dok nam izbadaš oči otrovnim bodežom od zmijskih jezika.«

Povezujući možda upravo ovom rečenicom prošlost i sadašnjost, snove i stvarnost, intimne i opće prostore, pisac nam ukazuje moguće kriterije za konačnu prosudbu djela. Ako smo prihvatili Perićevu poetiku, pitanje kojim zaključuje stranice ovog nesvakidašnjeg djela tada neće biti uzaludno. »Čekajte malo, a kome ja sve ovo zapravo pričam?«, pitanje je koje se možda ipak neće odnositi na čitatelje »D'Annunzиеva koda«. ■

Jezični savjetnik

Odložiti ili odgoditi?

Uređuje: Miranda Glavaš-Kul

Često u razgovoru možemo čuti da je sastanak odložen za sutra ili je sjednica odložena za sljedeći mjesec. Mnogi će se upitati u čemu je problem, pa *odložiti* je hrvatska riječ. Jest, hrvatska je, ali ju treba pravilno upotrebljavati. Glagoli *odgoditi* i *odložiti* pripadaju hrvatskome jeziku i potvrđuju svojim primjerom bitnu značajku našega jezika, a to je razlikovnost.

Da bismo pojasnili razlike, romotrit ćemo osnovu obiju riječi. Glagol *odložiti* u svojoj osnovi ima –log, a log je ležaj, mjesto gdje se može obitavati, skloniti, živjeti. Osnova –log postoji u nizu primjera kojima se kazuje mjesto.

Takvi su primjeri:

- blog (br-log) – mjesto gdje životinja živi;
- izlog (iz-log) – mjesto u kojemu što pokazujemo, izlažemo;
- polog (po-log) – kada novac polažemo na jedno mjesto kao jamčevinu kažemo da smo ga stavili u polog.

Iz iste je osnove nastala i imenica ložnica (log-nica) – prostori u kojoj spavamo. U svim se primjerima govori o mjestu, ne bez razloga. Dakle, odložiti možemo nekakav predmet na neko mjesto. Stoga je pravilno kazati:

- Ivane, odloži knjigu na policu!
- Zimsku sam odjeću odložila u ormar do sljedeće zime.

Pogledajmo kako izgleda raščlamba glagola odgoditi i kada ćemo njega pravilno upotrijebiti.

Glagol *odgoditi* (od-god-iti) u svojoj osnovi ima –god. Što su godovi? God ili godovi su prstenovi u stablu koji potvrđuju vrijeme. Ako promotrimo neke primjere, vidjet ćemo da se i u njima radi o vremenu. Tako imenicama: *godina*, *godišnjica*, *godište* određujemo vrijeme. Isto je i s pridjevom *godišnji*. Iz primjera je vidljivo da glagol *odgoditi* valja rabiti kada govorimo o vremenu. Stoga ćemo sastanak, s početka teksta, odgoditi za sutra, a sjednicu ćemo odgoditi do sljedećega mjeseca. Zapamtimo: odgoditi možemo nešto na neko vrijeme, a odložiti ćemo predmet na neko mjesto!

Povijest hrvatskog jezika

Prve tiskane knjige - inkunabule

Jedna od inkunabula

Jedan od najvažnijih izuma u povijesti čovječanstva zasigurno je vezan uz ime *Johannesa Gutenberga* koji je 1455. godine dovršio u Mainzu svoj prvi tipografski rad – Bibliju. Knjiga je tiskana na latinskom jeziku, u dvama stupcima po 42 retka na 1330 stranica. Ovaj je izum označio prekretnicu u povijesti pisanog teksta i početak masovne književne produkcije. Knjige su konačno postale dostupne svakome. Od tada pa do 1500. godine tiskane su prve knjige koje nazivamo inkunabule (prema latinskoj riječi »incunabula« – pelene; kolijevka; začetak).

DEVET INKUNABULA: Poznato je devet hrvatskih inkunabula. Glagoljske su: »Misal po zakonu rimskoga dvora« (mjesto tiska nepoznato, sačuvano 11 potpunih ili gotovo potpunih primjeraka), »Brevijar po zakonu rimskoga dvora« (Kosinj, 1491., sačuvan 1 gotovo potpun primjerak), »Ispovid ku e vsaki krstjanin držan imiti i umiti i naučiti« (Venecija?, 1492., nije sačuvan ni jedan primjerak), »Brevijar« (Blaž Baromić, Venecija, 1493., sačuvano 5 primjeraka, jedan potpun), »Misal« (Senj, 1494., sačuvan jedan potpun i dva nepotpuna primjerka), »Spovid općena« (Senj, 1496., sačuvan jedan potpuni primjerak), a latiničke: »Molitvenik« (mjesto tiska nepoznato, 1490.?, sačuvan samo jedan primjerak), »Oficij« (mjesto tiska nepoznato, 1490.?, sačuvan samo jedan primjerak) i »Lekcionar Bernardina Splićanina« (Venecija, 1495., sačuvana dva potpuna primjerka).

S ponosom možemo istaknuti kako Hrvati pripadaju malobrojnim europskim narodima koji imaju svoje inkunabule i to na dvama pismima glagoljici, koju su u tiskarstvo i uveli Hrvati, i latinici. Hrvati su tiskali vlastite knjige u prvim desetljećima tiskarstva na vlastitom tlu.

PRVA TISKANA KNJIGA: Prva hrvatska tiskana knjiga, čije je tiskanje dovršeno 22. veljače 1483. godine, jest »Misal po zakonu rimskoga dvora«. Misal je knjiga pjesama i molitava koje se pjevaju u katoličkom bogoslužju. Jezik glagoljskoga Misala predstavlja hrvatsku redakciju crkvenoslavenskoga jezika, a tiskan je ponajboljim slovima ugate glagoljice. Ljepotu ovih slova, koja su reza na po uzoru na rukopisni Misal kneza Novaka iz 1482., nije nadmašila ni jedna glagoljska tiskara. Prva je slavenska inkunabula tiskana ne samo na papiru, nego i na pergameni, a ujedno je i prvi misal u Europi koji nije tiskan latinicom i latinskim jezikom. Naš je prvotisak i prva slavenska inkunabula tiskana dvobojno, crveno i crno. Postoje mnogobrojne pretpostavke o tome gdje je tiskan jer u samoj inkunabuli ne nalazimo točan podatak o tome. Najpoznatije tiskare koje su tiskale knjige hrvatskom inačicom glagoljice bile su u Senju i Kosinju.

U početku se mislilo da je tiskan u Veneciji, osim Venecije, za mjesto tiskanja Misala pretpostavljeni su tako Izola, Roč, Modruš u Lici i Kosinj. Unatoč svim nagađanjima, ne možemo sa sigurnošću reći gdje je bio tiskan.

Iako se ne zna ni mjesto tiskanja, ni tiskari, ostaje činjenica da je to jedna od najljepših tiskanih inkunabula uopće.

Misal po zakonu rimskoga dvora

Devetnica svetom Josipu u crkvi svetog Roka u Subotici

Sv. Josip, poslušao Božjoj riječi

»**B** ožja riječ u životu i poslanju Crkve – sveti Josip, poslušao Božjoj riječi« geslo je ovogodišnje devetnice sv. Josipu u crkvi svetog Roka u Subotici. »Naime, u listopadu 2008. godine održat će se sinoda biskupa pod tim geslom. O tom događaju glavni tajnik sinode nadbiskup *Nikola Eterović* istaknuo je kako četrdeset godina nakon saborske konstitucije o Objavi i načinima njezina prenošenja Crkva još uvijek ističe 'pojave nepoznavanja' o nauku same Objave, 'znakovitu udaljenost brojnih kršćana od Svetoga pisma, stalnu opasnost od neispravne uporabe' Svetoga pisma. To su neki od razloga za održavanje najavljene sinode, a iz toga razloga sam odlučio toj temi posvetiti i ovogodišnju devetnicu«, pojašnjava vlč. *Andrija Anišić*.

Devetnica svetom Josipu započela je u ponedjeljak 10. ožujka. Svaku večer u 17 sati je križni put, nakon čega, u 17 i 30 sati, počinje sveta misa. Danas, 14. ožujka, na misi će propovijedati o. *Andelko Jozić*, prior, na temu »Meditatio - razmatranje Božje riječi«. Sutra, u subotu 15. ožujka, slavi se dan trudnica s posebnim blagoslovom za 'žene prije poroda' prema Obredniku »Bla-

goslovi«. U 17 sati održat će se 'hvalospjev životu', molitva za sreću u braku i obitelji te u 17 i 30 sati misa i blagoslov trudnica. »Dan trudnica slavi se u župi sv. Roka od 2003. godine. Najprije se slavio samo na blagdan sv. Roka, 16. kolovoza, a od prije dvije godine slavi se i u okviru devetnice svetom Josipu«, kaže mr. *Anišić*, koji će toga dana propovijedati na temu »Oratio – molitva i Božja riječ«. Na Dan biskupa *Lajče Budanovića*, 50. obljetnicu njegove smrti, u nedjelju 16. ožujka, propovijedati će mons. dr. *Andrija Kopilović* na temu »Contemplatio - motrenje«. O temi »Collatio – Actio – živjeti Božju riječ u svakidašnjici« govorit će u propovijedi vlč. *Željko Augustinov* u ponedjeljak, 17. ožujka, dok će u utorak, 18. ožujka, na temu »Božja riječ u zajednici« propovijedati mons. *Marko Forgić*. Svečanu svetu misu na blagdan sv. Josipa u srijedu, 19. ožujka, predvodit će subotički biskup mons. dr. *Ivan Pénzes* u koncelebraciji sa župnicima grada. Bit će to završetak devetnice i proslava blagdana hrvatske zajednice, budući da je sv. Josip zaštitnik hrvatskog naroda.

J. K.

Križni put na subotičkoj Kalvariji u nedjelju 9. ožujka predvodili su mladi

Biti slika Božja

Tema korizmene tribine održane u ponedjeljak, 10. ožujka, u Hrvatskom domu u Somboru bila je »Molitva: prisutnost i slušanje Boga«, a predavač karmelićanin dr. *Jure Zečević*, pročelnik katedre za ekumensku teologiju na Katoličkom Bogoslovnom fakultetu i tajnik Vijeća HBK za ekumenizam i dijalog. Tribinu je otvorio o. *Zlatko Žuvela* riječima: »Izabrali smo molitvu jer

je ona kao jedna živa, dinamična stvarnost potrebna naše pažnje, našega razmišljanja i našega vježbanja u njoj. Kako molimo, tako ćemo i živjeti; i kako živimo, tako ćemo i moliti.« Na početku razmatranja o molitvi, otac Jure je pročitao nekoliko rečenica iz knjige »Bit ću ljubav« naučiteljice sveopće crkve sv. Male Terezije. On je naglasio kako je postati slika Božja, postati dobrota i ljubav – cilj ljudskoga života, a glavna zadaća sazrijevanja »poljubavljenje«. Potom je govorio o naviknutosti u molitvi koja može biti problem da izgubimo orijentire za uvjetno dobru molitvu i o važnosti kvalitete molitve. Mnogi sveci su ostavili vrijedne zapise o molitvi te je otac Zečević u nastavku citirao sv. Ivana Zlatoustog, sv. Bonaventuru, sv. Ivana Damašćanskog, sv. Tomu Akvinskog, sv. Tereziju Avilsku i sv. Franju Saleškog i razmatrao njihove zapise. Zaključak ovog korizmene tribine je kako uvijek treba tražiti volju Božju, jer Bog nas najbolje poznaje i zna što nam je najpotrebnije. U glazbenom dijelu su kao i svakog ponedjeljka nastupile sestre *Dubravka* i *Daliborka Malenić*. Tema sljedeće korizmene tribine je »Duh Sveti i osobna molitva«, a predavač dr. *Marinko Stantić*, župnik župe Sveti Križ u Somboru.

Z. Gorjanac

Blagoslov slika u crkvi Isusovo Uskrsnuće

Lajčo Vojnić Zelić autor je dvije slike velikog formata koje će biti blagoslovljene na Cvjetnicu, u nedjelju, 16. ožujka, u crkvi Isusovo Uskrsnuće u Subotici. Slike će blagosloviti subotički biskup mons. dr. *Ivan Pénzes* koji će i predvoditi misno slavlje nakon blagoslova. Početak je u 9 sati.

Pobožnost križnoga puta na subotičkoj Kalvariji

– Cvjetnica, nedjelja, 16. ožujka, početak u 15 sati
– Obiteljski križni put

– Veliki petak, 21. ožujka, početak u 10 sati – Križni put za sve

– U slučaju lošeg vremena, pobožnost križnoga puta održat će se u crkvi Isusova Uskrsnuća.

J. K.

Piše:

mons. dr. Andrija Kopilović

Zakon kršćanstva je ljubav i milosrđe

Prvi kamen

Svake godine me ponovno duboko dotakne liturgija ponedjeljka nakon Gluhe nedjelje. Toga dana se u liturgiji Katoličke crkve čita izvještaj iz knjige proroka Danijela i jedan odlomak iz Ivanova evanđelja. Radi se o dvije teške životne drame. O sudbini dviju žena. Jedna je nevina, a optužena za preljub, a druga je grešnica i uhvaćena u preljubu. I nad jednom i nad drugom izrečen je sud. U prvom slučaju, kod proroka Danijela radi se o udanoj ženi koja je i ugledna i bogata i lijepa. Jer je njihova kuća časna, u toj kući su zaposlena dva starca kao dva suca.

Naime, po starom biblijskom običaju, sijedoj se glavi i dvojici staraca beskompromisno vjeruje. Radi toga je gradić izabrao dva »časna« starca da u toj kući vrše sudsku službu, jer su i sijede glave i časne prošlosti. Međutim, čovjek može ostarjeti u godinama, može steći ugled »sijede glave«, a da mu srce ostane pokvareno, zarobljeno i zlobno. Nije bez razloga nastala poslovice »Opasno je kada se stari panj zapali«. Njihova dob i čast nije bila dovoljni razlog da drže pod kontrolom i svoju nisku pohotu – strast.

KAMENOVANJE: Kada Suzanu nisu uspjeli iskoristiti za sebe, oni su inscenirali sudski postupak i »dokazali« da je uhvaćena u preljubu. Nasuprot tome, Suzana je vrlo jasno izabrala časnu smrt negoli grješni čin. Ostao je Bog jedini svjedok da ona nije kriva i stoga se je povjerila samo Bogu. Na to njeno beskompromisno povjerenje prema Bogu reagirao je jedan mladić – Danijel – u komu je Bog probudio savjest i duh, te je uzviknuo: »Ja nisam kriv u krvi ove pravедnice!« Dakle, jedini nije pristao na uobičajenu kaznu za preljubnice: kamenovanje. Na ponovljenom sudskom procesu mladić je uspio dokazati starcima na temelju njihovih lažnih izjava njihovu krivicu. Smrtna kazna je izvršena nad onima koji su zlorabili svoj položaj – sudski – obećavali svoju starost i ponizili dostojanstvo čovjeka. Zadesila ih je pravédna smrt. Ovom događaju iz Staroga Zavjeta je suprotstavljena jedna druga žena. Ona je grešnica. Uhvaćena je u preljubu i dovedena Isusu da i on nad njom izreče osudu. Izrekao je. Dao je pravo da je mogu kamenovati i tako zaštititi bračni moral koji je u ono vrijeme bio visoko cijenjen. No, na iznenađenje svih, Isus je postavio samo jedan uvjet: »Neka na nju baci prvi kamen onaj koji je među vama bez grijeha...« Svi su imali kamenje u rukama. Isus se sagnuo i prstom pisao po prašini. Pisao je njihove grijehе. Kako je koji prepoznao sebe, napustio je sudište, ostavio je kamen i otišao kući.

MJERA: Ostao je Isus sam suočen sa ženom koja je osjećala da stoji pred pravédnim sucem koji ima pravo i osuditi i usmrтити. Međutim, on nije tako postupio nego joj je dao na znanje da je krivo činila, ali da ima šansu. Idi, ali ne griješ više. To je bila rečenica i suda i spasa. Benedikt XVI. kada razmišlja u svojoj enciklici »Nadom spašeni«, onda spominje tu činjenicu da ćemo se jednom susresti pojedinačno »oči u oči« sa Isusom. Neće nam trebati nikakvi

Odgovor na svu našu ne-

pravdu Bog je uputio u

raspetom Kristu. Na svom

tijelu iznio je naše grijehе i

pomirio nebo i zemlju. Stoga

je imao potpuno pravo

uspostaviti potpuno novi

poredak pravédnosti čiji je

temelj ljubav. Imao je pravo

postaviti barem neke

uvjete svoje pravédnosti:

ne sudite i nećete biti su-

đeni, ne osuđujete i nećete

biti osuđeni. To načelo i taj

zahtjev okreće Božansku

pravédnost prema milosr-

đu. Taj Sudac pred kojim

nam se je pojaviti je i Spa-

sitelj. U njemu se susreće

pravédnost i milosrđe.

tužitelj, a neće pomoći ni obrana. Stajat ćemo pred golom činjenicom svoga, možda promašenog života. Ostat će nam pogled stidljivo podignut prema njemu, kad se nađemo goli od svojih djela. Hoće li nam tada pomoći pokajanje? Naći ćemo se pred sucem kojemu se ništa ne da sakriti. Tada će taj Sudac imati samo jednu konstataciju i jedno pitanje. Jesi li sudio druge? »Jer kojom mjerom mjerite vi drugima, i vama će se mjeriti... ne sudite i nećete biti suđeni, ne osuđujete i nećete biti osuđeni...« Što na to reći? Ovih dana ulazimo u Veliki tjedan, kada se pred našim očima jednako tako proživljava događaj jednoga suđenja gdje se u nedjelju klicalo »Hosana«, a već u petak »Raspni, raspni...« Tako se dogodio najnepravédniji sud. Sud čovjeka koji sudi Boga.

OČI U OČI S JEDNIM SUCEM: Vraćamo se našoj svakidašnjoj stvarnosti. Ovaj puta ne samo vjerničkoj, nego i društvenoj. Našoj. Je li i jedan član naše zajednice otišao ili da je maknut bez suda? Redovito krivoga. Podvale, ogovori, klevete, sumnjičenja... Kako mislimo spasiti sebe, a napose svoj narod kada je svatko koji je nešto radio morao otići optužen? Sada još uvijek traje suđenje. Kada umru, bit će velike pohvale i nadgrobni govori. Čemu ta gluma? U životu ga pokapamo, da bi ga u smrti hvalili. Sjetimo se ovih događaja iz Biblije. I konačno, sjetimo se i kao pojedinac i kao narod da ćemo jednoga dana morati stati oči u oči sa jedinim Sucem. Tada nas sudi pravda. Pravda Božja je jedina pravda. Na zemlji je nema, niti može biti pravde. Tko mašta o konačnoj pravdi na zemlji, ne poznaje ni povijest, ni čovjeka. Stoga kršćanstvo navješćuje nadu spasenja, jer je radi te pravde sam Bog postao čovjekom i svu ljudsku nepravédnost uzeo na sebe.

Odgovor na svu našu nepravdu Bog je uputio u raspetom Kristu. Na svom tijelu iznio je naše grijehе i pomirio nebo i zemlju. Stoga je imao potpuno pravo uspostaviti potpuno novi poredak pravédnosti čiji je temelj ljubav. Imao je pravo postaviti barem neke uvjete svoje pravédnosti: ne sudite i nećete biti suđeni, ne osuđujete i nećete biti osuđeni. To načelo i taj zahtjev okreće Božansku pravédnost prema milosrđu. Taj Sudac pred kojim nam se je pojaviti je i Spasitelj. U njemu se susreće pravédnost i milosrđe. Ako ne nađemo vrata milosrđa, satrt će nas stvarnost pravédnosti. Zašto onda postupamo u ovom životu tako često po »svojoj pravédnosti«? Osuđujući, sudeći »uklanjajući« svakog onog koji ne misli kao ja ili ne spada u grupu koja je moja? O, čovječe, nema spasa ni u Božjoj pravédnosti ako ne progovori milosrđe. Nema spasa ni u ljudskim odnosima ako ne progovori milosrđe. Zakon kršćanstva je ljubav i milosrđe. A gdje je istina? Istina je u tome što treba baciti prvi kamen onaj koji je među nama bez grijehа. Istina je jedna. Ona je Božanska, ona se brani sama sobom, jer je dovoljno jaka. Ali je previše kamenja, te smo puno puta bacili prvi kamen.

I danas ima aktivnih kućnih razboja – stativa

Zemlja hranila, stative zaodijevale

*Prije Drugog svjetskog rata u Sonti je skoro svaka obitelj imala stativu, a danas su raritet one koje su još u pogonu * Na stativama se tkalo sve, od vreća, do najfinijih ćilima * Znanje se prenosilo s majke na kćer, nije postojala izobrazba za stjecanje zvanja tkalje*

Piše: Ivan Andrašić

Prije pedeset i više godina u Sonti je maltene svaka obitelj imala kućni razboj, ili po šokački rečeno – stativu. Na stativama se tkalo sve od grubog, kudelnog platna za vreće i bube, preko pamučnog i vunenog platna za odjeću, do prekrasnih ćilima, ćilimaca i torbica s cvjetnim motivima, u pravilu ružama. Tkale su se i krpice, kojima su se prekrivali zemljani podovi u sobama.

Vrijedne majke koje su imale kćeri tkale su njihovu opremu za udaju, koja se zvala »štafir«. U toj opremi bilo je svega što je u kući potrebno – od ručnika i kuhinjskih krpa, preko stolnjaka, prekrivača za krevet, ćilima, torbica, pa sve do ruha. Tkale su i same djevojke, ukoliko ih je majka u ranijim godinama uspjela podučiti ovom poslu. Danas su stative u Sonti raritet.

od njih, sedamdesetšestogodišnja Ruža Kuruc, udovica, živi sama u kući i, kako kaže, dugačke zimske dane provodi u druženju sa stativama.

»Nažalost, stative danas postoje u rijetkim kućama. Mnoge su završile u pećima, što je pravi zločin prema našoj baštini. Sjećam se vremena kad u selu nije bilo žene koja nije opremala kuću i ukućane svojim tkačkim proizvodima. I obilazile smo jedna drugu, u dugim zimskim večerima prela su bila svakodnevna, pa smo se na neki način i natjecale u izmišljanju i izradi što ljepših mustri. Nismo bile zavidne jedna drugoj, ali smo dobro znale koja je pravi majstor za koji dio posla. Danas je jako malo žena koje imaju stative i aktivno ih rabe. Ne znam što će biti iza nas starijih, no, mlade baš i nisu zainteresirane za učenje ove vještine«, kaže nam baka-Ruža i demonstrira rad na stativama.

RAD NA STATIVAMA: »Evo, vidite, ovo je vrtilo, na njega se namotaju dugi konci koji tvore osnovu za tkanje. Za svaku vrstu tkanja potrebna je druga osnova. Za čisto i za srvijan osnova je od pamučnih konaca, za vreće i bube konopljana. Dio kojim se sabija materijal u osnovu zove se bila, to je ovaj drveni okvir, u koji se stavlja brdo, to je ovaj umetak koji podsjeća na veliki češalj. Tu su još nite, navezača i koloturici koji drže nite. Ovi dijelovi sprječavaju da se konci osnove zamrse. Ovo pozadi uz moju desnu ruku je napinjača, koja regulira stupanj zategnutosti osnove, odnosno čvrstinu tkanja«, objašnjava baka-Ruža.

Uz objašnjenje nam pokazuje i jedan mali, drveni, ovalno izduženi dodatak. »Ovo je čunak. Prigodom tkanja proizvoda bez mustri kao što su – čisto, vreće, bube, materijal se namota na ovaj kalem, kalem se stavi u čunak, pomoću kojega ga lakše i brže provlačimo kroz konce osnove. Za proizvode s mustrama, poput ćilima, torbica i slične, čunak ne možemo rabiti, mustre dobivamo tako što raznobojne materijale između konaca osnove provlačimo prstima. Tu je potrebno puno preciznosti i oštro oko«, objašnjava nam baka-Ruža.

»Vidite, još nisam objasnila jedan bitan dio. Ove dvije drvene ploče dolje – lijeva i desna, pritišću se nogama. Naizmjeničnim pritiskom regulira se položaj konaca osnove u gornji i donji i na taj način se zatvara materijal koji se zbija u konačni proizvod«.

Ovaj oblik tkanja nikada nije bio niti na jednom popisu zanimanja, niti u jednom sustavu izobrazbe. Prenosio se sa starijih na mlade, s

koljena na koljeno. Kod starih Sončana-Šokaca, mahom nadničara, zima je bila vrijeme za prela, vrijeme za izradu rukotvorina, koje će se u dugačkoj sezoni nadničenja istrošiti, ali i rukotvorina koje su prava umjetnička djela, koje će ostati budućim generacijama svjedočiti o bogatom duhu jednoga prohujaloga vremena. »E, nema više onih prela, ova mladost danas samo nekuda žuri. Žure oni i kad treba i kad ne treba. Mi smo imali malo i s tim smo bili zadovoljni. Danas, onaj tko ima malo, želi imati više, onaj tko ima puno, želi imati još više. A i ta televizija, postali smo joj robovi. Te serije, ta politika, skroz su obuzele naše umove. Svatko misli kako je najpametniji, kako može voditi državu. Kad bih slučajno imala moći, vratila bih naša prela, naše pisme i naš, u odnosu na

MNOGI RAZBOJI ZAVRŠILI U PEĆIMA: Razvojem potrošačkoga društva, razvojem obrtničke i industrijske proizvodnje, procvatom trgovine, kućno tkanje, poput mnogih drugih pučkih nazovimo zanata ili vještina, biva potisnuto, skoro zaboravljeno. Žene koje umiju tkati, žene koje su uspjele održati u praksi izradu gore navedenih proizvoda na stativama, rijetke su i u pravilu su starije dobi. Jedna

današnji, sirotinjski, ali ipak bezbrižniji način života. Vratila bih ženama u ruke naše stative, naše prelje, naše igle i tako bih doprinijela da sva ova današnja nervoza nestane«, kaže na koncu baka-Ruža. Samo bih dodao, vratila bi nam i bogatstvo duha, vratila bi nam ravnotežu koju su najozbiljnije narušile mnoge tečevine suvremene civilizacije. ■

Koža i kožne infekcije (III.)

Piše: dr. Marija Mandić

DERMATITIS predstavlja, jednostavno, upalu kože, no obuhvaća veliki spektar tegoba. U većini slučajeva rani stadiji se odlikuju suhoćom, crvenilom i svrabežom kože. U težim slučajevima po koži se javlja ljuspasto perutanje, krastaste ljuske ili pak mjehuri iz kojih izlazi bistra i providna tekućina. U nastavku navest ćemo nekoliko oblika kožnih infekcija koje ste vjerojatno do sada često i sami prepoznavali i liječili i bez odlaska kod liječnika.

KONTAKTNI dermatitis u pravilu izaziva pojavu ružičastog ili crvenog osipa na koži, koji može biti praćen svrabežom. Kako i sama riječ kaže on nastaje kao alergijska reakcija kože na neku kemikaliju ili materiju s kojom dolazi u izravan kontakt. Tipično za ovu vrstu dermatitisa je to da je promjena strogo ograničena na površinu kože koja je izložena nadražujućem sredstvu. Promjene mogu biti od crvenog osipa do otvorenih rana zbog jake reakcije ili posljedice-

nog češanja mjesta reakcije. Po lokalizaciji najčešće su zahvaćeni dlanovi, vrat, ušne školjke na mjestu dodira s naušnicama, često neki dijelovi lica i drugo. Svakako lokalizacija ovisi o prirodi i uporabi nadražujuće supstancije. Tako, česta kemijska nadražujuća sredstva uključuju deterdžent za pranje suda, ručno pranje rublja, sapune, preparate klora, neka sintetička vlakna, skidač laka za nokte, deodoranse protiv znojenja, dok su za osjetljivije to i cvijeće, trava, voće i povrće. Nošenje gumenih rukavica, neoprane nove odjeće, osobito donjeg rublja, pozlaćenog i posrebnog nakita koji u sebi sadrži iritantni nikl, mogu izazvati kontaktni dermatitis. Ako vam se osip javi na licu, vratu, usnicama, vlasištu ili rubu kose, mogli biste posumnjati na kozmetiku ili druge preparate za njegu kao što su parfemi, deodoransi, šamponi, paste za zube, sredstva za ispiranje usta i losione nakon brijanja. Svakako osnovna i jedina terapija ovih pro-

mjena je izbjegavanje kontakta s navedenim tvarima te njega oštećene kože nenamiranim losionima i kremama bez konzervansa. Savjetuje se i obogatiti prehranu dodatnim količinama vitamina A, E i B skupine te cinkom. NUMULARNI dermatitis sastoji se od osobitih crvenih djelića kože u obliku kovanice, koji su ljuskave i skorene te svrbe. Ovakve promjene se najčešće mogu vidjeti na nogama, stražnjici, šakama i rukama osoba starijih od 55 godina. Ovo oboljenje može biti posljedica života u suhom okruženju ili tuširanja jako vrućom vodom, ali i kao posljedica stresa i drugih kožnih poremećaja. Suština terapije je pospiješivanje sušenja ranica i njihovog otpadanja namakanjem u slane rastvore i mazanjem kortikosteroidnim kremama. SEBOROIČNI dermatitis sastoji se od masnih žućkastih ljuspica na vlasištu i drugim dijelovima pokrivenim dlakama, kao i na licu, i naborima kože duž nosa, ispod

dojke i drugdje. Ova bolest se povezuje s prekomjernim lučenjem i začepljenjem lojnih žlijezda kod starih i često se pogoršava stresom. Osnovno kod ove bolesti je redovita higijena tuširanjem kako bi se otčepile lojne žlijezde, a ukoliko promjene postanu velike i počnu smetati, otklanjaju se najčešće hladnim tečnim dušikom u dermatološkoj ordinaciji. ■

Poštovani čitatelji, U želji unapređivanja medicinske strane u našem tjedniku, možete slati svoja pitanja na koja će odgovarati naši liječnici-suradnici.

Pisma možete slati poštom na adresu redakcije ili mailom na hrvatskarijec@tippnet.co.yu

ODGOVOR NA POSTAVLJENO PITANJE

Poštovani čitatelju, tegobe koje ste opisali u smislu pojave »fleke« u vidnom polju koja se pomiče zajedno s pomjeranjem očnih jabučica, te češće suženje očiju, mogu potjecati od nekoliko očnih bolesti. Kao što ste i sami naveli, tijekom profesionalnog rada često naprežete oči, te je pojačano suženje vjerojatno odraz njihovog umora. Fleka koju spominjete može biti posljedica oštećenja rožnice, to je vanjski dio oka koji pokriva zjenicu. Ovo oštećenje se često javlja nakon ozljeda oka piljevinom od drveća ili od brušenja, ili pak nakon nekog drugog mehaničkog oštećenja oka. Druga promjena koja bi mogla diferencijalno dijagnostički doći u obzir je pojava katarakte o kojoj smo pisali prije nekoliko brojeva. S obzirom na vašu životnu dob, na propisanu dioptriju, te na veoma često naprezanje očiju, najvjerojatnije se radi o početnoj katarakti. Nijedna od ovih bolesti nije opasna i značajno ne ugrožava vid, ali biste svakako trebali otići na pregled kod oftalmologa koji će veoma jednostavnim dijagnostičkom procedurom otkriti uzrok vaših tegoba te samim tim i propisati odgovarajuću terapiju.

OČNA KUĆA

optika i ordinacija
na jednom mjestu

 551-045

Subotica
Maksima Gorkog 20
KOD GLAVNE POŠTE

GASTRONOMSKI KUTAK

Bila pita

Sastojci za kore:

- 50 dag bijelog brašna
- 15 dag svinjske masti
- 10 dag šećera
- 1 dcl mlijeka
- 1 žličica sode bikarbone
- 14. ožujka 2008.

Zamijesiti glatko tijesto, razdijeliti na četiri dijela, tanko razvijati i peći na okrenutoj tepsiji da kore ostanu bijele, da se ne prepeku

Krema:

- 5 žlica bijelog brašna
- 12 dag šećera
- polu litre mlijeka

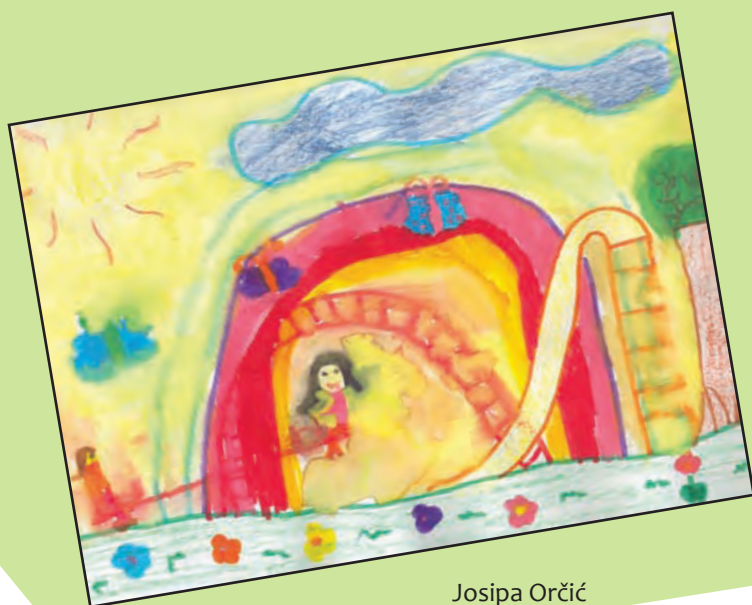
Sve to skuhati i ohladiti. Dodati 20 dag maslaca, malo ruma i vanilije. Svaku koru premazati, složiti jednu na drugu, posuti mljevenim šećerom i rezati sutradan

Emanuela Sič

Igor Nimčević

Josipa Orčić

Filip Brajko

Kukuruzar Marija, 6.5 godina Sombor

Kristina Matković

Mario Evetović

Marko Brčić Kostić

Ines Peić Tukuljac

Matea Sivić

Martina Kutuzov

Snežana Skenderović

Kike

Najpoznatiji hrvatski ronilac, Kristijan Kike Curavić, priprema se za spektakularni pothvat tijekom kojega namjerava zaroniti 100 metara u dubine Južnog pola. Akcija pod nazivom »South Pole Abyss – Against Global Warming, zamišljena je kao doprinos Hrvatske u nastojanju sprječavanja sve veće opasnosti od globalnog zatopljenja i očuvanja životnog okoliša. S obzirom da je u pitanju iznimno skup projekt, za njegovu realizaciju bit će potrebna golema financijska sredstva.

Sherwood

Ucilju obaranja novog rekorda, u Šervudskoj šumi okupilo se čak 1119 imitatora Robina Hooda, koji su uspjeli u znatnoj mjeri popraviti posljednji skor od »samo« 607 sljedbenika mitskog junaka u zelenim tajicama. Prema riječima organizatora ovog skupa, koji je uzgred jedini imitirao šerifa od Nottinghama,

jedini uvjet za nastup na ovom neobičnom skupu bio je »napraviti budalu od sebe«. Čini se kako se, poslije toliko stoljeća, šerif na određeni način uspio »osvetiti« svom najvećem rivalu.

Glumci

Pušači su spremni na sve samo da zadrže svoje pravo uživanja u duhanu. Pa i da glume ako treba. Naime, u američkoj državi Minnesota postoji zakon prema kojemu glumci tijekom kazališne predstave smiju zapaliti cigaretu. Rečeno – učinjeno. Dosjetljivi gostioničari odmah su svoje birtije pretvorili u alternativna kazališta, gosti postaju glumci i slobodno mogu zapaliti u zatvorenom prostoru. Svaki dan se igra isti komad pod nazivom »Prije zabrane«.

Shopping

Znanstvenici su ustvrdili kako shopping, osim što učinkovito prazni financijske potencijale, blagotvorno djeluje na ljudski organizam. Prvo, dolazi do oslobađanja određenih kemikalija u mozgu i širenja endorfina (osjećaj zadovoljstva), ali uz potrebnu tjelesnu aktivnost i pokret srce počinje ubrzanije raditi, a krvni tlak postaje viši. Baš kao kod klasične tjelovježbe.

Traktor

»Jules Verne«, najveći europski svemirski brod težak 19,4 tone i 10 m dugačak (vrijednost 1,3 mlrd eura) automatska je letjelica koja je stvorena u svrhu dopremanja 9 tona goriva, vode, hrane i svega ostalog za potrebe međuna-

rodne svemirske postaje koja kruži na udaljenosti od 400 km od Zemlje. Zbog svoje namjene, ali i impozantnih gabarita, odmah je dobio i nesvakidašnji nadimak, »Svemirski traktor«. Inače, jednoga dana, planira se korištenje ovakvih letjelica za prijevoz robota na Mars.

Prijamni

Senzacionalno je zazvučala nedavna vijest iz Brazila, po kojoj je osmogodišnji dječak uspio položiti prijamni ispit za jedan tamošnji pravni fakultet. Joao Victor pohađa peti razred osnovne škole, a već je preskočio dva razreda, što jasno govori o iznadprosječnoj inteligenciji malog »carioce«. Problem je samo, je li on toliko genijalan za svoje godine ili su u pitanju previše niski standardi za upis. Dječak tvrdi kako je prijavu poslao iz radoznalosti, ali i iz želje da jednog dana postane federalni sudac, ali će do studija prava prvo morati završiti i odgovarajuću srednju školu.

Završena akcija National Geographica Hrvatska

Otopila se »Ledena kocka«

U noći između ponedjeljka i utorka (00.21h), nakon 9 dana, 12 sati, 57 minuta i 8 sekundi na središnjem gradskom trgu u Zagrebu u vodu se pretvorio i posljednji komadić izložene ledene gromade

Piše: Dražen Prčić

Photo: Robert Kakarigi i Dražen Kokorić

Najveća nagradna igra u povijesti hrvatske ekologije, koju je organiziralo hrvatsko izdanje najpoznatijeg svjetskog znanstveno-popularnog časopisa »National Geographic«, završila se u prvom satu utorka, 11. ožujka. Nakon devet i pol dana izloženosti trenutačnim vremenskim uvjetima atmosfere ispunjene brojnim stakleničkim plinovima golemo kocka leda (1,5m x 1,5m x 1,5m), teška više od 3 tone, konačno je »iscurila« u specijalne spremnike i svojim ubrzanim nestankom »poslala« važnu poruku. Globalno zatopljenje predstavlja sve veći problem. Naime, na početku ove iznimno zanimljive i poučne akcije, prilikom postavljanja kocke i uključivanja timera, pretpostavljalo se kako bi ona trebala potrajati otprilike oko 3 tjedna. A »ledeni eksponat« je nestao za 9 dana, 12 sati, 57 minuta i 8 sekundi...

Sretni dobitnik zlatne poluge vrijedne 135.000 kuna bit će onaj čiji je SMS najbliži navedenom vremenu koje je bilo potrebno za otapanje.

Hrvoje Prčić, glavni urednik National Geographica Hrvatska

Hrvoje Prčić,
glavni urednik National Geographica Hrvatska

Izuzetno smo iznenađeni i obradovani silnim odjekom koji je naša akcija »Ledena kocka« imala u Hrvatskoj putem svih domaćih medija i, konačno, postala glavnom temom brojnih razgovora, čime je i postignut naš glavni cilj – potaknuti razmišljanje o temi globalnog zatopljenja i privući pozornost svakog pojedinca u vezi ovog problema. Bogata nagrada, osigurana u suradnji s Erste Bankom i Diners Clubom International predstavlja dosad najveću u povijesti skrbi za zaštitu životnog okoliša, uspjela je privući veliki broj pristiglih SMS-ova s potencijalnom prognozom otapanja. Trenutačno je u tijeku obrada podataka, nakon koje će biti poznat sretni dobitnik.

Primjer naše akcije, koja je originalna hrvatska zamisao, trebala bi slijediti sigurno Rumunjska, te možda i Mađarska. Na koncu, iznimno je važno naglasiti kako je prvobitna procjena, napravljena skupa s proizvođačima ove ledene kocke, varirala oko tri tjedna i više njezina opstanka pod aktualnim atmosferskim uvjetima u Zagrebu. Ali, variranja temperature u proteklih nepunih deset dana od -2 pa sve do +22 stupnja Celzija, uz kišu, snijeg i sunce, topli i hladni vjetar – učinili su svoje i zorno prikazali efekt globalnog zatopljenja. Jer, ne zaboravimo na zaključke panela Ujedinjenih Naroda, od prije nekoliko mjeseci, koji su ukazali kako će upravo ova regija Sredozemlja i Mediterana snositi posljedice globalnog zatopljenja.

Temperatura u Zagrebu

Istraživanja svjetskih stručnjaka pokazala su da je srednja globalna temperatura narasla za 0,74°C u posljednjih sto godina. Ovaj trend se ubrzano nastavlja u posljednjih dvadeset godina. Prema podacima opservatorija Zagreb–Grič u razdoblju 1862. – 2007. zabilježen je porast srednje temperature zraka za 0,78°C, a od 1981. godine za čak 0,56°C u samo deset godina. Primjerice, u razdoblju od 1981. godine temperatura zraka u ožujku je narasla na 8 stupnjeva, a godišnja na 12,2°C, dok su iste vrijednosti prije 100 godina bile 6,3 i 11,1 stupnja Celzija.

Željko Franulović, hrvatska teniska legenda i visoki dužnosnik ATP-a

Finale Roland Garrosa kru

U svoje vrijeme peti igrač svjetske ranking ljestvice, danas je potpuno posvećen org

Razgovor vodio: Dražen Prčić

nastupio za Hrvatsku. Natjecanje je bilo uvijek izvrsno organizirano i na njemu su igrani dobri mečevi između vršnjaka, koji su predstavljali tadašnje republičke reprezentativne momčadi. U Subotici, koja ima veliku tenisku tradiciju, nažalost nikada nisam igrao...

Ali ste zato igrali puno puta sa Subotičaninom Nikolom Špearom...

U ono vrijeme smo bili izravni rivali, igrali smo puno puta jedan kontra drugog, ali smo zato skupa igrali za Davis Cup reprezentaciju.

U uspjesima bogatoj igračkoj karijeri ostalo je zapisano mnoštvo velikih rezultata, ipak, neki od njih zasigurno imaju veći sjaj. Koja bi tri rezultata izdvojili kao najznačajnija?

Na prvom mjestu je svakako finale Roland Garrosa protiv Čeha *Kodeša*, zatim bi to bila pobjeda na turniru u Monte Carlu i, na koncu, neki (Indianapolis, Buenos Aires, Kitzbuhl...) od 9 Gran Pri turnira, koje sam osvojio tijekom profesionalne karijere.

Tada nije bilo današnje ATP ljestvice, ali ipak su postojale određene ljestvice prema kojima su se rangirali ostvareni rezultati. Na kojem ste najvišem mjestu bili na nekoj od njih?

Prema ljestvici tadašnjeg World Tennisa, u godini kada sam igrao finale Roland Garrosa i osvajao Gran Pri turnire, bio sam rangiran na petom mjestu najboljih svjetskih igrača u konkurenciji jednog *Nastasea, Smitha*...

Nekad kao igrač, danas kao dužnosnik u jednom posve drugačijem svijetu profesionalnog tenisa, kako gledate na činjenicu da današnja igra nema toliku karizmu kakva ju je pratila u vremenima velikih šampiona poput spomenutog Nastasea, Connorsa, Borga, McEnroea i ostalih velikana »bijelog sporta«?

Vidite, nekada nije bilo toliko novca u svijetu tenisa, a danas je to sasvim suprotno. Gdje ima puno novca ima i puno više ozbiljnosti u pri-

stupu. Sve je mukotrpan rad i trening, i vrlo je malo prostora za zabavljanje publike i prateće stvari oko i izvan terena. A nekada su spomenuti velikani tenisa, uz svoju nepobitnu kvalitetu dodatno nastojali i zabaviti publiku. Također, nekada je na turnirima bilo i slabijih mečeva u prvom ili drugom kolu, pa se moglo dati više oduška za određene komentare, poteze, pa i rasprave sa sucima. Danas je sve to posve drugačije, igrač mora biti maksimalno koncentriran u svakom meču.

Po istoj shemi, čini se kako je i nekadašnja publika bila mnogo upućenija u samu igru, dok je ova današnja, u velikoj mjeri, dio jednog velikog showa koji predstavlja vrhunski tenis.

Tada je bio puno uži krug teniske publike, onih pravih fanova bilo je par tisuća, a danas tijekom dva tjedna jednog Grand Slam turnira imate i do pola milijuna posjetitelja. Nekada sam točno znao kako onaj koji me je došao gledati točno zna kakav, primjerice, imam bekend spin ili slajs, i to je mnogo značilo za jednu bolju relaciju i kontakt između igrača i navijača. Opet, s druge strane, veća komercijalizacija je donijela boljitak tenisu, medijska zastupljenost doprinijela je većoj popularizaciji i masovnosti.

Kako gledate na razvoj moderne tehnologije, osobito vezano uz najnovije materijale od kojih se izrađuju današnji reketi?

Nekad je to bilo posve drugačije u tenisu koji se igrao drvenim reketima. Tada se nije moglo dogoditi da »opališ« tri asa i osvojiš gem, nego si morao vještinom pripremiti i osvajati poen za

Umag i Zagreb

Dva hrvatska ATP turnira i dalje ostaju na ATP mapi svijeta, koja je maksimalno popunjena i, za sada, nikakvih novih turnira neće biti. Jedino ukoliko neki od postojećih proda svoju licenciju.

Finalist Roland Garrosa 1970. godine i, uz *Gorana Ivaniševića*, drugi Hrvat koji je igrao u završnici nekog Grand Slam turnira, *Željko Franulović* (1947.) je svojom osebujnom igračkom karijerom odavno upisao svoje ime na popis hrvatskih sportskih legendi. Danas, na odgovornom mjestu izvršnog direktora ATP-a za Europu, obavlja jednako važnu zadaću u svijetu profesionalnog tenisa kojemu je, konačno, posvetio i cijeli svoj život. Zbog brojnih obveza u krajnje zgusnutom poslovnom kalendaru rijetko stiže u rodnu Hrvatsku, a nedavni posjet PBZ Zagreb Indoorsu iskoristili smo za ekskluzivni intervju za naš tjednik

U svojoj bogatoj igračkoj karijeri, osobito na njenim počecima, igrali ste i na našim vojvođanskim terenima. Što Vam je u tom razdoblju ostalo u najupečatljivijem sjećanju?

Rado se sjećam nastupa na juniorskom Kupu republika, koji se tradicionalno igrao u Novom Sadu, na kojemu sam kao junior nekoliko puta

na je moje karijere

organizacijskom radu u najvišem tijelu profesionalnog tenisa

poenom. Što jednostavno znači kako je današnji tenis, sa svom modernom tehnologijom, na određeni način posve drugačiji sport od onoga koji smo mi nekada igrali i jako je teško raditi bilo kakve usporedbe. Jer, ondašnji šampioni bili bi još veći igrači s današnjim reketima.

Moderna je tehnologija, s druge strane, uvela instituciju kladenja na rezultate i potencijalnu sumnju na regularnost pojedinih mečeva, jer su se neki od igrača i sami kladili?

Nažalost, bilo je nekoliko primjera koji su ubrzo otkriveni, a igrači koji su se kladili kažnjeni su za svoj prekršaj. Generalni stav je da će svi oni, koji budu upleteni u to, biti rigorozno kažnjeni.

Na koncu, pokraj brojnih poslovnih obveza, stignete li još uvijek ponekad zaigrati sport kojemu ste posvetili cijeli život?

Uvijek nastojim pronaći barem jedan ili dva termina za tzv. društveni tenis s prijateljima, najčešće neki susret u paru, jer bez igre i dalje ne mogu.

■

14. ožujka 2008.

Objedinjenje naslova

Blanka dvoranska prvakinja svijeta

Skokom preko 203 cm, u nedjelju 9. ožujka u španjolskoj Valenciji, najbolja hrvatska i svjetska skakačica u vis **Blanka Vlašić** stigla je do naslova svjetske dvoranske prvakinje. Fantastičan niz od 22 uzastopne pobjede, na najljepši mogući način je krunisan zlatnim odličjem na dvoranskom SP, a Vlašićeva je još jednom dokazala kako joj nema premca u jednoj od najatraktivnijih disciplina ženske atletike, potvrđujući objedinjenje oba svjetska naslova (Osaka 2007. SP na otvorenom). Glede samog nastupa u Valenciji, on je bio više nego superiroran i očitovao se suverenom kontrolom svih zadanih visina i finalno, pobjedničkim skokom preko 203 cm, što je Splitski jedinoj uspjelo. Jedine konkurentice za najviši plasman, Ruskinja *Slesarenko* i Ukrajinka *Palamarchuk* ostale su na 201 cm. Zanimljivo je istaknuti i svojevrsan raritet Blankinog nastupa na ovom Svjetskom prvenstvu. Hrvatska je imala jednu sudionicu i ostvarila je 100 postotni učinak. Zlatnu medalju s kojom se uvrstila među mali broj svjetskih atletskih sila koje se nalaze na popisu osvajača najsajnijih odličja.

D. P.

KRIŽALJKA

www.kviskoteka.hr

	LEGENDARNI NJE- MACKI PI- LOT FOR- MULET	GLUMAC DUNVIĆ	MAJKA ROMULA I REVA	DOMISLAV NEHAJIC	SLABO- UMNIK	AMERIČKI CRTAČ THOMAS	NAJŠAJ- NIJA ZVJEZDA U SKOR- LOVU	VODIK	EMININA POSUDA	JELOVA KEANUA HELENSA U "MATROU"	ČEŠUJ- ČAR U DAL- MACU	BUJEKA U MONCIENU	LIEB LITE
TENISAČICA "SIN SS- MISS"													
IVANJE SANAĐERU I AMUJICU								NAŠ SKLA- DATELJ BLAGOJE KRKIL BORNEO					
AMERIČKA TAJNA SLUŽBA				KOUJE IS- TOG RODA RUKOME- TASICA TIRICA									
THOROLD ROBBINS			NAMOTA VATI ELEMENT PLOTA							EPOHA SREĐSTVO ZA POVR- ĆANJE UMETK			
AUSTRIJA		IATICA PJEŠNI AJENSKI NAJAVNI RADNIK				BUJEKA U SIJEPA LEČNEU SATTIN IMENJAK						"TEMPO" BEŽINA "MASH"	
"MORE" RADIO- VALOVA				"BEKLINDA" NEKAĐAŠ- NJI SABOR- SKI TAJNICI					PJEVAČ UNIGAR ZVUK JA- KA UDARCA TPRO				
JUŽNO- AZIJSKI SISMIS, KALONG								CODE ILI CARRERAS DOMINI- KANSKI GLAVAR					
PREDMETI							STAJA U SNJECU, PITINA PROPELDERI					BRANKO IVANUJA POPUT	
UDOLJK		BELINA PUPOLJKA KOTISNICA STANA								PODZIDANA OBALA PUTUJUĆI PJEVAČ U SR VJEKLI			
HILARY SWANK			ATUJIN KONJ IATU DISAC ANALA			INDIJA OB- RAZACA ZA PŠANJE PŠANJA TRACER							ŠARJENA PAPKA
JAPANSKA KRATKA PIJESNA, TANKA				STANILIFV KOMPAN- JION SIRIJAC ILI LIRIJAC					SKI ADAM GLAZU ZA MLASA NINO VHSTA HRASTA				
STOČANA MANA												AK ROSE CRCKI KIPAR ONATAS	
POK. SPLITSKA GALLERNA								OPASNI AFRIČKI VIRUS OCEVI IGRADSKI					
TAL PLES IZ 19. I 18. STOLJEĆA, EL ČAN PAVANI							OTIKAZ OSLOBE U MOLJVI ATIFA OOLILA						ČUVENI NORVEŠKI MUSKI POP TIHO
MAGARE- CI KASALU RIKAVAC									OTMJENA ŽENA				
ISPIJATI NA EKS									SAVEZNA AMERIČKA DRŽAVA REI CLIK				
BELJOV- NICA								BLJEČNA LESTAVA					

U ovom križaljki nalaze se riječi koje su povezane s hrvatskom kulturom, sportom, umjetnošću i drugim temama. Riječi su razložene po slovoima i brojevima, a neke su skrivene u obliku rečenica. Pokušajte pronaći sve riječi i rečenice koje su skrivene u ovom križaljki.

RIJEČNIJE KRIŽALJKE

Cjenik reklamnog prostora

POSljednja STRANA / KOLOR

	iznos	iznos sa PDV
cijela strana	6.000 din	7.080,00 din
1/2	3.600 din	4.248,00 din
1/4	2.000 din	2.360,00 din

DRUGA I PREPOSljednja STRANA / KOLOR

	iznos	iznos sa PDV
cijela strana	5.000 din	5.900 din
1/2	3.000 din	3.540 din
1/4	1.700 din	2.040 din

UNUTARNJE STRANE / KOLOR

	iznos	iznos sa PDV
cijela strana	4.000 din	4.720,00 din
1/2	2.400 din	2.832,00 din
1/4	1.360 din	1.604,80 din
1/6	950 din	1.121,00 din
1/12	600 din	708,00 din

Iskoristite popuste!

Za vezane oglase u 4 ili više brojeva odobravamo popust od 20%. SPECIJALAN POPUST ZA GODIŠNJI UGOVOR O REKLAMIRANJU.

MILENIJUM
OSIGURANJE

- Registracija i osiguranje motornih vozila
- Najpovoljnije osiguranje imovine, tvrtke, kasko osiguranja motornih vozila i radnih strojeva plaćanjem na 12 rata
- Osiguranje transporta
- Osiguranje nezgoda, obvezna i sva imovinska osiguranja
- Sigurna i brza isplata štete
- Postanite i Vi član velike obitelji "Croatia osiguranja" D.D. iz Zagreba

"Milenijum osiguranje" A.D. Beograd - Filijala Subotica

24000 Subotica, Karađorđev put 38, telefon: +381 (24) 555-867 i 552-406

E-mail: mios@tippnet.co.yu

Radno vrijeme: od 8 do 16 sati

**PETAK
14.3.2008.**

06.40 - Najava programa
06.45 - TV kalendar
07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
07.05 - Vijesti
07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
07.35 - Vijesti
07.40 - Dobro jutro, Hrvatska
08.35 - Vijesti
08.40 - Dobro jutro, Hrvatska
09.05 - Ponos Ratkajevih, serija
10.00 - Vijesti
10.10 - Vijesti iz kulture
10.15 - Put oko svijeta, dokumentarna serija
10.43 - Put oko svijeta, dokumentarna serija
11.11 - Oprah show
12.00 - Dnevnik
12.35 - Mala gospodica
13.25 - Dan za danom, mozaično-zabavna emisija
14.30 - Vijesti
14.45 - Glas domovine
15.10 - Znanstvena petica
15.40 - Drugo mišljenje
16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
16.15 - Hrvatska uživo
17.15 - Hrvatska uživo - Vijesti
17.20 - Danas na Zagrebačkoj burzi
17.22 - Iza ekrana
17.52 - Garaža
18.30 - Ponos Ratkajevih, serija
19.30 - Dnevnik
20.15 - Nova Europa Michaela Palina: Baltičko ljeto
21.15 - Dobre namjere, serija
22.05 - Poslovni klub
22.40 - Lica nacije
23.25 - Poslovne vijesti
23.35 - The Story of India, dokumentarna serija
00.30 - Vijesti iz kulture
00.40 - Vijesti
00.55 - Zvezdane staze: Nova generacija 3., serija
01.45 - Filmski maraton: Russian Job / Mail Order Bride, film
03.10 - Filmski maraton: Good Humor Man, američki film
05.05 - Mala gospodica
05.50 - Garaža
06.20 - Poslovni klub
06.45 - Znanstvena petica
07.15 - Iza ekrana

06.50 - Najava programa
06.55 - Zekoslavne priče, crtana serija
07.20 - Oban: Utrke planeta, crtana serija

07.45 - Moj život na farmi, dok. serija za djecu
08.00 - Žutokljunac:
09.00 - Učilica
09.10 - Veliki odmor:
10.00 - Prijenos sjednica Hrvatskog sabora
13.35 - Veliki odmor
14.25 - Zekoslavne priče
14.50 - Tom i Jerry kao klinici
15.20 - Moja žena i djeca 3.
15.50 - Zagrebačka panorama
16.15 - Zvezdane staze: Nova generacija 3., serija
17.05 - CD LIVE
17.55 - Prijatelji 4., humoristična serija
18.25 - Vijesti na Drugom
18.45 - Sve u šesnaest
19.05 - Beverly Hills 1., serija
19.50 - Crtani film
20.05 - Talac, američki film
22.00 - Vijesti na Drugom
22.20 - Sudac John Deed 4., serija
23.55 - Lovci na natprirodno 2., serija
00.35 - CD LIVE
01.20 - TV raspored
04.00 - Melbourne: SP Formula 1 - prijenos kvalifikacijskog treninga

06.55 Šaljivi kućni video
07.20 Yu-Gi-Oh GX
07.45 Ninja kornjače FFWD
08.10 Jagodica Bobica
09.00 Nova lova, TV igra
11.05 Svi vole Raymonda
11.35 Ružna ljepotica, serija
12.35 Vijesti
12.50 Zauvijek susjedi, serija
13.30 Farma, reality show
14.10 Naplata, igrani film
15.50 Ekstremisti, igrani film
17.25 Vijesti
17.35 Provjereno, informativni magazin
18.35 Zauvijek susjedi, serija
19.15 Dnevnik Nove TV
19.50 10 do 8, informativna emisija
20.00 Farma, reality show
21.30 Crni osvetnik, igrani film
23.05 Vijesti
23.25 Vojni udar, igrani film
01.10 Tajni agent, igrani film
02.45 Jakobova ljestvica, film
04.30 Kraj programa

06.30 Obalna straža, drama (R)
07.20 Magnum, serija (R)
08.15 Looney tunes
08.40 Spužva Bob Skockani
09.05 Sam svoj majstor, serija
09.30 Korak po korak, (R)

10.00 Puna kuća, serija (R)
10.25 Pod istim krovom, (R)
10.50 Dadilja, serija (R)
11.20 Rat u kući, serija (R)
11.45 Večera za 5, lifestyle emisija (R)
12.15 Vijesti
12.20 Eksploziv, magazin (R)
12.35 Zabranjena ljubav, (R)
13.00 Obalna straža, drama
13.55 Magnum, akcijska serija
14.45 Cobra 11, serija
15.40 Korak po korak, humoristična serija
16.05 Puna kuća, humoristična serija
16.35 Pod istim krovom, humoristična serija
17.05 Dadilja, humoristična serija
17.30 Rat u kući, humoristična serija
18.00 Večera za 5, lifestyle emisija
18.30 Vijesti
18.55 Eksploziv, magazin
19.30 Zabranjena ljubav
20.00 Madagaskar, igrani film, animirani
21.20 Policijska akademija 3: Ponovno u školi, igrani film, komedija
22.50 Vijesti
23.00 Nuklearna prijetnja, igrani film, triler
00.35 Kunolovac, kviz
02.35 Prognostičar, igrani film, komična drama (R)

**SUBOTA
15.3.2008.**

07.40 - Najava programa
08.00 - Vijesti
08.15 - Kinoteka - ciklus klasičnog vesterna: Prolaz u kanjonu, film
09.45 - Skica za portret
10.00 - Vijesti
10.10 - Vijesti iz kulture
10.20 - Kućni ljubimci
10.50 - Meta, emisija za branitelje
12.00 - Dnevnik
12.30 - Mala gospodica
13.20 - Potrošački kod
13.55 - Prizma, multinacionalni magazin
14.40 - Duhovni izazovi
15.05 - Reporter
16.15 - Euromagazin
16.45 - Vijesti
17.00 - Hrvatska kulturna baština: Ante Gregov - skrivena baština
17.20 - Svirci moji, zabavno-glazbena emisija
17.50 - Škrinja: Stvoritelj

18.35 - TV Bingo show
19.15 - Loto 7/39
19.30 - Dnevnik
20.15 - Zvijezde pjevaju (2/8)
21.55 - Show 69
22.50 - Vijesti
23.00 - Vijesti iz kulture
23.10 - Filmski klub: Kagemusha, japanski film
00.55 - Filmski maraton: Pacific Heights, film
02.35 - Filmski maraton: Vražje jezero, američki film
04.10 - Show 69
04.55 - Mala gospodica
05.40 - Reporter
06.45 - Potrošački kod
07.15 - Euromagazin

07.00 - TV vodič
08.25 - Najava programa
08.30 - Ljubav u zaleđu, serija
09.15 - Žutokljunac
10.15 - Disneyjevi crtići: Miki i prijatelji
10.35 - isneyjevi crtići: Mala sirena
11.05 - Najbolje godine, serija
11.55 - Waterloo Road, serija
12.45 - Briljanteen
13.40 - Auto-magazin
14.15 - Dobre namjere, serija
15.05 - Dobre namjere, serija
15.55 - Filmski klasici - ciklus Marilyn Monroe: Volimo se, američki film
17.53 - Vaterpolo, Euroliga: Jug - Ethnikos, prijenos
17.53 - Vaterpolo, Euroliga: Jug - Ethnikos, prijenos
19.10 - Prezentacija - EURO 2008. i Olimpijske igre 2008.
19.30 - Petar Pan i gusari
20.00 - Hrvatska nogometna liga - prijenos
21.55 - Hrvatska nogometna liga - emisija
23.00 - Sportske vijesti
23.10 - Julio Iglesias, koncert
00.35 - Dobro ugođena večer
01.35 - TV raspored
05.20 - Melbourne: SP Formula 1 - VN Australije, prijenos

06.25 Šaljivi kućni video
06.50 Zločko, crtana serija
07.15 Power Rangers Mystic Force, serija
07.40 Tomica i prijatelji
08.05 Ninja kornjače FFWD
08.30 Winx, crtana serija
08.55 Bormio: Skijanje - slalom (ž), 1. vožnja, prijenos
09.50 Lude 70-e, serija

10.25 Novac, business magazin
10.55 Automotiv, auto moto magazin
11.25 Bormio: Skijanje - slalom (ž), 2. vožnja, prijenos
12.15 SKI magazin
12.30 Tjedni osvetnik, film
14.00 Večernja škola - EU
15.00 Lud, zburjen, normalan, serija
15.35 Farma, reality show
17.05 Vijesti
17.15 Kod Ane, kulinarski show
18.00 Nad lipom 35, show
19.15 Dnevnik Nove TV
20.00 CRO COP, snimka borbe
20.45 Bourneov identitet, igrani film
22.55 Farma +
23.40 Zapravo ljubav, film
01.50 Mračna tajna, igrani film
03.20 Dame biraju, igrani film
04.50 Kraj programa

07.50 Zvijezde Ekstra: 20 najbogatijih žena u showbusinessu, zabavna emisija (R)
08.40 Dan D, humoristična serija
09.10 Ulica Sezam
10.10 Zabranjena ljubav, sapunica (pet epizoda) (R)
12.30 Policajac s Petlovog brda, dramska serija
13.25 Lutrija života, serija
14.15 Vijesti uz ručak
14.20 Celebrity Big Brother, show (R)
16.10 Policijska akademija 3: Ponovno u školi, igrani film, komedija (R)
17.30 Zvijezde Ekstra: 20 najglamurnijih vjenčanja zvijezda, zabavna emisija
18.30 Vijesti
19.00 Celebrity Big Brother, show
20.00 Hrvatski top model, show
21.30 Noćni let, igrani film, triler
22.50 Vruća linija, igrani film, kriminalistički triler
00.55 Kunolovac, kviz

**NEDJELJA
16.3.2008.**

08.00 - Vijesti
08.10 - Izbor hrvatskog predstavnika za Eurovizijsko natjecanje mladih glazbenika

10.00 - Vijesti
 10.10 - Vijesti iz kulture
 10.20 - Ponovni posjet gorilama, dok. film
 11.20 - Jelovnici izgubljenog vremena
 12.00 - Dnevnik
 12.15 - Mali savjeti za poljoprivrednike
 12.17 - Maslinovo ulje, EP reportaža
 12.30 - Plodovi zemlje
 13.25 - Split: More
 14.00 - Nedjeljom u dva
 15.02 - Kulturni info
 15.10 - Mir i dobro
 15.45 - Opera box
 16.15 - Vijesti
 16.30 - Lijepom našom: Pazin (2/2)
 17.20 - Uzmi ili ostavi, TV igra
 18.00 - Na domaćem terenu
 19.15 - Loto 6/45
 19.30 - Dnevnik
 20.15 - 1 protiv 100, kviz
 21.15 - Stipe u gostima, dramska serija
 22.00 - Ucjena, američki film
 00.00 - Vijesti
 00.10 - Vijesti iz kulture
 00.20 - Ciklus europskog filma: Blaga rana, francusko-britanski film
 01.55 - Nedjeljom u dva
 02.55 - Ponovni posjet gorilama, dok. film
 03.55 - Lijepom našom: Pazin (2/2)
 04.40 - Plodovi zemlje
 05.30 - Split: More
 06.00 - Glas domovine
 06.25 - Drugo mišljenje

07.15 - TV vodič
 07.45 - Najava programa
 07.50 - Ljubav u zaleđu, serija
 08.35 - Lilo i Stitch
 09.00 - Lilo i Stitch
 09.30 - Lažeš, Melita! - serija za djecu
 10.00 - Nora Fora, TV igra za djecu
 10.50 - Biblija
 11.00 - Šibenik: Misa - Cvjetnica, prijenos
 12.50 - Parlaonica: Jesu li ambiciozni roditelji prednost za dijete?
 13.45 - Slikovnica
 14.15 - Studio F1
 14.35 - Formula 1, VN Australije - snimka
 16.05 - Studio F1
 16.25 - Velegradnja, dokumentarna serija
 17.25 - Rukomet, Liga prvaka: Flensburg - Croatia osiguranje Zagreb, prijenos

19.05 - Jedrenje: Uskršnja regata
 19.20 - Magazin Lige prvaka
 19.50 - Crtani film
 20.05 - Do kraja, američki film
 21.50 - Vitezovi uzaludnog truda, humoristična serija
 22.15 - Sportske vijesti
 22.20 - Španjolska ili talijanska nogometna liga
 00.05 - Direkt
 00.35 - Dokuteka: Branko Lentić - Ustajanje
 01.05 - TV raspored

06.40 Šaljivi kućni video
 07.05 Power rangers Mystic Force, serija
 07.30 Tomica i prijatelji
 07.55 Ninja kornjače FFWD
 08.20 Winx, crtana serija
 08.45 Djevojke s Beverly Hillsa, serija
 09.10 U sedmom nebu, serija
 09.55 Kuća na plaži, serija
 10.40 Smallville, serija
 11.30 Ćerobnice, serija
 12.20 Frikovi, serija
 13.15 Strašna stvorenja, film
 14.45 Zapravo ljubav, igrani film
 16.55 Vijesti
 17.05 Bourneov identitet, igrani film
 19.15 Dnevnik Nove TV
 20.00 Nad lipom 35, hum. glazbeni show
 21.15 Daredevil, Igrani film
 23.10 Red Carpet, showbiz magazin
 00.30 Svi mrze Chrisa, serija
 01.00 Strašna stvorenja, film
 02.30 Red Carpet, showbiz magazin
 03.40 Svi mrze Chrisa, serija
 04.05 Kraj programa

07.35 Policajac s Petlovog brda, dramska serija (R)
 08.25 Lutrija života, serija (R)
 09.10 Blizanke, humoristična serija
 09.40 Ulica Sezam, crtana serija
 10.40 Neporažen, igrani film, vestern
 12.35 Ne daj se, Nina!, humorna drama (R)
 13.30 Bibin svijet, humoristična serija (R)
 14.10 Vijesti
 14.15 Hrvatski top model, show (R)
 15.45 Slučajno ubojstvo, film, kriminalistička komedija

17.20 Odred za čistoću, zabavna emisija
 17.50 Ekkluziv, magazin
 18.30 Vijesti
 19.00 Salto, zabavna emisija
 20.00 Celebrity Big Brother, show
 21.15 Urota, političko-kriminalistički triler
 22.10 Munich, igrani film, povijesna drama
 00.50 Kunolovac, kviz
 02.50 Vruća linija, igrani film, kriminalistički triler (R)

**PONEDJELJAK
17.3.2008.**

06.40 - Najava programa
 07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti
 07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.35 - Vijesti
 07.40 - Dobro jutro, Hrvatska
 08.35 - Vijesti
 08.40 - Dobro jutro, Hrvatska
 09.05 - Ponos Ratkajevih, serija
 10.00 - Vijesti
 10.10 - Vijesti iz kulture
 10.15 - Putinov sistem, dokumentarni film
 11.10 - Oprah show
 12.00 - Dnevnik
 12.35 - Mala gospodica
 13.25 - Dan za danom, mozaično-zabavna emisija
 14.30 - Vijesti
 14.45 - Treća dob, emisija za umirovljenike
 15.35 - Petar Guberina, dokumentarni film
 16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
 16.15 - Hrvatska uživo
 17.25 - Hrvatska uživo - Vijesti
 17.30 - Danas na Zagrebačkoj burzi
 17.40 - Najslabija karika, kviz
 18.30 - Ponos Ratkajevih, serija
 19.30 - Dnevnik
 20.15 - Latinica: Imam jednu želju
 21.50 - Panj pun olova, film
 22.20 - Poslovne vijesti
 22.30 - Otvoreno
 23.15 - Vijesti
 23.25 - Vijesti iz kulture
 23.35 - Na rubu znanosti: Proricanje
 00.25 - Zvezdane staze: Nova generacija 3., serija
 01.10 - Moja žena i djeca 3., humoristična serija
 01.40 - Završni udarac, serija
 02.25 - Putinov sistem, film
 03.20 - Skica za portret
 03.35 - Latinica: Imam jednu želju
 05.05 - Mala gospodica

05.50 - Treća dob, emisija za umirovljenike

06.50 - Najava programa
 06.55 - Zekoslavne priče
 07.20 - Oban: Utrke planeta
 07.45 - Moj život na farmi, dok. serija za djecu
 08.00 - Žutokljunac:
 09.00 - Učilica
 09.10 - Veliki odmor:
 10.00 - Sipur Shematchil Belevaya Shel Nachash, izraelski film
 11.30 - Jack i Bobby, serija
 12.20 - Igrana serija za mlade
 12.55 - Oban: Utrke planeta
 13.20 - Veliki odmor
 14.10 - Zekoslavne priče
 14.35 - TOP 40
 15.20 - Moja žena i djeca 3., humoristična serija
 15.50 - Županijske panorame
 16.15 - Zvezdane staze: Nova generacija 3., serija
 17.05 - McLeodove kćeri 4.
 17.55 - Prijatelji 4., humoristična serija
 18.25 - Vijesti na Drugom
 18.45 - Sve u šesnaest
 19.05 - Beverly Hills 1., serija
 19.50 - Crtani film
 20.05 - Završni udarac, serija
 20.55 - Vijesti na Drugom
 21.15 - Bitange i princeze 4., humoristična serija
 21.55 - Zlatna kopačka
 22.45 - The Glimmer Man, američki film
 00.15 - McLeodove kćeri 4.
 01.00 - TV raspored

06.55 Šaljivi kućni video
 07.20 Jagodica Bobica
 08.10 Yu-Gi-Oh GX
 08.35 Ninja kornjače FFWD
 09.00 Nova lova, TV igra
 10.55 Cosby show, serija
 11.20 Kralj Queensa, serija
 11.45 Ružna ljepotica, serija
 12.35 Vijesti
 12.50 Zauvijek susjedi, serija
 13.30 Farma +, reality show
 14.10 Daredevil, igrani film
 16.00 Svijet prema Jimu, serija
 16.30 Cosby show, serija
 16.55 Lude 70-e, serija
 17.25 Vijesti
 17.35 Kralj Queensa, serija
 18.05 Svi vole Raymonda
 18.35 Zauvijek susjedi, serija
 19.15 Dnevnik Nove TV
 19.50 10 do 8, informativna emisija
 20.00 Farma, reality show

21.00 Serija
 22.00 Heroji, serija
 23.50 Vijesti
 00.05 Nikita, serija
 00.55 Heroji, serija
 01.40 JAG, serija
 02.25 Na rubu zakona, serija
 03.10 Rizično ponašanje, film
 04.40 Kraj programa

06.10 Magnum, serija (R)
 07.05 Looney tunes
 07.30 SpužvaBob Skockani
 07.55 Sam svoj majstor, serija
 08.25 Korak po korak, (R)
 08.50 Puna kuća, serija (R)
 09.15 Pod istim krovom, (R)
 09.40 Dadilja, serija (R)
 10.10 Rat u kući, serija (R)
 10.35 Večera za 5, lifestyle emisija (R)
 11.05 Ekkluziv, magazin (R)
 11.15 Zabranjena ljubav, (R)
 11.45 Vijesti
 11.50 Celebrity Big Brother, show
 12.55 Obalna straža, drama
 13.50 Magnum, akcijska serija
 14.40 Cobra 11, serija
 15.35 Korak po korak, serija
 16.05 Puna kuća, serija
 16.30 Pod istim krovom, serija
 17.00 Dadilja, serija
 17.30 Rat u kući, humoristična serija
 18.00 Večera za 5, lifestyle emisija
 18.30 Vijesti
 18.55 Exploziv, magazin
 19.05 K.T.2 - Pravda na zadatku, serija
 19.30 Zabranjena ljubav
 20.00 Celebrity Big Brother, show
 21.05 Uvod u anatomiju, dramska serija (dvije epizode)
 22.50 Stvorenja, znanstveno-fantastična serija
 23.50 Vijesti
 00.05 Urota, političko-kriminalistički triler (R)
 01.00 Kunolovac, kviz

**UTORAK
18.3.2008.**

06.40 - Najava programa
 07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti
 07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.35 - Vijesti
 07.40 - Dobro jutro, Hrvatska
 08.35 - Vijesti
 08.40 - Dobro jutro, Hrvatska

09.05 - Mali savjeti za poljoprivrednike
 09.10 - Ponos Ratkajevih, serija
 10.00 - Vijesti
 10.10 - Vijesti iz kulture
 10.15 - Putinov sistem, film
 11.10 - Oprah show
 12.00 - Dnevnik
 12.35 - Mala gospodica
 13.25 - Dan za danom, mozaično-zabavna emisija
 14.30 - Vijesti
 14.45 - Među nama
 15.35 - Sasvetani, Rokovci, Mihovilci - emisija pučke i predajne kulture
 16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
 16.15 - Hrvatska uživo
 17.25 - Hrvatska uživo - Vijesti
 17.30 - Danas na Zagrebačkoj burzi
 17.40 - Najslabija karika, kviz
 18.30 - Ponos Ratkajevih, serija
 19.30 - Dnevnik
 20.15 - Globalno sijelo
 20.50 - Dobre namjere, serija
 21.40 - Pola ure kulture
 22.10 - Poslovne vijesti
 22.25 - Otvoreno
 23.10 - Vijesti
 23.30 - Drugi format
 00.20 - Zvezdane staze: Nova generacija 3., serija
 01.05 - Moja žena i djeca 3.
 01.30 - Film
 03.00 - Putinov sistem, film
 03.55 - Oprah show
 04.35 - Pola ure kulture
 05.05 - Mala gospodica
 05.50 - Među nama

06.55 - Zekoslavne priče
 07.20 - Oban: Utrke planeta
 07.45 - Moj život na farmi, dok. serija za djecu
 08.00 - Žutokljunac:
 09.00 - Učilica
 09.10 - Veliki odmor:
 10.00 - Mon petit diable, indijsko-kanadski film
 11.30 - Jack i Bobby, serija
 12.20 - Igrana serija za mlade
 12.55 - Oban: Utrke planeta, crtana serija
 13.20 - Veliki odmor
 14.10 - Zekoslavne priče
 14.35 - TOP 40
 15.20 - Moja žena i djeca 3.
 15.50 - Županijske panorame
 16.15 - Zvezdane staze: Nova generacija 3., serija
 17.00 - McLeodove kćeri 4.
 17.49 - Sve u šesnaest
 18.05 - Vijesti na Drugom
 18.20 - Eindhoven: Plivanje, EP
 20.05 - Smrt Smoochyju, američko-britansko-njemački film

21.55 - Vijesti na Drugom
 22.15 - Braća i sestre, serija
 23.00 - Zločinački umovi 2.
 23.40 - McLeodove kćeri 4.
 00.25 - TV raspored

06.55 Šaljivi kućni video
 07.20 Jagodica Bobica
 08.10 Yu-Gi-Oh GX
 08.35 Ninja kornjače FFWD
 09.00 Nova lova, TV igra
 11.00 Kralj Queensa, serija
 11.30 Svi vole Raymonda
 12.00 Ružna ljepotica, serija
 12.50 Vijesti
 13.05 Zauvijek susjedi, serija
 13.45 Farma, reality show
 14.25 Rizično ponašanje, film
 16.00 Svijet prema Jimu, serija
 16.30 Cosby show, serija
 16.55 Lude 70-e, serija
 17.25 Vijesti
 17.35 Kralj Queensa, serija
 18.05 Svi vole Raymonda
 18.35 Zauvijek susjedi, serija
 19.15 Dnevnik Nove TV
 19.50 10 do 8, informativna emisija
 20.00 Farma, reality show
 20.45 Pravedan zločin, film
 22.25 Pod nož, serija
 23.20 Vijesti
 23.35 Nikita, serija
 00.25 Heroji, serija
 01.10 JAG, serija
 01.55 Na rubu zakona, serija
 02.40 Kuća izazova, igrani film
 04.15 Kraj programa

06.10 Magnum, serija (R)
 07.05 Looney tunes
 07.30 SpužvaBob Skockani
 07.55 Sam svoj majstor, serija
 08.25 Korak po korak, humoristična serija (R)
 08.50 Puna kuća, serija (R)
 09.15 Pod istim krovom, (R)
 09.40 Dadija, serija (R)
 10.10 Rat u kući, serija (R)
 10.35 Večera za 5, lifestyle emisija (R)
 11.05 Eksploziv, magazin (R)
 11.15 Zabranjena ljubav, sapunica (R)
 11.45 Vijesti
 11.50 Celebrity Big Brother, show (R)
 12.55 Obalna straža, drama
 13.50 Magnum, akcijska serija
 14.40 Cobra 11, serija
 15.35 Korak po korak, serija
 16.05 Puna kuća, serija
 16.30 Pod istim krovom, serija
 17.00 Dadija, humoristična serija

17.30 Rat u kući, humoristična serija
 18.00 Večera za 5, lifestyle emisija
 18.30 Vijesti
 18.55 Eksploziv, magazin
 19.05 K.T.2 - Pravda na zadatku, serija
 19.30 Zabranjena ljubav
 20.00 Celebrity Big Brother, show
 21.05 Tri amigosa, igrani film, komedija
 22.50 CSI, serija
 23.45 Vijesti
 00.00 Invazija, serija
 00.50 Kunolovac, kviz

**SRIJEDA
19.3.2008.**

06.40 - Najava programa
 07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti
 07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.35 - Vijesti
 07.40 - Dobro jutro, Hrvatska
 08.35 - Vijesti
 08.40 - Dobro jutro, Hrvatska
 09.05 - Maslinovo ulje, EP reportaža
 09.07 - Ponos Ratkajevih, serija
 10.00 - Vijesti
 10.10 - Vijesti iz kulture
 10.15 - Nos na iranski način - dokumentarni film
 11.10 - Oprah show
 12.00 - Dnevnik
 12.35 - Mala gospodica
 13.25 - Dan za danom, emisija
 14.30 - Vijesti
 14.45 - Riječ i život, religijski program
 15.35 - Eko zona
 16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
 16.15 - Hrvatska uživo
 17.20 - Hrvatska uživo - Vijesti
 17.25 - Danas na Zagrebačkoj burzi
 17.35 - Najslabija karika, kviz
 18.25 - Ponos Ratkajevih, serija
 19.15 - Loto 7/39
 19.30 - Dnevnik
 20.15 - Piramida
 21.20 - Luda kuća 3., TV serija
 21.55 - Hrvatska kulturna baština
 22.10 - Poslovne vijesti
 22.25 - Otvoreno
 23.10 - Vijesti
 23.20 - Vijesti iz kulture
 23.25 - Kulturni info
 23.30 - Scientia Croatica - znanstveni forum
 00.20 - Zvezdane staze: Nova generacija 3., serija
 01.05 - Moja žena i djeca 3.
 01.30 - Zakon i red: Odjel za žrtve 8., serija

02.15 - Zakon i red: Zločinačke nakane, serija
 03.00 - Nos na iranski način - dokumentarni film
 03.55 - Oprah show
 04.35 - Eko zona
 05.05 - Mala gospodica
 05.50 - Riječ i život, religijski program

06.55 - Crtana serija
 07.20 - Oban: Utrke planeta
 07.45 - Moj život na farmi, dok. serija za djecu
 08.00 - Žutokljunac:
 09.00 - Učilica
 09.10 - Veliki odmor:
 10.00 - Film za djecu
 13.10 - Oban: Utrke planeta
 13.35 - Veliki odmor
 14.25 - Crtana serija
 14.50 - Pustolovine Marka i Goge, crtana serija
 15.15 - Moja žena i djeca 3.
 15.40 - Županijske panorame
 16.05 - Zvezdane staze: Nova generacija 3., serija
 16.50 - McLeodove kćeri 4.
 17.39 - Sve u šesnaest
 17.55 - Vijesti na Drugom
 18.10 - Eindhoven: Plivanje, EP
 20.00 - Hrvatska nogometna liga - prijenos
 21.55 - Hrvatska nogometna liga - emisija
 22.30 - Vijesti na Drugom
 22.50 - Zakon i red: Odjel za žrtve 8., serija
 23.35 - Zakon i red: Zločinačke nakane, serija
 00.20 - McLeodove kćeri 4.

06.55 Šaljivi kućni video
 07.20 Jagodica Bobica
 08.10 Yu-Gi-Oh GX
 08.35 Ninja kornjače FFWD
 09.00 Nova lova, TV igra
 11.00 Kralj Queensa, serija
 11.30 Svi vole Raymonda
 12.00 Ružna ljepotica, serija
 12.50 Vijesti
 13.05 Zauvijek susjedi, serija
 13.45 Farma, reality show
 14.25 Pravedan zločin, film
 16.00 Svijet prema Jimu, serija
 16.30 Cosby show, serija
 16.55 Lude 70-e, serija
 17.25 Vijesti
 17.35 Kralj Queensa, serija
 18.05 Svi vole Raymonda
 18.35 Zauvijek susjedi, serija
 19.15 Dnevnik Nove TV
 19.50 10 do 8, informativna emisija
 20.00 Farma, reality show

20.45 Večernja škola - EU
 21.45 Lud, zbunjen, normalan
 22.20 Vratit će se rode, serija
 23.20 Vijesti
 23.35 Nikita, serija
 00.25 JAG, serija
 01.10 Na rubu zakona, serija
 02.00 Ponovni susret, film
 03.35 Kraj programa

06.10 Magnum, serija (R)
 07.05 Looney tunes
 07.30 SpužvaBob Skockani
 07.55 Sam svoj majstor, serija
 08.25 Korak po korak, (R)
 08.50 Puna kuća, serija (R)
 09.15 Pod istim krovom, (R)
 09.40 Dadija, serija (R)
 10.10 Rat u kući, serija (R)
 10.35 Večera za 5, lifestyle emisija (R)
 11.05 Eksploziv, magazin (R)
 11.15 Zabranjena ljubav, (R)
 11.45 Vijesti
 11.50 Celebrity Big Brother, show (R)
 12.55 Obalna straža, drama
 13.50 Magnum, akcijska serija
 14.40 Cobra 11, serija
 15.35 Korak po korak, serija
 16.05 Puna kuća, serija
 16.30 Pod istim krovom, serija
 17.00 Dadija, serija
 17.30 Rat u kući, serija
 18.00 Večera za 5, lifestyle emisija
 18.30 Vijesti
 18.55 Eksploziv, magazin
 19.05 K.T.2 - Pravda na zadatku, serija
 19.30 Zabranjena ljubav
 20.00 Celebrity Big Brother, show
 21.05 Kosti, serija
 21.55 CSI, serija
 22.45 Heroji iz strasti, serija
 23.45 Vijesti
 00.00 Invazija, serija
 00.50 Kunolovac, kviz

**ČETVRTAK
20.3.2008.**

06.40 - Najava programa
 06.45 - TV kalendar
 07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti
 08.40 - Dobro jutro, Hrvatska
 09.05 - Ponos Ratkajevih, serija
 10.00 - Vijesti
 10.10 - Vijesti iz kulture
 10.15 - Sva lica pustinje, serija
 10.43 - Sva lica pustinje, serija
 11.11 - Oprah show
 12.00 - Dnevnik

12.35 - Mala gospodica
 13.25 - Dan za danom, emisija
 14.30 - Vijesti
 14.45 - Trenutak spoznaje
 15.35 - Prijateljice, film
 16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
 16.15 - Hrvatska uživo
 17.25 - Hrvatska uživo - Vijesti
 17.30 - Danas na Zagrebačkoj burzi
 17.40 - Najslabija karika, kviz
 18.30 - Ponos Ratkajevih, serija
 19.30 - Dnevnik
 20.15 - 1 protiv 100, kviz
 21.20 - Brisani prostor
 22.05 - Znanstvene vijesti
 22.15 - Poslovne vijesti
 22.30 - Otvoreno
 23.15 - Vijesti
 23.35 - Dvije sestre, film
 00.30 - Zvezdane staze: Nova generacija 3., serija
 01.15 - Moja žena i djeca 3.
 01.35 - Dr. House 3. serija
 02.15 - Obitelj Soprano 6.
 03.05 - Bez traga 4., serija
 03.50 - Sva lica pustinje, serija
 04.15 - Dvije sestre, dfilm
 05.05 - Mala gospodica
 05.50 - Trenutak spoznaje

06.45 - Crtana serija
 07.10 - Oban: Utrke planeta, crtana serija
 07.35 - Igrana serija za djecu
 08.00 - Žutokljunac:
 09.00 - Učilica
 09.10 - Veliki odmor:
 10.00 - Mali lord Fauntleroy, američki film
 11.30 - Briljanteen
 13.05 - Oban: Utrke planeta, crtana serija
 13.35 - Veliki odmor
 14.25 - Crtana serija
 14.50 - Tom i Jerry kao klinici
 15.20 - Moja žena i djeca 3.
 15.50 - Županijske panorame
 16.15 - Zvezdane staze: Nova generacija 3., serija
 17.00 - McLeodove kćeri 4.
 17.49 - Sve u šesnaest
 18.05 - Vijesti na Drugom
 18.20 - Eindhoven: Plivanje, EP
 20.10 - Ružna Betty, serija
 21.00 - Vijesti na Drugom
 21.20 - Dr. House 3. serija
 22.15 - Bez traga 4., serija
 23.05 - Obitelj Soprano 6.
 23.55 - McLeodove kćeri 4.
 00.40 - TV raspored

06.55 Šaljivi kućni video
 07.20 Jagodica Bobica
 08.10 Yu-Gi-Oh GX

08.35 Ninja kornjače FFWD
 09.00 Nova Iova, TV igra
 11.15 Svi vole Raymonda,
 11.40 Ružna ljepotica, serija
 12.35 Vijesti
 12.50 Zauvijek susjedi, serija
 13.30 Farma, reality show
 14.10 Hercle Poirot: Nijemi svjedok igrani film
 16.00 Svijet prema Jimu, serija
 16.30 Cosby show, serija
 16.55 Lude 70-e, serija
 17.25 Vijesti
 17.35 Kralj Queensa, serija
 18.05 Svi vole Raymonda
 18.35 Zauvijek susjedi, serija
 19.15 Dnevnik Nove TV
 19.50 10 do 8, informativna emisija
 20.00 Farma, reality show
 20.45 Istraga, magazin
 22.20 Provjereno, informativni magazin
 23.15 Vijesti
 23.35 Nikita, serija
 00.30 Svemirski prag, serija
 01.20 Divlji bijes, igrani film
 02.50 Vratit će se rode, serija
 03.35 Kraj programa

06.20 Magnum, serija (R)
 07.15 Looney tunes
 07.40 SpužvaBob Skockani
 08.05 Sam svoj majstor, serija
 08.30 Korak po korak, (R)
 09.00 Puna kuća, serija (R)
 09.25 Pod istim krovom, (R)
 09.50 Dadilja, serija (R)
 10.15 O mačkama i psima, film, fantastična komedija
 11.45 Vijesti
 11.50 Celebrity Big Brother, show (R)
 12.55 Obalna straža, drama
 13.50 Magnum, akcijska serija
 14.40 Cobra 11, serija
 15.35 Korak po korak, serija
 16.05 Puna kuća, serija
 16.30 Pod istim krovom, serija
 17.00 Dadilja, serija
 17.30 Rat u kući, serija
 18.00 Večera za 5, lifestyle emisija
 18.30 Vijesti
 18.55 Eksploziv, magazin
 19.05 K.T.2 – Pravda na zadatku, serija
 19.30 Zabranjena ljubav
 20.00 Celebrity Big Brother, show
 21.15 Ne daj se, Nina!, drama
 22.10 Jesen stiže, dunjo moja, film, romantična drama
 23.50 Vijesti
 00.05 Invazija, dramska/znanstveno-fantastična serija
 00.55 Kunolovac, kviz

GLAS DOMOVINE

Emisija o hrvatskim manjinama i iseljeništvu »Glas domovine«, emitira se petkom na programu HRT1, u terminu od 14 i 45 sati.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku »Zvuci bačke ravnice« emitira se četvrtkom u 19 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

HRVATSKA KRONIKA

Program o hrvatskoj nacionalnoj manjini u Mađarskoj na hrvatskom jeziku uz mađarski prijevod emitira se srijedom s početkom u 12 i 30 sati na programu MTV 1.

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

PROGRAMSKA SHEMA ZA RADNE DANE:

18,00 – 19,00

- Najava programa
- Večernji dnevnik
- 'Bolja Srbija'
- Agencijske vijesti iz zemlje
- Agencijske vijesti iz RH
- Kronologija
- Jezični savjetnik 'Govorimo hrvatski'

19,00 – 19,30

- Poetski predah
- 'Popularne melodije' – zabavna glazba (ponedjeljkom)
- 'Na valovima hrvatske glazbene tradicije' – narodna glazba (utorkom)
- 'Veliki majstori glazbe' – ozbiljna glazba (srijedom)
- 'Rock vremeplov' (četvrtkom)
- 'Minute za jazz' (petkom)

19,30 – 20,00

- 'Europa danas i sutra' – magazina Radija Deutsche Welle (ponedjeljkom)
- 'Kulturna povijest' (utorkom)
- 'Putokazi' (srijedom)
- 'Iz hrvatske književne baštine' (četvrtkom)
- 'Tjedni vodič' (petkom)

20,00 – 20,30

- 'Aktualije' (ponedjeljkom)
- 'Gospodarski magazin' (utorkom)
- 'Otvoreni studio' (srijedom)
- 'Kultur cafe' – magazin Radija Deutsche Welle (četvrtkom)
- 'U društvu s mladima' (petkom)

20,30 – 21,00

- Narodna glazba, izvanredne emisije (specijali, reportaže)
- Blic vijesti i odjava programa

PROGRAMSKA SHEMA ZA DANE VIKENDA:

Subota

- 18,00 Najava programa, Vijesti dana, Kronologija, zabavna glazba
- 19,00 'Vjerska emisija', duhovna glazba
- 20,00 'Razgovor s povodom', narodna glazba
- 20,55 Odjava programa

Nedjelja

- 18,00 Najava programa, Vijesti dana
- 18,10 'Nedjeljni mozaik' (Kronologija, 'Čovjekov svijet' – magazin Radija Deutsche Welle, moda)
- 19,30 'Priča za laku noć' – dječja emisija
- 20,00 'Ljudi nizine'
- 20,30 Narodna glazba
- 20,55 Odjava programa

Mali oglasi

Prodajem monitor 17" IBM E74. Cijena 3000 dinara.

Tel: 024/ 562 – 700, zvati u večernjim satima.

Traži se u najam, pozajmicu ili na poklon očuvana flauta.

Jasmina 021/ 496 – 014

Prodajem tijekom cijele godine šarplanince, štenad šampionskog podrijetla i odrasle ženke i mužjake izuzetnog eksterijera i karaktera.

Karan. Tel: 025/ 830 – 475 i 063/ 717 – 4888.

Izdajem namještenu sobu s kuhinjom i kupao-
nicom za učenicu ili radnicu, isključivo nepušača, blizu Medicinske škole, KTC-a i IDEA-e. Centralno grijanje i kablovska TV.
Telefon: 024/ 566 – 898

Prodajem staru kuću za rušenje, MZ »Novo selo«.

Plac 340 m².
Tel. 024/ 532 – 505.

Prodajem tri lanca zemlje prve klase, u Šandorskom ataru kod »Agrokombinata«.

Tel.: 024/ 522 – 677

Prodajem sliku »Krizanteme sa svijećom« 1990. autora Stipana Šabića (1928.-2003.), tehnika suhi pastel, dimenzije 67 x 47 cm, uokvirena 85 x 65 cm.

Molimo javiti se na telefon 024/ 550 – 163.

Prodajem opremu za proizvodnju kvalitetnih kozmetičkih krema. Povoljno za manji biznis.

Tel: 021/ 632 – 3792

Prodajem pumpu – dvoklipnu 30 atm i prikolicu za moto-kultivator »IMT-506-DELUXE« i remontovanu peć »KREKA VESO« 12T. Informacije od 17 sati na broj telefona 022 / 591 – 264.

Ing. elektrotehnike daje sate fizike i matematike učenicima osnovnih i srednjih škola.
Telefoni: 064/ 292 – 1043 ili 024/ 524 – 701

Izdajem namještenu sobu na Radijalcu učenici/ku ili studentici/u, s CG, upotrebom kuhinje i kupatila, za nepušače.

Tel: 024/ 558 – 227 ili 063/ 597 – 021

Izdajem objekt, magacin na čantavirskom putu, idealna lokacija oko 100 m².

Tel: 024/ 530 - 107 ili 064/ 261 – 8022

Besplatni mali oglasi uz kupon iz »Hrvatske riječi«

Štovani čitatelji našeg i vašeg tjednika,

I dalje nastavljamo s objavljivanjem rubrike malih oglasa u kojoj ćete moći objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon koji ćemo objavljivati u svakom broju »Hrvatske riječi«.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKARIJEČ

Nama je dovoljno
da znate za nas...

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

- Subotica, Karadordev put 2,

telefon (danonoćno): (024) 55-44-33

- Raspored sprovoda i umrlice na Internetu:

www.funero.co.yu

e-mail: funero@funero.co.yu

Mogućnost odloženog plaćanja

PRIVATNO POGREBNO PODUZEĆE

"URNA"

A.D.-d.o.o.

Trg žrtava fašizma br. 1

PODUZEĆE ZA PRODAJU
POGREBNE OPREME
PRIJVOZ I CEREMONIJAL
POKOPA

Tel.: 024-558-011

Cyjećara:
Tel.: 024/557-130

Subotica-trans

SUBOTICA-TRANS obavljaštava cijenjene putnike na međunarodnoj autobusnoj liniji, Subotica – Zagreb,

važe cijene prijevoza s nizom pogodnosti:

- djeca do 6 godina voze se besplatno

- djeca od 6 do 12 godina imaju popust 50% (cijena povratne karte iznosi 1.225 din.)

- studenti uz prikaz studentske legitimacije (koja se dobiva na autobusnoj stanici) uživaju popust od 20% (povratna karta je 3.332 din., a u jednom smjeru 1.960 din.)

POPUSTI VAŽE ISKLJUČIVO ZA IZRAVNU LINIJU OD SUBOTICE DO ZAGREBA U OBA SMJERA I VAŽE 30 DANA.

VAŠ SUBOTICA-TRANS